

ВАЗОРАТИ МАОРИФ ВА ИЛМИ ҶУМҲУРИИ ТОҶИКИСТОН
МТҒ «ДОНИШКАДАИ ТИББӢ-ИҶТИМОӢИ ТОҶИКИСТОН»

«Маъқул доништа шуд»
Шӯрои олимони МТҒ «ДТИТ»
Протоколи № 19/24-5
аз «28» с. 2022
Раиси Шӯро Ибодзода З.Х.

«Ташхис карда шуд»
Директори Маркази ҷумҳуриявии
таълимӣ-методӣ назди Вазорати
маорфи ва илми Ҷумҳурии
Тоҷикистон
Р. Мирзозода
«28» с. 2022

БАРНОМАИ ТАҲСИЛОТӢ
АЗ Рӯи САМТ (ИХТИСОС)

Самти ихтисос: 79 - Пешгири, ташхис, табобат, офият
ва ташкили тандурустӣ
Гурӯҳи ихтисосҳо: 79 01-Пешгири, ташхис, табобат, офият
ва ташкили тандурустӣ
Ихтисос: 1-79 01 01-Кори табобатӣ
Тахассус: Духтур
Дараҷаи академӣ: Мутахассис
Мухлати таҳсил: 6 сол

Душанбе-2022

ВАЗОРАТИ МАОРИФ ВА ИЛМИ ҶУМҲУРИИ ТОҶИКИСТОН
МТҒ «ДОНИШКАДАИ ТИББӢ-ИҶТИМОИИ ТОҶИКИСТОН»

БАРНОМАИ ТАҲСИЛОТӢ
АЗ РӯИ САМТ (ИХТИСОС)

Самти ихтисос: 79 - Пешгирӣ, ташхис, табобат, офият
ва ташкили тандурустӣ
Гуруҳи ихтисосҳо: 79 01-Пешгирӣ, ташхис, табобат, офият
ва ташкили тандурустӣ
Ихтисос: 1-79 01 01-Кори табобатӣ
Тахассус: Духтур
Дараҷаи академӣ: Мутахассис
Муҳлати таҳсил: 6 сол

Душанбе-2022

МУНДАРИЧА

1. Муқаррароти умумии барномаи таҳсилотӣ	5
2. Ҳуҷҷатҳои танзимкунандаи мундариҷа ва раванди татбиқи барномаи таҳсилотӣ	9
3. Ҳадди ақали ҳатмии мазмун ва мундариҷаи барномаи таҳсилотӣ аз рӯи ихтисоси 1-79 01 01-Кори табобатӣ	10
4. Муҳлати азхудкунии барномаи таҳсилотӣ	17
5. Шароитҳои амалигардони барномаи таҳсилотӣ	18
6. Мундариҷаи маҷмӯи ҳуҷҷатҳои барномаи таҳсилотӣ аз рӯи ихтисоси 1-79 01 01-Кори табобатӣ	22
7. Аттестатсияи хатм аз рӯи ихтисос	24
8. Низоми дохилии таъмини сифат тибқи барномаи таҳсилотӣ	25
9. Идоракунии тағйирот	26
Замимаҳо.....	27

РҶҲАТИ ИҲТИСОРАҲО

- ВМ ва И ҚТ– Вазорати маориф ва илми Ҷумҳурии Тоҷикистон
- СДТ МОК– Стандарти давлатии таълимии маълумоти олии касбӣ
- МОТ – муассисаи олии таълимӣ
- БТ – барномаи таълимӣ
- ННТ – нақшаи намунавии таълимӣ
- БТК– барномаи таълимии корӣ
- ШИМ – шӯрои илмӣ-методӣ
- БТФ– барномаи таълимии фан
- РФЭ – реестри фанҳои элективӣ
- ФУТ – фанҳои умумитаълимӣ
- ФҲ – фанҳои ҳатмӣ
- ФИ – фанҳои ихтисосӣ
- ФЗ – фанҳои заминавӣ
- ШСТ – шуъбаи сифати таълим
- ҲПО – ҳайати профессорону омӯзгорон
- КАХ – комиссияи аттестатсионии хатм
- КИТ – корҳои имлӣ-тадқиқотӣ
- КМДО – кори мустақилонаи донишҷӯ бо омӯзгор
- КМД– кори мустақилонаи донишҷӯ
- НР – назорати рейтингӣ
- НҚ – назорати ҷамъбасти
- GPA – (GradePointAverage) – балли миёна
- МТҲ «ДТИТ» – «Донишкадаи тиббӣ-иҷтимоии Тоҷикистон»

1. МУҚАРАРОТИ УМУМИИ БАРНОМАИ ТАҲСИЛОТӢ

1.1. Маълумот оид ба ихтисос

Ном, рамзи ихтисос 1-79 01 01 «Кори табобатӣ» ба Таснифоти давлатии равия ва ихтисосҳо дар Ҷумҳурии Тоҷикистон мувофиқат мекунад, ки бо Қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон № 349 аз 30 июни соли 2007 тасдиқ карда шудааст.

Барномаи таълимӣ аз рӯи ихтисоси 1-79 01 01 «Кори табобатӣ» аз тарафи Агентии назорат дар соҳаи маориф ва илми назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон – Иҷозатномаи давлатӣ: Т-ИФ №0000001 аз 03.08.2020 ва **Шаҳодатномаи давлатӣ: Т-АД №0000095 аз № 12.05.2021 (№27)** ба муҳлати 5 сол аккредитасия шудааст. Муҳлати амали шаҳодатнома: 12.05. 2026.

Барномаи мазкур аз рӯи ихтисоси 1-79 01 01 «Кори табобатӣ» «30» июни соли 2022 баррасӣ шудааст ва аз 1 сентябри соли 2022 эътибор пайдо мекунад.

1.2. Тахассуси хатмкунанда

Баъди азхуд намудани барномаи таълимӣ аз рӯи ихтисоси 1-79 01 01 «Кори табобатӣ» аз рӯи шакли рӯзонаи таълим ба хатмкунанда дода мешавад:

- тахассуси - табиб;
- дараҷаи академикӣ - мутахассис.

1.3. Баёни умумии тахассуси хатмкунанда (натичаҳои интиҳои таълим). Хатмкунандае, ки тахассуси табиб гирифтааст, бояд омода бошад:

1. Принципҳои қонунгузорӣ ва этикиро ҳангоми кор кардан ба роҳбарӣ мегирад.

Меъёрҳои этикиро риоя намояд, ҳолати мусбати эмотсионалӣ ва ҷисмонии ниёзмандонро (пациент) нигоҳдорӣ намояд; масъулияти ҳуқуқӣ, ахлоқӣ ва этикиро риоя намояд.

2. Муносибатҳои муҳимро нисбати воқеияти ҳаёти иҷтимоӣ ва сиёсӣ ба роҳбарӣ гирифта кор кунад

Масъалаҳо ва равандҳои аз ҷиҳати иҷтимоӣ, сиёсӣ ва иқтисодӣ аҳамиятнокро барои ташаккули ҷаҳонбинӣ таҳлил намояд.

3. Малакаҳои муҳобиравӣ дошта бошад

Малакаҳои муҳобиравиرو ҳангоми кор бо пациентҳо ва ҳешовандони онҳо бо ду забон, ҳамкорон ва ҷамъият самаранок истифода барад.

Малакаҳои корро дар гурӯҳҳо ва ҳамкориҳои самаранокро дар дастаи байнифаннӣ намоиш диҳад.

4. Дар тадқиқотҳои тиббӣ усулу муносибати илмиро истифода барад

Донишу малакаҳои барои инкишофи муттаасили касбии гирифтаашро амиқ ва васеъ намояд.

5. Технологияи иттилоотиро дар тиб истифода барад.

Натичаҳои тадқиқотӣ дар адабиёти илмӣ тиббӣ овардашударо ба таври танқидӣ баҳо диҳад ва онҳоро дар қори харрӯза истифода барад. Принципу донишҳои илмӣ тиббӣ собиткунандаро ба амалия ва тадқиқотҳои тиббӣ истифода барад. Технологияи иттилоотиро дар тиб барои гирифтани ва таҳлили иттилоот самаранок истифода барад.

6. Илмҳои биотиббӣ ва клиникӣ ва принципҳои асосии онҳоро фаҳмад

Дониши илмҳои биотиббӣ ва клиникӣ барои баҳодихии ҳолати умумии пациент, дар вай ошкор намудани аломату алоимҳои (синдромҳои) беморҳои паҳншуда ва хатарнок барои таъмин намудани муносибати мутамарказ нисбати пациент барои банақшадарории чорабиниҳои профилактикӣ, ташхисӣ ва муолиҷавӣ истифода барад.

7. Ба патсиентҳо машварт диҳад

Ба патсиентҳо машварт диҳад, анамнез, шикоятҳо ро ҷамъоварӣ намояд, муоинаи ҷисмонӣ гузаронад, ҳолати бемор, натиҷаҳои муоина ва тадқиқотҳои лабораториро баҳо диҳад, ташҳиси тафриқанок гузаронад, нақшаи муолиҷаро тартиб диҳад.

8. Ташҳис намояд ва шарҳи клиникӣ диҳад

Натиҷаҳои муоина ва тадқиқи патсиентро барои гузаронидани ташҳиси тафриқанок, гузоштани ташҳиси пешакӣ таҳияи нақшаи муолиҷа, мониторинги ҳолати патсиент дар динамика бо таҳияи минбаъдаи эпикризи ҷавобдиҳиро тафсир намояд.

9. Кӯмаки очилии таъхирнопазири тиббӣ расонад

Дар марҳилаи то беморхонавӣ, аз ҷумла кӯмаки аввалияи тиббӣ ва реаниматсия кӯмаки таъхирнопазири тиббӣ расонад.

10. Маводи дорувориро бехатар, самаранок ва сарфакорона истифода барад

Муолиҷаи доругиро бо назардошти бехатарӣ ва самаранокӣ, самараи иловагии маводи доруворӣ таъин намояд, ба патсиент оид ба дору маълумот диҳад.

11. Муолиҷаи бехатар ва самаранок гузаронад

Ба патсиент оид ба илочиҳои ташҳисӣ ва табобатӣ иттилоот диҳад ва онҳоро дар амалияи клиникӣ истифода барад.

12. Дар заминаи тиббӣ иттилоотро ба таври самаранок истифода барад

Дақиқӣ ва пуррагии иттилоотро ҳангоми пур кардани ҳуҷҷатҳои тиббӣ риоя намояд ва махфияти иттилоотро риоя намояд; ҳамеша принсипи «сирри тиббӣ» дар амалияи тиббиро риоя намояд.

13. Принсипҳо, усулҳо ва донишҳои психологиро дар амалияи тиббӣ истифода барад

Консепсияҳои психологӣ солимеро истифода барад, ки ба ҷараён ва оқибати беморӣ таъсир мерасонанд. Тамоюлҳо аз меъёрҳои солимии психологӣ патсиент тафриқа намояд, барои ба дигаргуниҳои ҳаёт мутобиқ шудан кӯмак расонад.

14. Барои саломатии патсиент мубориза барад ванигоҳубини беморонро тақмил диҳад.

Малакаҳои нигоҳубини бемор ва расонидани кӯмаки аввалияи тиббӣю санитариро намоиш диҳад.

15. Принсипҳо, усулҳо ва донишқадаро оид ба ҳолати саломатии аҳоли, бехтар намудани он ва умуман системаи тандурустиро истифода барад

Принсипҳои асосии солимгардонӣ, назорати беморшавиро истифода барад. Ҷорабинҳои пешгирикунанда ва солимгардониро дар байни аҳоли гузаронад.

1.4. Талабот оид ба дараҷаи хатмкунанда:

Хатмкунандае, ки барномаи мутахассисро аз худ намудааст, вобаста ба намудҳои касбӣ, ки ба он барномаи мутахассисӣ равона карда шудаанд, бояд ба натиҷаҳои таълим мувофиқат намояд, ки дар банди 3.9 ҳуҷҷати мазкур нишон дода шудааст.

1.5. Доираи фаъолияти хатмкунанда.

Хатмкунанда аз рӯи ихтисоси 1-79 01 01 – Кори табобатӣ барои идома додани таълим дар дараҷаи баъдидипломӣ ба мақсади гирифтани тахассуси тиббӣ ва имконияти кор дар муассисаҳои кӯмаки аввалияи тиббӣ-санитарӣ ва муассисаҳои муайянкардаи Вазорати тандурустӣ ва ҳифзи иҷтимоии аҳолии ҚТ мувофиқи муқаррароти қабулшуда омода карда шудааст.

Соҳаи фаъолияти касбии хатмкунанда аз рӯи ихтисоси «Кори табобатӣ» маҷмӯи технологияҳо, воситаҳо, усулу роҳҳои фаъолияти касбиро дар бар мегирад, ки ба

нигоҳдорӣ ва беҳтар намудани саломати аҳоли бо роҳи расонидани кӯмаки босифати тиббӣ (муолиҷавӣ-профилактикӣ, тиббӣ-ичтимоӣ) ва назорати диспансерӣ равона карда шудаанд.

Намудҳои фаъолияти касбии мутахассис:

Хатмкунанда, ки тахассуси «табиб»-ро аз рӯи ихтисоси «Кори табобатӣ» гирифтааст, ба намудҳои зерини фаъолияти касбӣ омода карда шудааст:

- тиббӣ;
- ташкилӣ-идоракуни;
- илмӣ-тадқиқотӣ;

Намудҳои мушаххаси фаъолияти касбӣ, ки ба он хатмкунанда омода карда мешавад, аз тарафи муассисаи олии таълимӣ яқоя бо таълимгирандагон, ҳайати профессорону омӯзгорони МТҒ «ДТИТ» ва иттиҳодияҳои кордиҳандагон муайян карда мешаванд.

Хатмкунанда аз рӯи ихтисоси «Кори табобатӣ» малакаҳои зерини касбиро вобаста ба намудҳои фаъолияти касбӣ намоиш медиҳад.

Дар доираи фаъолияти тиббӣ:

- ҳолати морфофункционалӣ, физиологӣ ва равандҳои патологиро дар организми одам барои ҳалли вазифаи касбӣ баҳо диҳад;
- маводи доруворӣ ва дигар маводҳо, комбинатсияи онҳоро барои ҳалли вазифаи касбӣ истифода барад;
- малакаҳои пешгирӣ намудани пайдоиши бемориҳо дар байни аҳоли бо роҳи гузаронидани чорабиниҳои профилактикӣ ва зиддиэпидемиявиро намоиш диҳад;
- муоинаҳои профилактикии тиббӣ, диспансеризатсия ва назорати диспансериро гузаронад;
- ташхиси бемориҳои нисбатан бештар дучоршаванда ва ҳолатҳои патологиро дар кӯдакон, наврасон ва аҳолии калонсол дар асоси усулҳои клиникӣ ва лабораторию таҷрибавӣ тадқиқот гузаронад;
- ташхиси ҳолатҳои таъхирнопазирро дар кӯдакон, наврасон ва аҳолии калонсол ва сари вақт барои расонидани кӯмаки махсусгардондашуда фиристодани патсиентро гузаронад.
- ташхиси ҳомиладорӣ ва қабули зоишҳои физиологиро гузаронад;
- кӯмаки аввалияи тиббӣ-санитариро ба аҳоли дар шароитҳои амбулаторӣ ва дар шароити статсионари рӯзона мерасонад;
- малакаҳои расонидани кӯмаки аввалияи тиббӣ-санитариро хангоми бемориҳо, ҳолатҳои ногаҳонии шадид, хуручи бемориҳои музминҳоро намоиш медиҳад, ки бо таҳдид ба ҳаёти патсиент ҳамроҳӣ намекунанд ва кӯмаки фаврии тиббиро талаб намекунанд;
- кӯмаки фаврии тиббиро хангоми ҳолатҳои мерасонад, ки даҳолати фаврии тиббиро талаб мекунанд;
- малакаҳои гузаронидани чорабиниҳои муолиҷавӣ-сафарбаркунандаро дар шароити вазъияти фавқулодда ва расонидани кӯмаки тиббӣ ба аҳолиро дар шароитҳои ғайриодӣ, хангоми эпидемияҳо дар манбаъҳои иллатҳои оммавӣ намоиш медиҳад;
- малакаҳои дар аҳоли, патсиентҳо ва узви оилаи онҳо ташаккул додани ҳавасмандӣ барои нигоҳдорӣ ва таҳкими саломатиро намоиш медиҳад;
- малакаҳои гузаронидани санитарӣ-маърифатиро дар байни кӯдакон, наврасон, аҳолии калонсол ва кормандони тиббиро намоиш медиҳад;

- малакаҳои байнишахсӣ ва коммуникативиро барои мубодилаи самаранокии иттилоот ва ҳамкорӣ бо пациент, узви оила, ҳамкорон ва кормандони тиббиро дорад, фарқияти маданият ва озодии динро эҳтиром мекунад;
- малакаи корро дар гурӯҳҳо ва ҳамкориҳои самаранок дар дастаи байнифанниро намоиш медиҳад.

Дар доираи фаъолияти ташкилӣ-идоракунӣ:

- ҳуҷҷатҳои меъёриро истифода мебарад, ки дар соҳаи тандурустӣ қабул шудаанд (қонунҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон, регламентҳои техникӣ, стандартҳои байналмиллалӣ ва миллӣ, фармонҳо, тавсияҳо, терминология, системаи байналмилалӣ воҳидҳо, таснифоти амалкунандаи байналхалқӣ);
- малакаҳои таҳияи ҳуҷҷатҳои тиббиро дар муассисаҳои тиббӣ намоиш медиҳад;

Дар доираи фаъолияти илмӣ-тадқиқотӣ:

- малакаҳои мунтазам омӯхтани адабиёти даврии (касбии) тиббӣ ва тафсири расмӣ омориро намоиш медиҳад;
- дар ҳалли вазифаҳои алоҳидаи илмӣ-тадқиқотӣ ва илмӣ-амалӣ дар соҳаи тандурустӣ оид ба ташхис, муолиҷа, солимгардонӣ ва пешгирии тиббӣ фаъолна иштирок менамояд.

1.6. Имконияти идома додани маълумоти хатмкунанда – Табибе, ки барномаи асосии маълумоти олии касбиро аз рӯи ихтисоси 1-79 01 01 – «Кори табобатӣ» аз худ кардааст барои идома додани таълим дар интернатура ё ординатураи клиникӣ аз рӯи ихтисоси (резидентураи) муайяни табибӣ омода карда шудааст.

1.7. Салоҳиятҳои хатмкунанда аз рӯи ихтисоси «Кори табобатӣ»

Салоҳиятҳои умумӣ

1. Салоҳиятҳои иҷтимоӣ-ҳуқуқӣ

Қобилияти муқаррар намудани фаъолияти касбии табиби амалияи умумӣ бо назардошти қонунҳо, санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ ва меъёрҳои этикии дар ҷамъият қабулшуда, дар асоси донишҳои таърихи муносири Тоҷикистон, фалсафа, самтҳои умдаи илмҳои иҷтимоӣ, иқтисодӣ ва ҳуқуқӣ.

2. Салоҳияти коммуникативӣ

Қобилияти муқаррар намудани ҳамкорӣ бо ҳамкорон ва пациент, дар дастаи коркардан барои самаранок иҷро намудани вазифаҳои касбӣ ва омодагӣ барои инкишоф додани сифатҳои ҷисмонӣ ба мақсади рушди ҳаматарафа.

3. Салоҳиятҳои универсалӣ-шахсиятӣ

Омодагӣ барои омӯзиш дар тӯли ҳаёт ва инкишофи мутассили касбӣ. Дарк намудани имкониятҳои худро доштан, барои кӯмак мурочиат кардан ва ҳангоми зарурият додани иртиботи бозпас ва тавсияҳо.

4. Тадқиқот

Омодагӣ ба фаъолияти илмӣ, ки доштани донишҳои методологӣ, технологияи фаъолияти тадқиқотӣ ва омодагии истифодаи онҳо дар фаъолияти касбӣ, дар асоси истифодаи IT-технологияҳо дар соҳаи тиб.

Салоҳиятҳои умумикасбӣ

5. Илмҳои биотибӣ

Қобилияти намоиш додани падидаҳо ва қонуниятҳои асосии ҷисмонӣ, ки асоси равандҳои дар организми одам ҷараёнбанд, сохтор ва фаъолияти ҳуҷайраҳо, бофтаҳо, узву системаҳои организм ҳангоми меъёр ва иллат (патология); хусусиятҳои анатомӣ-

физиологияи фаъолияти организм дар давраҳои гуногуни синнусолӣ, асосҳои биологияи молекулярӣ ва генетика ва нақши омилҳои молекулярӣ-генетикӣ дар патогенези бемориҳо.

Салоҳиятҳои касбӣ

6. Малакаҳои клиникӣ

Қобилияти намоиш додани малакаҳои клиникӣ оид ба ҷамовариҳои шикоятҳо, анамнез, муоинаи ҷисмонӣ, оид ба гузаронидани илочиҳо ва тадқиқотҳои клиникӣ, таъмин намудани муолиҷаи бемориҳои гуногун (интиҳоб намудани маводи доруворӣ бо назардошти фармакокинетика ва фармакодинамика) ва расонидани кӯмаки фаврии тиббӣ, аз ҷумла қабули зоишҳои физиологӣ.

7. Касбият

Омодагии ғарб намудани стандартҳои рафтори этикӣ ва касбӣ, меъёрҳои касбӣ ва ҳуқуқӣ, таъмин намудани сифат ва беҳатарии расонидани кӯмаки тиббӣ ҳангоми нигоҳубини пациентҳо.

8. Адвокати саломатӣ

Қобилияти гузаронидани фаъолият оид ба таҳкими саломатӣ, пешгирии бемориҳо ва расонидани кӯмак ба пациентҳо. Гузаронидани чорабиниҳои профилактикӣ ва солимгардонӣ дар байни аҳоли.

2. ҲУҚҚАТҲОИ ТАНЗИМКУНАНДАИ МУНДАРИҶА ВА РАВАНДИ ТАТБИҚИ БАРНОМАИ ТАҲСИЛОТӢ

2.1. Барномаи таҳсилотӣ дар асоси Стандарти давлатии таҳсилоти олии касбӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон ва санадҳои меъёрии ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон дар соҳаи маориф таҳия гардида, коркарди минбаъдаи замимаҳои он бояд ба талаботи ҳуққатҳои зерин мутобиқат намояд:

- Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи маориф», аз 22.07.2013 №1004 (бо ислоҳи охири аз 17.05.2018 №1527);
- Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи маълумоти калонсолон», аз 24.02.2017, №1394;
- Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи таҳсилоти олии касбӣ ва таҳсилоти касбии баъд аз муассисаҳои олии таълимӣ», аз 19.05.2009, №531;
- Кодекси тандурустии Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 18.05 соли 2017, №374;
- Стратегияи миллии рушди маорифи Ҷумҳурии Тоҷикистон барои давраи то соли 2030 аз 29.09.2020, № 526;
- Стратегияи миллии рушди маълумоти Ҷумҳурии Тоҷикистон то соли 2030, қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 29.09.2020, №526;
- Консепсияи миллии тарбия дар Ҷумҳурии Тоҷикистон, қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 03.03.2006, № 94;
- Консепсияи таҳсилоти муттаасил дар Ҷумҳурии Тоҷикистон барои солҳои 2017 - 2023 аз 25.10.2017, №28;
- Стандарти давлатии таҳсилоти олии касбӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон, қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 25.02.2017, №94;
- Таснифоти давлатии равия ва ихтисосҳо дар Ҷумҳурии Тоҷикистон, қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 30.06.2007, №349;
- Низомномаи низомии кредитии таҳсилот дар муассисаҳои таҳсилоти олии касбии Ҷумҳурии Тоҷикистон, қарори мушовараи Вазорати маориф ва илми Ҷумҳурии Тоҷикистон, аз 30.12.2016, №19/24;
- Барномаи давлатии рушди соҳаи тандурустӣ ва ҳифзи иҷтимоии аҳолии барои солҳои 2021-2025, аз 25.12.2020, №210;

- Барномаи тайёр намудани кадрҳои тиббӣ барои давраи то соли 2030 аз 31.12.2020, №702

- Стратегии рушди МТФ «ДТИТ» барои давраи солҳои 2022-2026 аз 30.04.2022, №09/02.

2.2. Талабот нисбати минимуми ҳатмии мундариҷаи таълимӣ, ба шароитҳои таъбиқи он ва муҳлатҳои азххукунии он бо Стандарти давлатии маълумоти олии касбӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон муайян карда мешавад.

2.3. Маҷмӯи ҳуҷҷатҳои барномаи таълимии маълумоти олии касбӣ нақшаи таълимиро аз рӯи ихтисос, нақшаи таълимии корӣ, барномаҳо аз рӯи намуди таҷрибаомӯзӣ, силабусҳоро дар бар мегирад. Талаботи минималӣ ба мундариҷаи маҷмӯи ҳуҷҷатҳои БТ дар банди 6 ҳуҷҷати мазкур инъикос ёфтаанд.

2.4. Барномаи таълими аз тарафи донишҷӯён ҳатман омӯхтани блокҳо ва модульҳоеро пешбинӣ менамояд, ки дар банди 3.8. ҳуҷҷати мазкур пешбинӣ менамояд.

2.5. Блок ва модульҳои барномаи таълимӣ аз фанҳои ҳатмии компоненти давлатӣ ва мактаби олий, фанҳо аз рӯи ихтисос, машғулиятҳои факултативӣ, таҷрибаомӯзӣ, инчунин аттестатсияи ҷамъбасти иборат аст.

3. ҲАДДИ АҚАЛИ ҲАТМИИ МАЗМУН ВА МУНДАРИҶАИ БАРНОМАИ ТАҲСИЛОТӢ 1-79 01 01- КОРИ ТАБОБАТӢ

1	НОМИ БАРНОМА	Кори табобатӣ
2	РАМЗИ ТАЪЛИМӢ	1-79 01 01
3	ДАРАҶАИ АКАДЕМӢ	мутахасис
4	ШАКЛИ ТАҲСИЛ	рӯзона
5	МУҲЛАТИ МЕЪЁРИИ ТАҲСИЛ	6 сол
6	МИҚДОРИ КРЕДИТҲО	420 кредит (70 кредит дар як сол)
7	МАҚСАДИ БТ	Ташаккули салоҳиятҳои умумӣ (заминавӣ), умумикасбӣ ва касбӣ, ки барои бомувафаққият инкишоф додан ва истифодаи технология, воситаҳо, усулу роҳҳои фаъолияти табибӣ имконият медиҳанд, ки ба нигоҳдорӣ ва беҳтар намудани саломатии аҳолии имконият медиҳанд.
8	ТАВСИФИ МУҲТАСАРИ БАРНОМАИ ТАҲСИЛОТӢ	<u>Барномаи мазкури асосии таълимӣ аз блоку модульҳои зерин иборат аст:</u> Барномаи мазкури асосии таълимӣ аз блоку модульҳои зерин иборат аст: <u>Блоки 1. Фанҳои заминавӣ (48 кредит)</u> Модули иҷтимоӣ-гуманитарӣ –22 кредит; Модули забонҳо –15 кредит; Модули фанҳои табиатшиносӣ– 11 кредит. <u>Блоки 2. Фанҳои тахассусӣ (240 кредит)</u> Модули фанҳои умумикасбӣ -99 Модули фанҳои тахассусӣ -141 кредит <u>Блоки 3. Фанҳои интиҳобӣ (105 кредит)</u> Модули фанҳои интиҳобӣ, блоки 1 – 6 кредит;

		<p>Модули фанҳои интихобӣ, блоки 2 – 99 кредит. <u>Блоки 4. Таҷрибаомӯзӣ (24 кредит);</u> <u>Блоки 5. Аттестатсияи хатм (3 кредит);</u> <u>Блоки 6. Машғулиятҳои факултативӣ (9 кредит)¹;</u> <u>ҶАМАГӢ: 420 кредит</u></p>
9	<p>НАТИҶАҶОИ ТАЪЛИМИ ИНТИҶОИИ БТ</p>	<p><u>Баъди анҷоми барномаи таълимӣ хатмкунандагон:</u> Бояд меъёрҳои этикиро риоя намоянд, ҳолати эмотсионалӣ ва ҷисмонии пациентҳоро ҳангоми кор бо онҳо дар назар гиранд; масъулияти ҳуқуқӣ, ахлоқӣ ва этикиро риоя намоянд. Таҳлил карда тавонистани масоилу равандҳои аҳамиятноки иҷтимоӣ, сиёсӣ ва иқтисодӣ барои ташаккули мавқеи ҷаҳонбинӣ. Самаранок истифода бурдани малакаҳои коммуникативро ҳангоми кор бо пациентҳо ва ҳешовандони онҳо ба 2 забонро метавонанд, коммуникатсияи касбӣ ва маиширо бо ҳамкорон ва ҷамъият ба роҳ монанд. Метавонанд малакаи кор дар гурӯҳҳо ва малакаи ҳамкориҳои самаранокро дар дастаи байнифанӣ намоиш диҳанд. Барои амиқ ва васеъ намудани донишу малакаҳои барои руди мутаассили касбӣ зарурӣ омода мебошанд. Метавонанд ба таври танқидӣ натиҷаҳои тадқиқоти дар адабиёти илмӣ тиббӣ овардашударо баҳо диҳанд ва онҳоро дар қори ҳаррӯза истифода баранд. Принсипу донишҳои илмӣ тиббӣ собиткунандаро нисбати таҷриба ва тадқиқоҳои тиббӣ истифода бурдан, технологияи иттилоотиро дар тиб истифода бурданро метавонанд. Истифода бурдани илмҳои биотиббӣ ва клиникаро барои баҳо додани ҳолати умумии пациентҳо, дар онҳот ошкор намудани аломату аломҳои бемориҳои паҳншуда ва хатарнокро барои таъмин намудани муносибати ба пациент мутамарказшуда барои банақшадарории ҷорабиниҳои пешгирикунанда, ташхиси муолиҷавиро метавонанд. Метавонанд ба пациентҳо машварат диҳанд (ҷамъоварии анамнез, шикоятҳо, гузаронидани муоинаи ҷисмонӣ, баҳо додани ҳолати бемор, натиҷаҳои тадқиқот ва тадқиқотҳои лабораторӣ, гузаронидани ташхиси тафриқанок, тартиб додани нақшаи муолиҷа). Тафсир додани натиҷаҳои муоина ва натиҷаи тадқиқи пациентҳоро барои гузаронидани ташхиси тафриқанок, гузоштани ташхиси пешакӣ, таҳияи нақшаи муолиҷа, мониторинги ҳолати пациентҳо дар динамика ва минбаъд таҳияи намудани эпикризи ҷавобдиҳиро метавонанд. Расонидани кӯмаки таъхирнопазири тиббиро дар</p>

¹Кредитҳои машғулиятҳои факултативӣ (9 кредит) ба ҳаҷми умумии азҳудкунии барнома дохил намешаванд ва ҳатмӣ намебошанд. ДДТХ имконияти муайян намудани кадом курсро гузаронида мешаванд ва бо кадом ҳаҷмро дорад

		<p>марҳилаи тобеморхонавӣ, аз ҷумла кӯмаки аввалияи тиббӣ ва реаниматсияро метавонанд.</p> <p>Метавонанд муолиҷаи доругиро бо назардошти беҳатарӣ ва самаранокӣ, самараҳои иловагии маводи доруворӣ таъин намоянд, ба пациент оид ба дору маълумот диҳад.</p> <p>Барои иттилоот додан оид ба илочиҳои таъхисӣ ва табобатӣ ва онҳоро дар амалияи клиникӣ истифода бурдан қобилият дорад.</p> <p>Аниқият ва пуррагии иттилоотро ҳангоми пур кардани ҳуҷҷатҳои тиббӣ риоя менамоянд ва махфияти иттилоотро нигоҳ медоранд; принципҳои риоя намудани «сирри тиббӣ»-ро дар амалияи тиббӣ риоя менамоянд.</p> <p>Концепсияи психологӣ саломатиро фаҳмонда метавонанд, ки ба ҷараён ва оқибати беморӣ таъсир мерасонанд; тафриқа намудани тамоюл аз меъёрҳои солимии руҳии пациент таъсир мерасонанд, барои мутобиқат намудан ба тағйиротҳои ҳаёт кӯмак расонанд.</p> <p>Намоиш додани малакаҳои нигоҳубини беморон ва расонидани кӯмаки аввалияи тиббӣ санитариро таъмин менамоянд.</p> <p>Малакаҳои истифода бурдани принципҳои асосии солимгардонӣ, назорати беморшавиро; гузаронидани чорабиниҳои пешгиркунанда ва солимгардониро дар байни аҳолиро метавонанд.</p>		
10	ТАҲАССУС			
	РАМЗ ВА НОМИ ИХТИСОС	1-79 01 01 «Кори табобатӣ»		
	ТАҲАССУС ВА ДАРАҶАМ КАСБӢ ОИД БА ХАТМ	Табиб Мутахассис		
11	БАХШҶО ВА МОДУЛҶО			
	НОМИ БАХШ	ФАНҶОИ ЗАМИНАВӢ	48	кредит
	ҲАДАФИ БАХШ	Дар донишҷӯён ташаккул додани салоҳияти заминавӣ, умумимаданӣ ва умумикасбӣ, истифода бурдани фанҳои заминавӣ, иҷтимоӣ-гуминатрӣ, табиатшиносӣ-илмӣ ва иқтисодӣ.		
	ТАВСИФИ МУХТАСАРИ БАХШ	Блоки фанҳои заминавӣ аз модулҳои зерин иборат аст: Модули иҷтимоӣ-гуминатрӣ – 22 кредит; Блоки забонҳо – 15 кредит; Модули фанҳои табиӣ - иқтисодӣ ва ТИ – 11 кредит.		
	НОМИ МОДУЛ	Модули фанҳои иҷтимоӣ-гуминатрӣ	22	кредит
	ҲАДАФИ МОДУЛ	Асосҳои илмҳои иҷтимоӣ ва гуминатрӣ ва иқтисодӣ Ҷумҳурии Тоҷикистонро азҳуд кардани донишҷӯён, инчунин ташаккули ҷаҳонбинии маданӣ ва коммуникативӣ		
	ТАВСИФИ МУХТАСАРИ МОДУЛ	1. Фалсафа - 4 кредит 2. Таърихи муосири Тоҷикистон – 3 кредит 3. Фарҳангшиносӣ - 3 кредит		

	4. Диншиносии илмӣ - 3 кредит 5. Сиёсатшиносӣ - 3 кредит 6. Сотсиология – 3 кредит 7. Ҳуқуқ аз рӯи ихтисос- 3 кредит		
НАТИҶАҲОИ ТАЪЛИМИИ МОДУЛ	Донишҷӯёни аз модул гузашта: Меъёрҳои этикиро риоя менамоянд, ҳолати эмотсионалӣ ва ҷисмонии пастиентҳоро ҳангоми кор бо онҳо дар назар гиранд; масъулияти ҳуқуқӣ, ахлоқӣ ва этикиро риоя менамоянд. Масоилу равандҳои аҳамиятнокӣ иҷтимоӣ, сиёсӣ ва иқтисодӣ барои ташаккули мавқеи ҷаҳонбинӣ таҳлил менамоянд.		
НОМИ МОДУЛ	Модули фанҳои забонӣ	15	кредит
ҲАДАФИ МОДУЛ	Таъмин намудани ташаккули асосҳои саводнокии умумӣ ва касбии тиббии забонии барои кори табиб зарурӣ.		
ТАВСИФИ МУХТАСАРИ МОДУЛ	1. Забони тоҷикӣ аз рӯи ихтисос – 3 кредит 2. Забони русӣ аз рӯи ихтисос - 6 кредит 3. Забони хориҷӣ аз рӯи ихтисос - 6 кредит		
НАТИҶАҲОИ ТАЪЛИМИИ МОДУЛ	Донишҷӯёни модулро азхудкарда: -малакаҳои коммуникативиро ҳангоми кор бо пастиентҳо ва ҳешовандони онҳо бо ду забон, ҳамкорон ва ҷамъиятро самаранок истифода бурда метавонанд. -малакаи кор дар гурӯҳҳо ва ҳамкориҳои самаранок дар дастаи байнифаннӣ намоиш медиҳанд.		
НОМИ МОДУЛ	Модули фанҳои табиӣ-иқтисодӣ ва технологияи информатсионӣ	11	кредит
ҲАДАФИ МОДУЛ	Таъмин намудани асос барои ташаккули салоҳиятҳои ба фанҳои табиатшиносӣ-илмӣ ва иқтисодӣ алоқаманд ва асосҳои технологияи иттилоотӣ, ки барои инкишофи муносибати ба шахсият раवонакардашуда, эҷодӣ ва азхудкунии салоҳияти умумикасбӣ.		
ТАВСИФИ МУХТАСАРИ МОДУЛ	1. Технологияи иттилоотӣ - 5 кредит 2. Географияи иқтисодии Тоҷикистон бо асосҳои демография - 3 кредит 3. Экология - 3 кредит		
НАТИҶАҲОИ ТАЪЛИМИИ МОДУЛ	Донишҷӯёни модулро азхудкарда: -масоил ва равандҳои иқтисодӣ, демографӣ ва экологиро бо истифодаи системаи компютерӣ-иттилоотиро таҳлил менамояд. -технологияи иттилоотиро дар тиб самаранок истифода мебаранд.		
НОМИ БАҲШ	ФАНҲОИ ТАҲАССУСӢ	240	кредит
ҲАДАФИ БАҲШ	- Азхуд намудани фанҳои зарурии табиатшиносӣ-илмӣ ва ихтисосӣ (назариявӣ ва махсуси тиббӣ); - азхуд намудани донишҳои заминавии тиббӣ, маҳорату малакаҳо барои расонидани кӯмаки аввалияи таъхирнопазири тиббӣ - омода намудани донишҷӯён барои идома додани таҳсил дар дараҷаи баъдидипломӣ барои азхуд намудани ихтисоси тиббӣ.		
ТАВСИФИ МУХТАСАРИ БАҲШ	Блоки фанҳои касбӣ аз модулҳои зерин иборат аст: 1. Модули фанҳои умумикасбӣ - 99 кредит:		

2. Модули фанҳои тахассусӣ -141 кредит:			
НОМИ МОДУЛ	Модули фанҳои умумикасбӣ	99	кредит
ҲАДАФИ МОДУЛ	Мақсади модули мазкур азхуд намудани донишу маҳорати заминавии илмҳои бунёди тиббӣ ва беҳдошти барои ташаккули салоҳияти умумикасбӣ ва минбаъд омӯхтани фанҳои ихтисосии клиникӣ мебошад.		
ТАВИФИ МУХТАСАРИ МОДУЛ	<ol style="list-style-type: none"> 1. Химия – 6 кредит 2. Физикаи тиббӣ ва математика – 5 кредит 3. Химиаи биологӣ – 11 кредит 4. Биология – 5 кредит 5. Забони лотинӣ – 4 кредит 6. Морфология (Анатомияи одам+гистология) – 25 кредит 7. Физиологияи нормалӣ – 12 кредит 8. Микробиология, вирусология – 9 кредит 9. Физиологияи патологӣ – 8 кредит 10. Анатомияи патологӣ – 7 кредит 11. Фармакология – 7 кредит 		
НАТИҶАҲОИ ТАЪЛИМИИ МОДУЛ	<p>Донишҷӯёни модули фанҳои умумикасбиро азхудкарда:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Натиҷаҳои тадқиқоти дар адабиёти илмии тиббӣ овардашударо ба таври танқидӣ баҳо медиҳанд ва онҳоро дар қори ҳаррӯза истифода мебаранд. - Принсипу донишҳои илмии тибби собиткунандаро нисбати таҷриба ва тадқиқоҳои тиббӣ истифода мебаранд. - Қонуниятҳои сохтор ва фаъолияти умуман организм, инчунин узву системаҳои алоҳидаи одамро ҳангоми меъёр ва патология таҳлил мекунанд. 		
НОМИ МОДУЛ	Модули фанҳои тахассусӣ	141	кредит
ҲАДАФИ МОДУЛ	Фанҳои асосии клиникӣ барои ташҳис ва расонидани кӯмаки аввалияи таъхирнопазирӣ тиббӣ ба аҳолиро азхуд намудани донишҷӯён, фароҳам овардани имконият барои идома додани таҳсил дар дараҷаи баъдидипломӣ.		
ТАВСИФИ МУХТАСАРИ МОДУЛ	<ol style="list-style-type: none"> 1. Таълими асосҳои беморҳои дарунӣ-9 кредит 2. Ҷароҳии умумӣ-6 кредит 3. Таълими асосҳои беморҳои кӯдакона-7 кредит 4. Беморҳои дарунӣ-17 кредит 5. Педиатрия-16 кредит 6. Беморҳои сироятӣ-8 кредит 7. Дерматовенерология-6 кредит 8. Тибби судӣ-5 кредит 9. Тибби оилавӣ-7 кредит 10. Беморҳои сироятии кӯдакона-6 кредит 11. Анестезиология ва реаниматология-8 кредит 12. Беморҳои ҷарроҳӣ-16 кредит 13. Онкология-6 кредит 14. Акушерӣ ва гинекологӣ-14 кредит 15. Оториноларингология-5 кредит 16. Офтальмология-5 кредит 		
	Доншҷӯёни модуло азхудкарда: - Илмҳои биотиббӣ ва клиникиро барои баҳо додани		

НАТИҶАҶОИ ТАЪЛИМИИ МОДУЛ	<p>ҳолати умумии патсиентҳо, дар онҳо ошкор намудани аломату алоимҳои бемориҳои паҳншуда ва хатарнокро барои таъмин намудани муносибати ба патсиент мутамарказшуда барои банақшадарории чорабиниҳои пешгирикунанда, ташхисию муолиҷавиро истифода мебаранд.</p> <p>- Ба патсиентҳо машварат медиҳанд (ҷамъоварию анамнез, шикоятҳо, муоинаи ҷисмонӣ мегузаронанд, ҳолати бемор, натиҷаҳои тадқиқот ва тадқиқотҳои лабораториро баҳо медиҳанд, ташхиси тафриқанок мегузаронанд, нақшаи муолиҷаро тартиб медиҳанд.</p> <p>- Натиҷаҳои муоина ва натиҷаи тадқиқи патсиентҳоро барои гузаронидани ташхиси тафриқанок, гузаштани ташхиси пешакӣ, таҳияи нақшаи муолиҷа, мониторинги ҳолати патсиентҳо дар динамика ва минбаъд таҳияи намудани эпикризи ҷавобдиҳиро тафсир медиҳанд.</p> <p>- Кӯмаки таъхирнопазири тиббиро дар марҳилаи тобеморхонавӣ, аз ҷумла кӯмаки аввалияи тиббӣ ва реаниматсияро мерасонанд - Муолиҷаи доругиро бо назардошти беҳатарӣ ва самаранокӣ, самараҳои иловагии маводи доруворӣ таъин менамоянд, ба патсиент оид ба дору маълумот медиҳанд.</p> <p>- Принципҳои асосии солимгардонӣ, назорати беморшавиро истифода мебаранд. Чорабиниҳои пешгирикунанда ва солимро дар байни аҳоли мегузаронанд.</p>		
НОМИ БАҶШ	ҶАНҶОИ ИНТИҶОБӢ	105	кредит
ҶАДАФИ БАҶШ	Додани дониши иловагии заминавӣ вобаста ба мақсади бахшҳои ҷанҷои заминавӣ ва таҳассусӣ.		
ТАВСИФИ МУҶТАСАРИ МОДУЛ	Модули ҷанҷои интиҷобии бахши 1 – 6 кредит Модули ҷанҷои аз рӯи интиҷоби бахши 2 – 99 кредит		
НОМИ МОДУЛ	Модули ҷанҷои интиҷобии бахши 1	6	кредит
ҶАДАФИ МОДУЛ	Ба донишҷӯён додани имконият барои гирифтани дониши иловагӣ аз рӯи ҷанҷои заминавӣ.		
НАТИҶАҶОИ ТАЪЛИМИИ МОДУЛ	<p>Донишҷӯёни модуло азхудкарда (мақсадҳои таълим:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Донишхоро оид ба ҷанҷои интиҷобӣ мегиранд; • Малақаҳои мустақилона баён намудани нуқтаи назар, таҳлил ва тафаккури мантиқӣ, баромадҳои расмӣ, аргументатсияи ахлоқӣ-этикӣ, принципҳои деонтологияи тиббӣ ва этикаи тиббиро соҳиб мегарданд; • Асосҳои психология ва истифодаи онҳоро ҳангоми ҳалли вазифаҳои касбӣ медонанд; • Малақаҳои расонидани кӯмаки аввалияи тиббиро ҳангоми бад шудани вазъияти радиатсионӣ ва офатҳои табииро соҳиб мегарданд. 		
ТАВСИФИ МУҶТАСАРИ МОДУЛ	Модули ҷанҷои интиҷобии бахши 2	99	кредит
НОМИ МОДУЛ	Фароҳам овардани имконияти гирифтани донишҳои амиқи тиббӣ барои расонидани кӯмаки ихтисосноки тиббӣ дар зинаи муассисаҳои аввалияи тиббӣ-санитарӣ.		

НАТИҶАҶОИ ТАЪЛИМИИ МОДУЛ	Донишҷӯёни модуло азхудкарда (мақсадҳои таълим): <ul style="list-style-type: none"> • Донишҳои нисбатан васеъро аз рӯи фанҳои интихобӣ соҳиб мегарданд; • Ташхис мондан ва расонидани кӯмаки тиббиро дар заминаи муассисаҳои КАТС метавонанд. 		
НОМИ БАҶШ	ТАҶРИБАОМУЗӢ	24	кредит
ҲАДАФИ БАҶШ	Ташаккули малакаҳои клиникӣ ва амалӣ, ки барои кори табиби ояндаи амалияи тиббӣ ва таҳкими донишҳои гирифташуда дар зинаи мутахассис заруранд.		
ТАВСИФИ МУХТАСАРИ БАҶШ	<ol style="list-style-type: none"> 1. Таҷрибаомӯзии таълимӣ – нигоҳубини беморони соҳаи терапевтӣ ва ҷарроҳӣ (2 ҳафта дар рафти таълими сем.1). 2. Таҷрибаомӯзии истехсолӣ – 24 кредит (16 ҳафта). <ul style="list-style-type: none"> - баъди курси 2 (4 ҳафта тобистон) – ёрдамчии ҳамшираи тиббии ҳучраҳо; - баъди курси 3 (4 ҳафта тобистон) – ёрдамчии ҳамшираи тиббии ҳучраи илочия; - баъди курси 4 (4 ҳафта тобистон) – ёрдамчии табиби статсионар; - баъди курси 5 (4 ҳафта тобистон) – ёрдамчии табиби ҳадамоти амбулаторӣ. 		
НАТИҶАҶОИ ТАЪЛИМИИ БАҶШ	Донишҷӯёни бахшро азхудкарда: <ul style="list-style-type: none"> • Малакаҳои асосии амалии кори кормандони хурд ва миёнаи тиббиро азхуд мекунанд: намудҳои коркарди санитарии беморон, хусусиятҳои назорат ва нигоҳубини беморони гирифтори бемориҳои гуногунро медонанд; дастамалҳои ҳамшираҳои тиббии ҳучраҳо ва ҳучраҳои илочияро иҷро мекунанд. • Малакаҳои корро ба сифати ёрдамчии табиби статсионар азхуд мекунанд (соҳаи терапевтӣ, ҷарроҳӣ, гинекологӣ ва педиатрӣ): беморони гирифтори бемориҳои нисбатан бештар дучоршавандаи соҳаи терапевтӣ, ҷарроҳӣ ва акушерӣ-гинекологиро муоина мекунанд, таҳия намудани ташхиси пешакӣ, тартиб додани нақшаи муолиҷа, додани тавсияҳо барои муолиҷаи амбулаторӣ, гузаронидани муолиҷаи беморон таҳти роҳбарии табиб, дуруст таҳия намудани ҳуччатҳои тиббиро метавонанд, дар қабули зоишҳои физиологӣ иштирок мекунанд. • Малакаҳои расонидани кӯмаки муолиҷавӣ-профилактикӣ ба оммаи асосии аҳоли дар Марказҳои саломатӣ азхуд менамояд: метавонанд дар марҳилаи тобemorхонавӣ хангоми ҳолатҳои шадид ва ургентӣ кӯмаки таъхирнопазир мерасонанд. Метавонанд қабули якҷояи патсиентҳоро бо сарпарастии клиникӣ гузаронанд. • Илочияҳои тиббиро иҷро мекунанд, ҳуччатҳои тиббиро пур мекунанд, салоҳият ва талаботи худтакмилдиҳиро таҳлил мекунанд. 		
НОМИ БАҶШ	АТТЕСТАТСИЯИ ХАТМ	3	кредит
ҲАДАФИ БАҶШ	Баҳодихии назариявӣ ва амалӣ хангоми донишҳо, маҳоратҳо ва муносибатҳои гирифташуда аз рӯи		

	барномаи мутахассис, тасдиқ намудани салоҳияти касбӣ барои идома додани таҳсил дар зинаи баъдидипломӣ.		
ТАВСИФИ МУХТАСАРИ БЛОК	Имтиҳони давлатии байнифаннӣ аз фанҳои назариявии тиббӣ ва махсус. Имтиҳон оид ба малакаҳои амалӣ - имтиҳони объективии сохташудаи клиникӣ.		
НАТИҶАҶОИ ТАЪЛИМИИ БАҲШ	Донишҷӯёни бахшро азхудкарда (мақсадҳои таълим): <ul style="list-style-type: none"> • Адабиёти касбиро ҷустуҷӯ кардан, иқтибос овардан ва таҳлил кардан, натиҷаҳои тадқиқот ва усулҳои дар он ҷо истифодашударо муқоиса карда метавонанд; • Истифода бурдани усулҳои тадқиқот ва коркарди маълумотҳоро ёд гирифтаанд; • Донишҳои гирифташударо дар қори амалӣ истифода бурда метавонанд; • Малакаҳои амалӣ ва клиникӣ доранд, ки барои зинаи КАТС заруранд. 		
НОМИ БАҲШ	МАШҶУЛИЯТҶОИ ФАКУЛТАТИВӢ	9	кредит
ҶАДАФИ БАҲШ	Мақсади бахш – Дар донишҷӯён ташаккул додани донишҳо оид ба тарзи ҳаёти солим ва маҳорати қарор қабул намудан дар вазъиятҳои бухронӣ.		
ТАВСИФИ МУХТАСАРИ БАҲШ	1. Тарбияи ҷисмонӣ - 6 кредит 2. Мубориза бо терроризм - 3 кредит 3. Тарбияи зиддикоррупсионӣ - 3 кредит		
НАТИҶАҶОИ ТАЪЛИМИИ БАҲШ	Донишҷӯёни бахшро азхудкарда (мақсадҳои таълим): <ul style="list-style-type: none"> • Нақши иҷтимоии тарбияи ҷисмониро дар инкишофи шахсият ва омода намудани вай барои фаъолияти касбӣ дарк мекунанд; • Оқибатҳои иштирок дар дастаҳои экстремистӣ ва рафторҳои коррупсиониро дарк мекунанд. 		

4. МУҶЛАТҶОИ АЗҶУДКУНИИ БАРНОМАИ АСОСИИ ТАЪЛИМӢ АЗ РӢИ ИҶТИСОСИ 1-79 01 01–Қори табобатӣ

4.1. Муҳлати азхудкунии барномаи асосии таълимӣ дар 6 соли таҳсил 312 ҳафтаро ташкил медиҳад, аз ҷумла:

- таълими назариявӣ, аз ҷумла қори имлӣ-тадқиқотии донишҷӯён, практикӯмҳо, ва қорҳои лабораторӣ 194 ҳафта;
- сессияи имтиҳонӣ 28 ҳафта;
- таҷрибаомӯзӣ на қамтар аз 16 ҳафта:
  - Таҷрибаомӯзии таълимӣ 2 ҳафта (бо таълими назариявӣ ҳамроҳкардашуда);
  - Таҷрибаомӯзии истехсолӣ на қамтар аз 16 ҳафта;
- аттестатсияи қамбасти - 2 ҳафта;
- таътил- 72 ҳафта;

4.2. Ҷаҷми максималии сарбории таълимии донишҷӯён 48 соат дар як ҳафта муқарар қарда мешавад, аз ҷумла ҳамаи намӯдҳои қорҳои таълимии синфӣ ва берунисинфӣ (муқтақилона).

4.3. Сарбории ҳафтаинаи донишҷӯ ҳангоми шакли рӯзонаи таълим бояд ба ҳисоби миёна аз 42 соат зиёдтар набошад. Ҷамзамон ба ҳаҷми мазқур машғулиятҳои тарбияи ҷисмонӣ ва машғулиятҳои фанҳои факултативӣ дохил намешаванд.

4.4. Таътил дар соли таҳсил бояд на камтар аз 10 ҳафта бошад, аз ҷумла на камтар аз 2 ҳафта дар давраи зимистона.

4. ШАРОИТҲОИ ТАТБИҚИ БАРНОМАИ ТАЪЛИМӢ АЗ РӢИ ИХТИСОСИ 1-79 01 01–Кори табобатӣ

5.1. Татбиқи барномаи таълимӣ.

5.1.1. Донишкадаи тиббӣ иҷтимоии Тоҷикистон заминаи моддӣ-техникӣ дорад, ки ба қоидаву меъёрҳои зидди сӯхтор мувофиқ аст. Донишкада дорои синфхонаҳои барҳаво мебошад, ки барои гузаронидани ҳамаи намудҳои тайёркунии фаннӣ ва байнифаннӣ, корҳои амалӣ ва илмӣ-тадқиқоти пешбиникардаи ҳуҷҷати мазкур барои таълимгирандагон мувофиқ аст.

5.1.2. Ҳар як таълимгиранда дар давоми тамоми давраи таълим бо дастрасии бемаҳдуд ба китобхона (китобхонаи электронӣ) ва муҳити электронии иттилоотӣ-маърифатии Донишкада таъмин аст. Китобхонаи электронӣ ва муҳити электронии иттилоотӣ-маърифатӣ дастрасии таълимгирандагонро аз ҳар нуқтае, ки Интернет мавҷуд аст, таъмин менамоянд. муҳити электронии иттилоотӣ-маърифатии Донишкада таъмин менамояд: дастрасӣ ба нақшаҳои таълимӣ, барномаҳои кори фанҳо, таҷрибаҳо, ба нашрияҳои системаи электронии китобхона ва захираҳои электронии таълимии дар барномаи корӣ нишондодашуда; натиҷаҳои аттестатсияи фосолавӣ ва натиҷаҳои азхудкунии барномаи таълимӣ; гузаронидани ҳамаи намудҳои машғулият, тартиби баҳодихии натиҷаҳои таълим, ки татбиқи онҳо бо истифодаи таълими электронӣ, технологияҳои фосолавии таълим пешбинӣ шудааст.

5.1.3. Тахассуси кормандони роҳбарикунанда ва илмӣ-педагогии Донишкада ба тавсифҳои тахассусие мувофиқ аст, ки дар маълумотномаи вазифаҳои роҳбарон, вутахассисон ва хизматчиён «Таснифоти тахассуси вазифаҳои роҳбарон ва вутахассисони дорои маълумоти олии касбӣ ва иловагии касбӣ» оварда шудаанд.

5.1.4. Ҳиссаи кормандони штатии илмӣ-педагогӣ (бо бастҳои қиматҳои рақамҳои пурра овардашуда) 77 фоизи шумораи умумии кормандони илмӣ-педагогии Донишкадаро ташкил медиҳад (дар соли 2022).

5.1.5. Татбиқи муносибати салоҳиятнок дар раванди таълим истифода бурдани шаклҳои ғайбӣ ва интерактивии гузаронидани машғулиятҳо (симулятсияҳои компютерӣ, бозҳои касбӣ ва нақшӣ, тренингиҳои психологӣ ва ғайра) дар ҳамбастагӣ бо кори берунисинфӣ ба мақсади ташаккул ва инкишофи малакаҳои касбии таълимгирандагонро пешбинӣ мекунад. Дар доираи курсҳои таълимӣ вохурӣ бо намоёндагони ташкилотҳои давлатӣ ва ҷамъиятӣ, мастер-класҳои коршиносон ва мутахассисон пешбинӣ карда шудаанд.

Вазни хоси машғулиятҳои дар шаклҳои интерактивӣ гузарондашаванда дар раванди таълим на камтар аз 5 фоизи машғулиятҳои синфхонагиро ташкил медиҳад. Машғулиятҳои навъи лексионӣ 30 фоизи машғулиятҳои синфхонагиро ташкил медиҳанд.

5.1.6. Дар барномаи таълимии ҳар як фан (модул) натиҷаҳои интиҳои таълим дар ҳамбастагии органикӣ бо донишҳои азхудшаванда, маҳорат ва салоҳиятҳои гирифташаванда умуман аз рӯи БТ-и омодакунии мутахассис таҳия карда шудаанд.

5.1.7. БТ-и омодакунии мутахассис фанҳои интиҳобии таълимгирандагонро дар ҳаҷми 25% қисмати варитаивиро ҷамъбасти аз рӯи сиклҳои барномаҳои таълимиро дар бар мегирад. Тартиби ташаккули фанҳои интиҳобии таълимгирандагон аз тарафи Донишкада муқаррар карда мешавад.

5.1.8. Ҳаҷми умумии вақти таътил дар соли таҳсил бояд на камтар аз 10 ҳафта ро ташкил диҳад, аз ҷумла на камтар аз 2 ҳафта дар давраи зимистона.

5.1.9. Шӯрои олимони Донишкада нархи таълими солоноро барои донишҷӯёни дар асоси шартномавӣ таҳсилкунандаро муқаррар менамояд.

5.2. Талабот ба назорат ва баҳои ҷамъбасти азхудкунии донишҷӯ

5.2.1. Аз рӯи ҳамаи фанҳо ва таҷрибаомӯзиҳои ба барномаи таълимии мактаби олии дохилкардашуда бояд баҳои ҷамъбасти гузошта шавад. Натиҷаи азхудкунии барномаи таълимӣ аз тарафи донишҷӯён аз рӯи ҳар як фан ва таҷрибаомӯзӣ дар шакли баҳои рамзӣ бо истифодаи ҳарфҳои алифбои латинӣ А (А, А-), В (В +, В, В-), С (С +, С, С-), D (D, D-) ва F (Fх, F) ифода мешаванд. Барои истифода бурдани баҳои рамзӣ ва гузоштани баҳои ҷамъбасти он системаи рейтингии 100-балла (% ҷавобҳои дуруст) гузошта мешавад. Ифодаи баҳои рамзӣ бо нишон додани эквиваленти он дар таблицаи поёнӣ оварда шудааст:

Эквивалентии рамзии баҳо	Эквиваленти рақамии баҳо	% ҷавобҳои дуруст	Баҳои анъанавӣ
A	4,0	$95 \leq A \leq 100$	Аъло
A-	3,67	$90 \leq A- < 95$	
B+	3,33	$85 \leq B+ < 90$	Хуб
B	3,0	$80 \leq B < 85$	
B-	2,67	$75 \leq B- < 80$	
C+	2,33	$70 \leq C+ < 75$	Қаноатбахш
C	2,0	$65 \leq C < 70$	
C-	1,67	$60 \leq C- < 65$	
D+	1,33	$55 \leq D+ < 60$	
D	1,0	$50 \leq D < 55$	Ғайриқаноатбахш
Fх	0	$45 \leq Fx < 50$	
F	0	$0 \leq F < 45$	

5.2.2. Баҳои ҷамъбасти донишҷӯ барои азхудкунии барномаи таълимӣ аз рӯи ҳар як фан аз рӯи формулаи зерин ҳисоб карда мешавад

$$\text{Баҳои ҷамъбасти} = \left[\frac{(P_1 + P_2)}{2} \right] * n_1 + \text{НҚ} * n_2$$

P1 – натиҷаи рейтингии аввали назорат,

P2 - натиҷаи рейтингии дуюми назорат,

n – ин коэффитсенте мебошад, ки матавоназ ба 9,4 то 1,0 баробар шавад, ҳамзамон ҷамъи $n_1 + n_2$ бояд рақами 1-ро ташкил диҳад.

НҚ – натиҷаи назорати ҷамъбасти.

5.3. Ҳангоми татбиқи барномаи Донишкадаи тиббӣ-ичтимоии Тоҷикистон:

- таълимро дар шакли курсҳои муаллифии лексионӣ ва намудҳои гуногуни машғулиятҳои амалии коллективӣ ва фардӣ суопиоришҳо ва семинарҳо аз рӯи барнома, ки дар ҳуди Донишкада таҳия шудаанд ва хусусияти минтақавӣ, милли-этникӣ, касбиро ба назар мегиранд, инчунин бартарияти илмӣ - тадқиқотии омӯзгоронро амалӣ мекунад, ки инъикоси таҳассусии мавзӯҳои фанҳои сиклро таъмин менамоянд;

- амиқии зарурии таълим фаслҳои алоҳидаи фанҳоеро, ки ба блоки фанҳои заминавӣ ва касбӣ дохил мешаванд, мувофиқи соҳаи сикли фанҳои омодакунии фанӣ ва бо назардошти хусусиятҳои фардии донишҷӯён муқаррар менамояд;

- номгӯи тахассусгириро аз рӯи ихтисосҳои маълумоти олии касбӣ, номгӯи фанҳои ихтисосгирӣ, ҳаҷм ва мундариҷаи онҳоро, берун аз барномаи мазкури таълимӣ аз рӯи ихтисос, инчунин шакли назорати азхудкунии онҳоро аз тарафи донишҷӯён муқаррар менамояд.

5.4. Таъминоти кадрӣ раванди таълим

Татбиқи БТ-и омодакунии мутахассис дар Донишкадаи тиббӣ-иҷтимоии Тоҷикистон аз тарафи кадрҳои илмӣ-педагогӣ таъмин карда мешавад, ки одатан, маълумоти заминавӣ ба соҳаи фанни таълимдодашаванда мувофиқ доранд ва мунтазам ба фаъолияти илмӣ -методӣ машғул мешаванд.

Ҳиссаи кормандони штатии илмӣ-педагогӣ (бо бастҳои қиматҳои рақамҳои пурра овардашуда) 77 фоизи шумораи умумии кормандони илмӣ-педагогии Донишкадаро ташкил медиҳад.

Ҳиссаи кормандони илмӣ-педагогӣ (бо бастҳои қиматҳои рақамҳои пурра овардашуда), ки маълумоти ба соҳаи фанни таълимдодашаванда мувофиқ доранд, дар шумораи умумии кормандони илмӣ-педагогии барномаи мутахассисро амаликунанда на камтар аз 70%-ро ташкил медиҳанд.

Ҳиссаи омӯзгорони дорои унвони илмӣ ва дараҷаи илмӣ, дар шумораи умумии омӯзгорони раванди таълимро амаликунанда аз рӯи маълумоти омӯри 20,4 фоизро ташкил медиҳад.

Омӯзгорони сикли касбӣ маълумоти заминавӣ ва (ё) дараҷаи илмӣ ба соҳаи фанни таълимдодашаванда мувофиқро дорад.

Ба раванди таълим 10 фоизи омӯзгорон аз зумраи роҳбарони амалкунанда ва кормандони ташкилотҳои соҳавӣ, корхонаву муассисаҳо ҷалб карда мешаванд. Инчунин ба сифати омӯзгор табибоне кор мекунанд, ки собиқаи кори амалиро аз рӯи самти мазкур дар вазифаҳои роҳбарон ё мутахассисони пешбарро дар 10 соли охир доранд.

5.5. Таъминоти таълимӣ-методии раванди таълим

5.5.1. Татбиқи барномаи таълимӣ омода кардани мутахассиси дипломдор бо ҳуҷҷатҳои таълимӣ-методӣ аз рӯи ҳамаи намудҳои машғулиятҳои таълимӣ, дастрасии ҳар як донишҷӯ ба фонди китобхона ва маҳзани маълумотҳо таъмин карда мешавад, ки аз рӯи мазмун ба номгӯи пурраи фанҳои барномаи таълимӣ, мавҷуд будани дастурмалу тавсияҳои методӣ оид ба ҳамаи фанҳо ва оид ба ҳамаи намуди машғулиятҳо, аз ҷумла оид ба ҳамаи қисмҳои лабораторӣ-амалии дар доираи фанҳои таълимӣ пешбинишуда мувофиқанд.

5.5.2. Ҳар як таълимгиранда дар давоми тамоми давраи таҳсил бо дастрасӣ ба китобхонаҳои электронӣ ва ба муҳити электронии таълимӣ ташкилот таъмин аст. Ҳамчунин имконияти амалӣ намудани дастрасии ҳамзамони фардӣ ба чунин система барои 25 фоизи таълимгирандагон таъмин карда шудааст.

Фонди китобхона бо нашрияҳои ҷопӣ ва (ё) электронии адабиёти асосии таълимӣ оид ба фанҳои қисмати заминавӣ ҳамаи сиклҳо, ки дар 10 соли охир нашр шудаанд (барои фанҳои қисмати заминавӣ сикли гумманитарӣ, иҷтимоӣ ва иқтисодӣ – дар панҷ соли охир) аз ҳисоби 50 нусха адабиёти таълимӣ дар барномаи таълимӣ фан номбаршуда, 25 нусха адабиёти иловагӣ барои ҳар як 100 таълимгиранда таҷҳизонида шудааст.

Муҳити электронии таълимӣ ташкилот таъмин менамояд:

- дастрасӣ ба барномаҳои кори таълими фанҳо (модулҳо), таҷрибаомӯзӣ, нашрияҳои системаи электронии китобхона ва захираҳои электронии таълими дар барномаҳои кори нишондодашуда;

- таҳкими раванди таълим ва натиҷаҳои аттестатсияи фосилавӣ ва натиҷаҳои азхудкунии барномаҳои асосии таълимӣ;

- ташаккули фонди электронии таълимгирандагон, аз ҷумла нигоҳдории корҳои таълимгирандагон, баҳо барои ин корҳо аз тарафи ҳар гуна иштирокчиҳои раванди таълим.

Ҳангоми истифодаи нашрияҳои электронӣ Донишкадаи тиббӣ-иҷтимоии Тоҷикистон аз компютер бо дастрасӣ ба шабакаи Интернет барои 100 таълимгирандаи шакли рӯзонаи таълимро дорад. Ҳангоми истифодаи нашрияҳои электронӣ Донишкада ҳар як таълимгирандаро ҳангоми тайёрии мутсақилона бо ҷойи кори дар синфхонаи компютерӣ бо дастрасӣ ба Интернет мувофиқи ҳаҷми фанни омӯхташаванда таъмин менамояд.

Донишкада бо маҷмӯи зарурии таъминоти литсензиони барномавӣ таъмин аст.

5.6. Таъминоти моддӣ-техникии раванди таълим

5.6.1. Донишкадаи тиббӣ-иҷтимоии Тоҷикистон, ки БТ-ро аз рӯи ихтисоси «Кори табобатӣ» татбиқ менамояд, заминаи моддӣ-техникӣ дорад, ки гузаронидани ҳамаи намудҳои омодакунии лабораторӣ, фаннӣ ва байнифаннӣ, корҳои илмӣ-тадқиқоти таълимгирандагонро таъмин менамояд, ки бо нақшаи таълими Донишкада мувофиқ аст ва ба қоидаву меъёрҳои зидди сӯхтор мувофиқ аст.

5.6.2. Номгӯи таъминоти моддӣ-техникии минималӣ барои татбиқи БТ аз рӯи ихтисоси «Кори табобатӣ» зарурӣ дар бар мегирад:

- лабораторияҳои физика ва математика, химия, биохимия, химияи биологӣ, микробиология, вирусология, фармакология, анатомияи патологӣ, физиологияи патологӣ;
- толори анатомӣ;
- утоқҳои симулятсионӣ барои коркарди малакаҳои амалӣ
- утоқу синфхонаҳои махсус таҷҳизонидашуда барои омӯзиши фанҳои гуминитарӣ ва иҷтимоӣ-иқтисодӣ, беҳдошт, саломатӣ ва тандурустии ҷамъиятӣ;
- утоқҳои барои қабул ва нишон додани беморон таҷҳизонидашуда;
- утоқҳои табибӣ бо таҷҳизоти зарурӣ таъминушда барои гузаронидани кор бо патсиентҳое, ки кӯмаки пешгирикунанда, ташхисӣ, муолиҷавӣ (соҳаи табобатӣ ва ҷарроҳӣ) ва солимгардониро мегиранд.

5.7. Ташкил намудани таҷрибаомӯзӣ

5.7.1. Ҳангоми татбиқи БТ тайёркунии мутахассис аз рӯи самти омодакунии 1-79 01 01 «Кори табобатӣ» намудҳои зерини таҷрибаомӯзӣ пешбинӣ карда мешаванд:

Таҷрибаомӯзии таълимӣ.

- нигоҳубини калонсолону кӯдакони бемори соҳаи табобатӣ ва ҷарроҳӣ.

Таҷрибаомӯзии истеҳсолӣ.

- ёрдамчии ҳамшираи тиббии хучраҳо – 4 ҳафта баъди нимсолаи чорум;

- ёрдамчии ҳамшираи тиббии утоқи илочия - 4 ҳафта баъди нимсолаи шашум;

- ёрдамчии табиби статсионар (соҳаи табобатӣ, ҷарроҳӣ, акушерӣ-гинекологӣ) - 4 ҳафта баъди нимсолаи ҳаштум;

- ёрдамчии табиби дармонгоҳ - 4 ҳафта баъди нимсолаи даҳум.

Мақсаду вазифаҳо, барномаҳо ва шаклҳои ҳисоботдиҳӣ аз тарафи Донишкада аз рӯи ҳар як намуди таҷрибаомӯзӣ муайян карда мешавад.

Таҷрибаомӯзиҳо дар муассисаҳои тиббӣ ва илмие гузаронида мешаванд, ки захираи зарурии кадрӣ ва илмӣ-техникӣ дошта, фаъолияти асосии онҳо аз мавҷуд будани объектҳо ва намудҳои фаъолияти касбии хатмкунандагон аз рӯи самти мазкури тайёркунӣ (ихтисос) ё дар кафедраҳо ва клиникаҳои Донишкада гузаронида мешаванд.

5.7.2. Аттестатсияи таҷрибаомӯзии ҷамъбасти дар асоси талаботи таҳияшуда ва талаботи муқарраршудаи ҳисоботи хаттӣ ё тақризи роҳбари таҷрибаомӯзӣ ва корхона гузаронида мешавад. Аз рӯи натиҷаи аттестатсия баҳо гузошта мешавад.

5.8. Ҳуқуқҳо ва вазифаи донишҷӯ

Донишкадаи тиббӣ-ичтимоии Тоҷикистон барои таълимгирандагон имконияти воқеии иштирок кардан дар ташаккули барномаи таълимии худ, аз ҷумла таҳияи имконпазири барномаҳои фардии таълимиро фароҳам меоварад:

- омӯзиши 100%-и ҳатмии фанҳои ҳатмӣ ва фанҳои интихобии нақшаи таълимӣ пешбиникарда;
- омӯзиши ҳатмии фанҳо дар ҳаҷми 70 кредит дар соли таҳсил;
- ҳангоми таҳияи барномаи фардии таълимии худ таълимгирандагон дар МТҒ «ДТИТ» оид ба интихоби фанҳо (модулҳо) ва таъсири онҳо ба ихтисосгирии ояндаи БТ омодакунии мутахассис машварат гирифта метавонанд;
- таълимгирандагон ҳангоми интиқол аз дигар мактаби олий ҳангоми мавҷуд будани ҳуҷҷатҳои мувофиқ барои аз сари нав супоридани фанҳои (модулҳои) қаблан азхудкардашуда дар асоси аттестатсия ҳуқуқ доранд;

5.9. Корҳои илмӣ-тадқиқотӣ

Ҳасли ҳатмии БТ омодакунии табиб мебошад. Вай ба ташаккули маҷмӯии салоҳиятҳои умумӣ ва касбӣ мувофиқи талаботи Стандарти давлатии таълимии олии касбӣ равона карда шудааст.

5.9.1. Ҳангоми таҳияи барномаи корҳои илмӣ-тадқиқотӣ МТҒ «ДТИТ» ба таълимгирандагон имконият медиҳад:

- адабиёти махсус ва дигар иттилооти илмӣ-техникиро оид ба дастовардҳои илму техникаи ватанӣ ва хориҷӣ дар соҳаи мувофиқи донишхоро омӯзад;
- дар гузаронидани корҳои илмӣ-тадқиқотӣ ё иҷрои коркардҳои техникӣ иштирок намояд;
- иттилооти илмӣ-техникиро оид ба мавзӯ (супориш) ҷамъоварӣ, коркард, таҳлил ва мурағаб намояд;
- аз рӯи мавзӯ ё ҳасли он (марҳила, супориш) ҳисобот (ҳасли ҳисобот) тартиб диҳад;
- дар конференсияҳо бо маъруза баромад кунад.

6. МАҶМӯИ ҲУҶҶАТҲОИ БАРНОМАИ ТАЪЛИМӢ АЗ РӯИ ИХТИСОСИ 1-79 01 01–КОРИ ТАБОБАТӢ

6.1. Нақшаи таълимӣ аз рӯи ихтисос

Нақшаи таълимӣ қисми маҷмӯи ҳуҷҷатҳои барномаи таълимӣ мебошад, ки рӯйхати фанҳо, ҳаҷми вақти корӣ, тратибҳои ҳаракат ва марҳилаҳои алоҳидаи тайёркунии фанҳои таълимӣ, таҷрибаомӯзиҳо, машғулиятҳои факултативӣ, модулҳои таълимӣ ва дигар намудҳои фаъолияти амалии таълимиро муқаррар менамояд. Нақшаи таълимӣ аз рӯи ихтисос дар бар мегирад:

- номгӯй ва рамзи ихтисос, тахассус, муҳлат ва шаклҳои таълим;
- нақшаи раванди таълим (бо ҳафтаҳо);

- буҷети тақсимшудаи вақт (бо ҳафтаҳо);

- нақшаи раванди таълим бо нишон додани номгӯи блокҳо ва фанҳои хатмӣ, миқдори кредит (синфӣ ва берунисинфӣ) нимсолаҳо, таҷрибаомӯзиҳо ва аттестатсияи давлатӣ;

- рӯйхати (реестри) фанҳои элективӣ.

Нақшаи таълимӣ аз рӯи ихтисосро Донишкадаи тиббӣ-иҷтимоии Тоҷикистон мувофиқи санадҳои меъёрӣ-ҳуқуқӣ ва тадлаботи дар бандҳои 2 ва 4-и ҳуҷҷати мазкур нишондодашуда таҳия намудааст. Нақшаи таълимӣ ва ҳамзамон ҳуҷҷати мазкур аз ҷониби Вазорати маориф ва илми Ҷумҳурии Тоҷикистон баъди баррасии Маркази ҷумҳуриявии таълимӣ-методӣ (МҚТМ) тасдиқ менамояд.

6.2. Нақшаи таълимии корӣ (НТК)

НТК-ро МТҒ «ДТИТ» барои ихтисоси «Кори табобатӣ» ва талаботи компоненти давлатӣ ва мактаби олии таҳия намудааст. Барномаи корӣ сохтори барнома ва ҳаҷми вақти барои омӯзиши он заруриро бо соатҳо; речаи раванди таълим, пайдарҳамии омӯзиши фанҳоро аз рӯи курс ва нимсолаҳо, намудҳои машғулиятҳои таълимӣ ва таҷрибаомӯзии истехсолӣ, шаклҳои аттестатсияи фосилавӣ ва намудҳои аттестатсияи давлатии таълимиро муайян менамояд. НТК дар асоси нақшаи намунавии таълимии Раёсати таълимӣ-методӣ таҳия шуда, бо Шӯрои олимони мувофиқа карда шудааст ва аз тарафи шуъбаи таълим тасдиқ карда шудааст.

6.3. Барномаҳо аз рӯи намуди таҷрибаомӯзӣ

Барномаи аз рӯи намудҳои таҷрибаомӯзӣ (таълимӣ, истехсолӣ) дар асоси Стандарти давлатии таълимии маълумоти олии касбӣ бо назардошти талабот ба минимуми мундариҷа ва дараҷаи тайёркунии хатмкунанда аз рӯи БТ 1-79 01 01 «Кори табобатӣ» барои таҳкими донишу малакаҳои амалӣ, тақмили малакаҳо ва усулҳои кор, гирифтани таҷрибаи амалӣ ва омодагӣ ба фаъолияти касбии табиб таҳия карда шудааст.

Барномаҳо аз рӯи намуди таҷрибаомӯзӣ дар бар мегиранд:

- принципҳои асосии ташкил намудани таҷрибаомӯзӣ;
- мақсаду вазифаҳои таҷрибаомӯзӣ;
- мунадариҷа, шакл, ҷой ва вақти таҷрибаомӯзӣ;
- салоҳияти донишҷӯён, ки дар рафти гузаштани таҷрибаомӯзӣ шакл мегирад;
- сохтор ва мундариҷаи таҷрибаомӯзӣ;
- системаи супоришхое, ки иҷрои онҳо аз тарафи донишҷӯ дар рафти гузаштани таҷрибаомӯзӣ зарур аст;
- ҳуҷҷатҳои ҳисоботӣ аз рӯи натиҷаи гузаштани таҷрибаомӯзӣ;
- баҳои гузаштани таҷрибаомӯзӣ;
- таъминоти таълимӣ-методӣ ва иттилоотии таҷрибаомӯзӣ;

Барномаҳо аз рӯи намуди таҷрибаомӯзӣ аз тарафи кафедраҳои тахассусӣ бо ҷалб намудани шуъбаи таҷрибаомӯзӣ ва базаи гузаштани таҷрибаомӯзӣ таҳия карда мешаванд. Ҳуҷҷати мазкур аз ҷониби муовини ректор оид ба таълим (Шӯрои илмӣ-методӣ) тасдиқ карда мешавад.

6.4. Барномаи таълимӣ аз рӯи фанҳо

Барномаи таълимӣ аз рӯи фан – ин қисми барномаи таълимӣ мебошад, ки мақсаду вазифаҳои курс (фан) бо баёни мавзӯҳо ва иттилооти иловагӣ оид ба онҳоро, ки дар асоси онҳо силабус таҳия шудааст, муайян мекунад. Барномаи таълимии фан аз баёни фан, тафсири мухтасари мавзӯҳо ва маводи таълимӣ, супоришҳо барои кори мустақилона, намунаи тестҳо, саволномаҳои хаттӣ ва шифоҳӣ меъёрҳои баҳодихии дониш ва рӯйхати адабиёт иборат аст.

Ҳуҷҷати мазкурро кафедра таҳия менамояд ва баъди маъқул донишҷӯи Шӯрои илмӣ - методӣ тасдиқ менамояд.

6.5. Силлабус/Барномаи корӣ барои донишҷӯ

Силлабус – барномаи корӣ барои донишҷӯ бо баёни муҳтасари курс, мақсад ва натиҷаҳои таълими донишҷӯён, инчунин равандҳо ва принсипҳои баҳодихии фаъолияти донишҷӯён мебошад. Силлабус байни фанни омӯхташаванда, мақсаду вазифаҳои фан, номгӯи мавзӯҳо ва давомнокии омӯзиши онҳо, супоришҳо барои корҳои мустақилонаи донишҷӯ, намунаи супоришҳои тестӣ ва санҷишӣ, вақти машваратдиҳӣ ва речаи тафтиши дониши донишҷӯ, талаботи омӯзгор, меъёрҳои баҳогузорӣ ва рӯйхати адабиётро дар бар мегирад.

Силлабуси мазкурро кафедра таҳия менамояд ва бо Шӯрои методӣ - таҳассусӣ мувофиқа менамояд ва Шӯрои илмӣ-методӣ тасдиқ менамояд.

6.6. Аннотатсияи барномаҳои таълимии фанҳои ҳатмӣ

Аннотатсияи барномаҳои таълимии фанҳои ҳатмӣ иттилооти муҳтасарро оид ба фанни таълимдиҳанда ва мундариҷаи онро инъикос менамояд. Ҳуҷҷати мазкур бандҳои зеринро дар бар мегирад:

- номи фан;
- баёни муҳтасари фан;
- намудҳои машғулият
- забони омӯзиш
- натиҷаҳои интизории таълим
- салоҳиятҳои, ки хангоми омӯзиши фан (модул) шакл мегирад
- номгӯи фаслҳои фан
- воситаҳои истифодашавандаи таълим
- шаклҳои назорати ҷорӣ ва ҷамъбасти.

Аннотатсияи барномаҳои таълимии фанҳои ҳатмӣ дар кафедра таҳия карда мешавад. Ҳуҷҷати мазкур алоҳида аз БТ тасдиқ карда намешавад.

7. АТТЕСТАТСИЯИ ҶАМЪБАСТӢ АЗ РӢИ ИХТИСОСИ

1-79 01 01 – «Кори табобатӣ»

7.1. Аттестатсияи ҷамъбасти мутахассис

Аттестатсияи ҷамъбасти табиби оянда супоридани имтиҳони давлатиро дар бар мегирад.

Аттестатсияҳои ҷамъбасти барои муайян намудани омодагии амалӣ ва назариявии хатмкунанда барои иҷрои вазифаҳои касбии барномаи мазкури таълимӣ муқаррарнамуда ва идома додани таҳсил дар интернатура ё оридантураи клиникӣ мувофиқи бандҳои 1.4 ва 1.5 барномаи мазкури таълимӣ пешбинӣ шудаанд.

Имтиҳонҳои давлатии ҳатм ба таркиби аттестатсияи ҷамъбасти дохилшаванда пурра ба талаботи барномаи таълимӣ аз рӯи ихтисос мувофиқ аст, ки хатмкунанда хангоми таҳсил азхуд кардааст.

7.1.1. Имтиҳони давлатӣ

Тартиби гузаронидан ва барномаи имтиҳони давлатӣ аз рӯи ихтисоси 1-79 01 01 – «Кори табобатӣ»-ро МТҒ «ДТИТ» дар асоси тавсияҳои методӣ ва барномаи таълимии намунавӣ, «Низомнома дар бораи аттестатсияи ҷамъбасти хатмкунандагони мактабҳои олий», ки аз тарафи Вазорати маориф ва илми Ҷумҳурии Тоҷикистон тасдиқ карда шудааст, муайян мекунад.

7.2. Талабот ба диплом ва замимаи диплом

7.2.1. Талабот ба диплом

Хатмкунандагоне, ки барномаи таълимии маълумоти олии касбиरो азхуд кардаанд, дипломи намунаи давлатии дараҷаи «мутахассис»-ро аз рӯи ихтисоси 1-79 01 01 – «Кори табобатӣ» мегиранд.

7.2.2. Замима ба диплом

Ба дипломи намунаи давлатӣ замима бо нишон додани: дараҷаи академӣ; ихтисос; номгӯи фанҳо бо натиҷаи азхудкунии кредит аз рӯи нимсолаҳо; GPA аз рӯи нимсолаҳо ва дар ҷамъбаст; натиҷаҳои корҳои курсӣ; таҷрибаомӯзиҳои таълимӣ, педагогӣ ва истеҳсолӣ; натиҷаи аттестатсияи давлатӣ, натиҷаҳои таълим; силсилаи дипломи намунаи давлатӣ дода мешавад.

Замима бе диплом эътибор надорад.

8. НИЗОМИ ДОХИЛИ ТАЪМИНИ СИФАТ ТИБҚИ БАРНОМАИ ТАҲСИЛОТӢ АЗ РӢИ ИХТИСОСИ 1-79 01 01 – «Кори табобатӣ»

8.1. Муқаррароти асосӣ

Сифати таълим – тавсифи маҷмӯии фаъолияти таълимӣ ва тайёркунии таълимгирандагон, ки дараҷаи мувофиқати онҳоро ба стандартҳои умумихатмӣ таълим ва талаботҳои тарафҳои асосии манфиатдор, инчунин дараҷаи ба даст овардани мақсадҳои ба даст даровардашуда ва натиҷаҳои барномаҳои таълимӣ мебошад.

Таъмин намудани сифат – раванди фароҳам овардани шароитҳои муайян ва ҷудо намудани захираҳои зарурӣ мебошад, ки мувофиқати мундариҷаи барномаҳои таълимӣ, имкониятҳои таълимӣ ва воситаҳои мақсадҳои гузошташуда ва дараҷаи матлуби сафатро таъмин менамояд.

Системаи дохилии таъмин намудани сифати Донишкада – ин маҷмӯи сохтори ташкилии МОТ, ҳуҷҷатҳои дохилӣ, нишондиҳандаҳо, равандҳо ва захираҳои барои доимо баланд бардоштани сифати барномаҳои таълимӣ ва инкишофи маданияти такмили мутаассил зарурӣ мебошад.

8.2. Принсипҳои кафолати сифат

Принсипҳои кафолати сифат дар МТҒ «Донишкадаи тиббӣ-иҷтимоии Тоҷикистон» инҳо мебошанд:

- Масъулияти асосие, ки МТҒ «ДТИТ» барои сифати таълими пешниҳодшаванда ва кафолати он бар душ дорад;
- Кафолати сифат, ки ба талаботи ҷамъият, МОТ, донишҷӯён ва дигар тарафҳои манфиатдор ҷавобгӯ аст;
- Таҳлили мунтазам ва баррасии барномаҳои таълимии 1-79 01 01 – «Кори табобатӣ»-и ба сохторҳои Донишкада мувофиқ;
- Худҳисоботдиҳии давравӣ аз рӯи натиҷаҳои тайёркунии донишҷӯён аз рӯи барномаи - 1-79 01 01 – «Кори табобатӣ»;
- Анкетакунонии мунтазами донишҷӯён, хатмкунандагон ва кордиҳандагон;
- Даъват намудани коршиносони беруна барои таҳлили сифати барномаҳои таълимӣ;
- Шаффофияти натиҷаҳои баҳодиҳии сифат барои ҷамъият.

8.3. Стандартҳои таъминоти дохилии сифат

Системаи дохилидонишкадавии сифат ба «Стандартҳо ва дастурамал барои таъмин намудани сифати маълумоти оли дар фази аврупоии маълумоти оли (ESG)» таъя мекунад ва принсипҳои зеринро дар бар мегирад:

- сиёсати таъмини дохилии сифат;
- таҷдид ва такмили барномаҳо;

- таълими ба донишҷӯён мутамарказшуда;
- стандартҳои қабули донишҷӯён, назорати дарсазхудоӣ, эътироф ва сертификатсия;
- стандартҳои, ки равандро одилона ва шаффодро ҳангоми ба кор қабулӣ, инкишофи касбӣ ва аз кор хориҷ намудани кормандон пешбинӣ менамояд;
- стандартҳои захира ва системаҳои таълимии дастгирии таълимгирандагон (маблағгузорию кофӣ барои таълим ва фаъолияти омӯзгорӣ; пешниҳод намудани захираҳои таълимии мувофиқ ва осон дастрас ва усулҳои дастгирии донишҷӯён);
- стандартҳои идоракунии иттилоот (МТҒ «ДТИТ» чамъоварӣ, таҳлил ва истифодаи иттилооти мувофиқро барои идоракунии самараноки барномаҳои таълимӣ ва дигар самтҳои фаъолияти худро таъмин менамояд);
- МДҒ «ДТИТ» иттилооти равшан, аниқ, объективӣ, мубрам ва осону дастрасро оид ба фаъолияти худ нашр мекунад;
- мониторинги доимӣ ва баҳодиҳии давравии барномаҳо;
- таъмини мунтазамии назорати сифат (литсензиякунонӣ, аккредитатсия ва ғайра).

9. ИДОРАКУНИИ ТАҒЙИРОТҲО

Дар ҳолати ворид намудани тағйирот ва таҷдиди барномаи таълимӣ кафедраи таҳассусӣ сари вақт тағйирот ё таҷдиди мазкурро ба Шӯрои олимони Донишқада барои тасдиқ пешниҳод менамояд.

Шарҳи мухтасари барномаҳои таълимии фанҳои ҳатмӣ

1. БАҲШИ ФАНҲОИ ЗАМИНАВӢ
1.1. МОДУЛИ ИЧТИМОЙ-ГУМАНИТАРӢ
1.1.1. Фалсафа

Тавсифи мухтасари фан	Фалсафа аз калимаи юнонии philo (филео) - дӯст доштан ва sophia (софия) - ҳикмат гирифта шуда, маъноаш дӯст доштани ҳикмат, муҳаббат ба ҳикмат ё худ меҳри ҳикмат аст. Ин истилоҳро бори аввал дар Юнони қадим Пифагор истифода бурда, худро файласуф - донандаи ҳикмат эътироф мекунад. Фалсафа - ҳамчун илм қонуниятҳои умумитарини инкишофи табиат, ҷамъият ва тафаккури инсонро меомӯзад.
Намуди машғулиятҳо	Лексионӣ, амалӣ, КМДРО, КМД
Забони таълим	Тоҷикӣ, русӣ
Натиҷаҳои таълиме, ки аз тадриси фан ба даст меоянд	<p>✓ Донишҷӯе, ки фанни мазкурро аз худ кардааст, бояд:</p> <p>Донад: дар баҳамовардани тамаддунҳо ва ба ҷаҳонисозии фарҳанг ва эҳёи суннатҳои ахлоқӣ, тарбиявӣ, тайёр бошанд;</p> <p>✓ барои пешрафти ҷаҳонбинияшон аз унсурҳои афкори фалсафӣ, хулосаҳои зарурӣ бароварда, зиндагии маънавию аз он тақвият бахшанд;</p> <p>✓ нақши донишҳои фалсафиро дар ҷомеа муайян намуда, арзиши афкори фалсафиро дар шароити ҷомеаи иттилоотӣ, танҳо ба манфиати ҷомеа равона созанд.</p> <p>Тавонад: оид ба ғояи афкори фалсафӣ андешаи дуруст пайдо карданро;</p> <p>✓ фаъолияти худро дар донишомӯзӣ ва барои оянда дар кори таълиму тарбия дуруст ба роҳ монанд;</p> <p>Аз худ намояд:</p> <ul style="list-style-type: none"> - луғату истилоҳҳои фанни мазкурро; ✓ номгӯи мақолаҳоеро, ки доир ба ин фан дарҷ шудаанд; ✓ номи китобҳои дарсиеро, ки аз ин фан таҳия шудаанд; ✓ номгӯи мавзӯҳои асосии фанро.
Васоити таълимӣ ва таъминоти техникаи фан	Компютерӣ фардӣ, проектор, тахтаи электронӣ
Шаклҳои назорати ҷорӣ	Супоришҳои тестӣ
Шакли арзёбии натиҷаи ниҳоии таълими фан	Имтиҳон (тестӣ компютерӣ)

1.1.2. Таърихи муосири Тоҷикистон

Тавсифи мухтасари фан	Таърих илмест, ки тараққиёти ҷамъияти инсонро бо тамоми амиқию гуногуншаклӣ, бо мақсади дарки кунунӣ ва самту имкониятҳои ояндааш меомӯзад.
Намуди машғулиятҳо	Лексионӣ, амалӣ, КМДРО, КМД
Забони таълим	Тоҷикӣ, русӣ
Натиҷаҳои таълиме, ки аз тадриси фан ба даст меоянд	<p>Донишҷӯе, ки фанни мазкурро аз худ кардааст, бояд:</p> <p>Донад:</p> <ul style="list-style-type: none"> - луғат ва истилоҳҳои фанни мазкурро; - номи китобҳои дарсиеро, ки аз ин фан таҳия шудаанд; - номгӯи мавзӯҳои асосии фанро. <p>Тавонад:</p> <ul style="list-style-type: none"> - интихоби ғояҳои асосии фанни таърихи муосири Тоҷикистонро дуруст қабул кардан; - омода намудани амсилаҳои махсуси фанниро; - ташкил ва гузаронидани таҳқиқотҳои таърихӣ дар рафти машғулиятҳо; - дуруст натиҷагирӣ намудан аз хулосаҳои таҳқиқотӣ таърихӣ; - дарки дурусти мафҳум ва қонунҳои таърихӣ; - ташҳиси дурусти илмӣ таърихи муосири Тоҷикистон аз илмҳои дигари ҷомеашиносӣ; - Аз худ намояд: - мақсаду вазифаҳои фанни «Таърихи муосири Тоҷикистон»- ро;

	- назарияҳои асосии муҳаккиқони соҳаро; - таърифҳо, мафҳумҳои асосӣ ва истилоҳоти махсуси соҳаи таърихи муосири Тоҷикистонро; - истифодаи амалии методҳои тадқиқоти фанро
Васоити таълимӣ ва таъминоти техникаи фан	Компютери фардӣ, проектор, тахтаи электронӣ
Шаклҳои назорати ҷорӣ	Супоришҳои тестӣ, суҳбати электронӣ
Шакли арзёбии натиҷаи ниҳони таълими фан	Имтиҳон (тестӣ, компютерӣ)

1.1.3. Фарҳангиносии

Тавсифи мухтасари фан	Фарҳангиносии - илмест, ки қомебиҳои фарҳанги давраҳои гуногуни қомеаи инсониро фаро мегирад. Омӯзиши илми фарҳангиносии ба аҳли башар имконият медиҳад, ки аз дастовардҳои бузурги фарҳангу тамаддуни гузаштаи имрӯза бархурдор шаванд ва ба пешрафти он мусоидат намоянд.
Намуди машғулиятҳо	Лексионӣ, амалӣ, КМДРО, КМД
Забони таълим	Тоҷикӣ, русӣ
Натиҷаҳои таълиме, ки аз тадриси фан ба даст меоянд	Донишҷӯе, ки фанни мазкурро аз худ кардааст, бояд: Донад - зарурияти омӯзиши фарҳанг, мафҳумҳои асосӣ, вазифаҳои фарҳангиносии, марҳилаҳои таърихи инкишофи фан, тафовути фарҳангиносии ва аз дигар илмҳои қомеаиносии, алоқамандии фарҳангиносии ва бо илмҳои иҷтимоӣ-инсониносии, табиӣ-риъзӣ ва техникаӣ - қаҳонишавӣ ва арзишҳои фарҳангӣ, эҳёи суннатҳои ахлоқӣ, тарбиявӣ; - нақши фарҳанг дар қомеаи имрӯза. - муайян намудани, арзишҳои фарҳангӣ дар шароити қаҳоншумулӣ. - қорбурди усулҳои асоси илмӣ дар омӯзиши фани фарҳангиносии Тавонад - оид ба қояи афқори фарҳангӣ андешаи дуруст пайдо қарданро; - фаҳмидан ва шарҳ додани масоилҳои асоси фарҳанг; - Таҳлили муқоисавӣ масоилҳои фарҳангӣ аз назари мутафаккирони мактабҳои гуногуни фалсафӣ; - Марҳилаҳои асоси ташаккулёби фарҳангиносии қамчун илм. - Шарҳ ва тавзеҳи масоилҳои муқрами фарҳангиносии. - дарк намудани масоили муқрами муосир ва роҳҳои қалли онҳоро. Малақа ҳосил намояд - оид ба таҳлилнамоӣ; - оид ба таҳқиқоти назариявӣ ва таҷрибавӣ; - оид ба қамқорӣ қардан бо қамқасбон.
Васоити таълимӣ ва таъминоти техникаи фан	Тахтаи электронӣ, компютери фардӣ, проектор
Шаклҳои назорати ҷорӣ	Имтиҳон (тестӣ, компютерӣ)
Шакли арзёбии натиҷаи ниҳони таълими фан	Дарсҳои амалӣ, қори муқтақилонаи донишҷӯ, супоришҳои тестӣ

1.1.4. Дининосии илмӣ

Тавсифи мухтасари фан	Дининосии илмӣ яке аз илмҳои қомеаиносии ва фалсафияи таърихи буда, объекти он на як дини хос балки тамоми динҳои мебошад, ки инсоният дар таърихи худ доштааст ва шинохтааст. Мавзӯи баҳси он масъалаҳои таърихи пайдоишу таҳаввул ва тақомули динҳои мебошад.
Намуди машғулиятҳо	Лексионӣ, амалӣ, КМДРО, КМД
Забони таълим	Тоҷикӣ, русӣ.
Натиҷаҳои таълиме, ки аз тадриси фан ба даст меоянд	Донишҷӯе, ки фанни мазкурро аз худ кардааст, бояд: Донад - зарурияти омӯзиши дининосии, мафҳумҳои асосӣ, вазифаҳои дининосии, марҳилаҳои таърихи инкишофи фан, тафовути дининосии ва аз дигар илмҳои қомеаиносии, алоқамандии дин ва бо илмҳои иҷтимоӣ-инсониносии, табиӣ-риъзӣ ва техникаӣ - қаҳонишавӣ ва арзишҳои динӣ, эҳёи суннатҳои ахлоқӣ, тарбиявӣ; - нақши дин дар қомеаи имрӯза;

	<ul style="list-style-type: none"> - муайян намудани, арзишҳои динӣ дар шароити ҷаҳоншумулӣ; - корбурди усулҳои асоси илмӣ дар омузиши фани диншиносӣ. <p>Тавонад</p> <ul style="list-style-type: none"> - оид ба ғояи афкори динӣ андешаи дуруст пайдо карданро; - фаҳмидан ва шарҳ додани масоилҳои асоси динӣ; - Таҳлили муқоисавӣ масоилҳои динӣ аз назари мутафаккирони мактабҳои гуногуни фалсафӣ; - Марҳилаҳои асоси ташаккулёбии диншиносӣ ҳамчун илм; - Шарҳ ва тавзеҳи масоилҳои мубрами диншиносӣ; - дарк намудани масоили мубрами муосир ва роҳҳои ҳалли онҳо. <p>Малака ҳосил намояд</p> <ul style="list-style-type: none"> - оид ба таҳлилнамоӣ; - оид ба таҳқиқоти назариявӣ ва таҷрибавӣ; - оид ба ҳамкорӣ кардан бо ҳамкасбон.
Васоити таълимӣ ва таъминоти техникаи фан	Компютери фардӣ, проектор, тахтаи электронӣ
Шаклҳои назорати ҷорӣ	Супоришҳои тестӣ, суҳбати инфиродӣ
Шакли арзёбии натиҷаи ниҳоии таълими фан	Имтиҳон (тестӣ компютери)

1.1.5. Сотсиология

Тавсифи мухтасари фан	Сотсиология илмест, ки барқароршавӣ, рушд ва тағйироту дигаргуншавии умумиятҳои иҷтимоӣ ва шаклҳои гуногуни зухуроти он: низом, сохтор ва институтҳои иҷтимоии онро меомӯзад.
Намуди машғулиятҳо	Лексионӣ, амалӣ, КМДРО, КМД
Забони таълим	Тоҷикӣ, русӣ
Натиҷаҳои таълиме, ки аз тадриси фан ба даст меоянд	<p>Донишҷӯе, ки фанни мазкурро аз худ кардааст, бояд:</p> <p>Донад:</p> <ul style="list-style-type: none"> - луғат ва истилоҳҳои фанни мазкурро; - номи китобҳои дарсиеро, ки аз ин фан таҳия шудааст; - номгуӣ мавзӯҳои асосии фанро. <p>Тавонад:</p> <ul style="list-style-type: none"> - интихоби ғояҳои асосии фанни сотсиология дуруст қабул карданро; - омода намудани амсилаҳои махсуси фанниро; - ташкил ва гузаронидани тадқиқотҳои сотсиологӣ дар рафти -- машғулиятҳо; - дуруст натиҷагирӣ намудан аз хулосаҳои таҳқиқотӣ сотсиологиро; - дарки дурусти мафҳум ва қонунҳои сотсиологиро; - ташхиси дурусти илми сотсиология аз илмҳои дигари ҷомеашиносиро <p>Аз худ намояд:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Мақсаду вазифаҳои фанни “Сотсиология”-ро; - назарияҳои асосии муҳаққиқони соҳаро; - таърифҳо, мафҳумҳои асосӣ ва истилоҳоти махсуси соҳаи сотсиологияро; - истифодаи амалии методҳои тадқиқотии фанро;
Васоити таълимӣ ва таъминоти техникаи фан	Компютери фардӣ, проектор, тахтаи электронӣ
Шаклҳои назорати ҷорӣ	Супоришҳои тестӣ, суҳбати инфиродӣ
Шакли арзёбии натиҷаи ниҳоии таълими фан	Имтиҳон (тестӣ компютери)

1.1.6. Сиёсатшиносӣ

Тавсифи мухтасари фан	Фанни мазкур барои васеъ гардонидани доираи фаҳмиши донишҷӯ дар бораи сиёсат ва ҳаёти сиёсии ҷомеа, қонуниятҳо ва махсусиятҳои аз худ намудани донишҳои назариявӣ ва амалӣ дар бораи ташаккул ва инкишофи раванду ҳодисаҳои ҳаёти сиёсӣ, самаранок истифода намудан донишҳои дар воқеияти ҷамъиятӣ, ташаккули инкишофи қобилияти маҳорати касбии донишҷӯ дар муносибат бо падидаҳои мухталифи сиёсӣ ва танзими фаъолияти онҳо пешбинӣ шудааст.
Намуди машғулиятҳо	Лексионӣ, амалӣ, КМДРО, КМД
Забони таълим	Тоҷикӣ, русӣ

<p>Натичаҳои таълиме, ки аз тадриси фан ба даст меоянд</p>	<p>Дониҷӯе, ки фанни мазкурро аз худ кардааст, бояд:</p> <p>Донад</p> <ul style="list-style-type: none"> - маданияти сухан ва бурдани баҳсҳои сиёсӣ дар робита бо намуд ва вазъи муошират ва риояи қоидаҳои гуфтор; - маҳорати мустақилона кор кардан бо адабиёти илмӣ-таълимӣ, бо манбаҳои хаттӣ ва маводи тадқиқотӣ доир ба мавзӯҳои мушаххас; - мазмун, принцип, вазифа ва тартиботи сиёсиро; - барқароршавӣ ва инкишофи ҳокимияти сиёсиро; - шаклу усулҳои идоракунии ҳаёти сиёсии ҷомеаро, - қонуниятҳо, методҳо ва категорияҳои сиёсатшиносиро; - омӯзиши мафҳуми «низоз», инкишофи донишҳо оид ба сохт, шакл ва роҳҳои ҳалли онҳо; <p>Тавонад</p> <ul style="list-style-type: none"> - малакаи муоширати сиёсии шифоҳӣ дар фазои илмӣ-амалӣ; - дуруст таҳлил ва дарк намудани масъалаҳои сиёсии давлатро; - ташаккули ҷаҳонбинии сиёсӣ ва ҳақиқати сиёсиро муайян намоянд; - ҳифз намудани манфиатҳои миллии давлатро; - баланд бардоштани маданияти сиёсии шаҳрвандиро; - дуруст таҳлил намудани ахборҳои сиёсии ВАО-ро; - дарки масъалаҳои асосии ҳаёти сиёсӣ ва фаҳми дурусти моҳияти онҳо, муайян намудани тарзи муносибат ба онҳо; - тамоили инкишофи равандҳои сиёсиро кушода, вазифаи пешбининамоиро объективона иҷро намояд; <p>Малакаи пайдо намояд</p> <ul style="list-style-type: none"> - қобилияти таҳлил кардан ва хулосаи зарурӣ бароварда; - таҳқиқоти назариявӣ ва таҷрибавиро истифода бурда тавонанд; - нишон додани маданияти сиёсӣ ва донишу малакаи илмӣ; - мустақил таҳлил кардани масъалаҳои сиёсии имрузаи давлат; - дуруст баён намудани фикру ақидаҳои худ оид ба сиёсати давлатӣ.
<p>Васоити таълимӣ ва таъминоти техникаи фан</p>	<p>Китобҳои дарсӣ, кабинетҳои лингофонӣ, компютери фардӣ, проектор</p>
<p>Шаклҳои назорати ҷорӣ</p>	<p>Супоришҳои тестӣ</p>
<p>Шакли арзёбии натиҷаи ниҳоии таълими фан</p>	<p>Имтиҳон (тести компютерӣ)</p>

1.1.7. Ҳуқуқ аз рӯи ихтисос

<p>Тавсифи мухтасари фан</p>	<p>Ҳуқуқ низоми қоидаҳои ба ҳама ҳатмӣ рафтор буда, аз тарафи давлат қабул, тасдиқ ва муқарар карда шуда, муносибатҳои муҳими ҷамъиятиро ба танзим мебарорад.</p>
<p>Намуди машғулиятҳо</p>	<p>Лексионӣ, амалӣ, КМДРО, КМД</p>
<p>Забони таълим</p>	<p>Тоҷикӣ, русӣ</p>
<p>Натичаҳои таълиме, ки аз тадриси фан ба даст меоянд</p>	<p>Донишҷӯе, ки фанни мазкурро аз худ кардааст, бояд:</p> <p>Донад:</p> <ul style="list-style-type: none"> - лугат ва истилоҳҳои фанни мазкурро; - номи китобҳои дарсиеро, ки аз ин фан таҳия шудаанд; <p>Номгуи мавзӯҳои асосии фанро.</p> <p>Тавонад:</p> <ul style="list-style-type: none"> - интихоби ғояҳои асосии фанни ҳуқуқ дуруст қабул карданро; - омода намудани амсилаҳои махсуси фанниро; - ташкил ва гузаронидани тадқиқотҳои ҳуқуқӣ дар рафти машғулиятҳо; - дуруст натиҷагирӣ намудан аз хулосаҳои таҳқиқотӣ - дарки дурусти мафҳум ва қонунҳои ҳуқуқиро - ташҳиси дурусти илмӣ ҳуқуқ аз илмҳои дигари ҷомеашиносӣ; <p>Аз худ намояд:</p> <ul style="list-style-type: none"> - мақсаду вазифаҳои фанни «Ҳуқуқ»-ро; - назарияҳои асосии муҳаққиқони соҳаро; - таърифҳо, мафҳумҳои асосӣ ва истилоҳоти махсуси соҳаи ҳуқуқ; - истифодаи амалии методҳои тадқиқотии фанро
<p>Васоити таълимӣ ва</p>	<p>Компютери фардӣ, проектор, тахтаи электронӣ</p>

таъминоти техникаи фан	
Шаклҳои назорати ҷорӣ	Супоришҳои тестӣ, суҳбати электронӣ
Шакли арзёбии натиҷаи ниҳони таълими фан	Имтиҳон (тестӣ, компютерӣ)

1.2. МОДУЛИ ФАНҲОИ ЗАБОНӢ

1.2.1. Забони тоҷикӣ аз рӯи ихтисос

Тавсифи мухтасари фан	Бозкушоии моҳияти омӯзиши забони тоҷикӣ дар факултетҳои гуманитарӣ-ҷамъиятӣ ва табиӣ-риёзии донишгоҳҳои омӯзгорӣ. Дар ин рост, омӯзиши қоидаҳои навишт, аломатҳои китобат, аз худ намудани масоили марбут ба ҳуччатнигорӣ, муаррифии дурусти масъалаҳои ихтисосӣ, мукотиботи ихтисосӣ, истифодаи дуруст ва самараноки луғатҳои соҳавӣ, ибораҳои ихтисосӣ, услуби машқҳои ихтисосӣ, кор бо матнҳои марбута ва таҳлили онҳо, маданияти нутқи донишҷӯён, одоби муошират, тақмили тавоноии шогирдон дар иншоӣ эссеҳо, маъруза аз рӯи ихтисос пешбинӣ шудааст.
Намуди машғулиятҳо	Лексионӣ, амалӣ, КМДРО, КМД
Забони таълим	Тоҷикӣ
Натиҷаҳои таълиме, ки аз тадриси фан ба даст меоянд	Дар натиҷаи омӯзиши фанни забони тоҷикӣ донишҷӯён бояд чунин салоҳиятҳои касбиро соҳиб шаванд: бояд донанд: - омӯзиши қоидаҳои навишт; - аломатҳои китобат; - аз худ намудани масоили марбут ба ҳуччатнигорӣ; - муаррифии дурусти масъалаҳои ихтисосӣ; - ташреҳи истилоҳҳои ихтисосӣ; - мукотиботи ихтисосӣ; - истифодаи дуруст ва самараноки луғатҳои соҳавӣ; - ибораҳои ихтисосӣ; - услуби машқҳои ихтисосӣ; - кор бо матнҳои марбута ва таҳлили онҳо; - маданияти нутқи донишҷӯён; - одоби муошират; - тақмили тавоноии шогирдон дар иншоӣ эссеҳо. бояд тавонанд: - иттилоотро ба дониш табдил дода тавонанд; - мавқеи ихтисоси худро дар фаҳмиши забони тоҷикӣ ҷой дода тавонанд; - аз нигоҳи забони тоҷикӣ ба равандҳои ҷаҳонӣ баҳо дода тавонанд. азҳуд намоянд: - имлои забони тоҷикиро - луғату истилоҳҳои фанни мазкурро; - номгӯи мақолаҳоеро, ки доир ба ин фан интишор шудаанд; - номи китобҳои дарсиеро, ки аз ин фан таҳия шудаанд; - номгӯи мавзӯҳои асосии фанро: малака пайдо кунанд: - мавзӯҳои гуногунро таҳлил карда, хулосаи зарурӣ бароранд; - мустақилона кор карда тавонанд; - истифода намуда тавонистани компютер, проектор ва интернет.
Васоити таълимӣ ва таъминоти техникаи фан	Компютери фардӣ, проектор, тахтаи электронӣ, таъминотҳои барномавӣ
Шаклҳои назорати ҷорӣ	Саволу ҷавоб, билет, суҳбати инфиродӣ
Шакли арзёбии натиҷаи ниҳони таълими фан	Имтиҳон (хаттӣ/шифохӣ)

1.2.2. Забони русӣ аз рӯи ихтисос

Тавсифи мухтасари фан	Фанни Забони русӣ аз рӯи ихтисос барои факултетҳои ғайрифилологӣ таҳия гардидааст. Забони русӣ забони муоширати байни миллатҳо ба шумор меравад. Забони русӣ барои ғанӣ гардидани забони миллии мо таъсири муфид мерасонад. Оиди боигарӣ ва иқдидори забони русӣ мутафаккирони адабӣ ва ҷамъиятӣ – шоирони классики рус дар осори худ қайд намудаанд. Забони русӣ аз рӯи ихтисос барои баланд бардоштани маданияти нутқи донишҷӯён, шуурнокӣ, забондонӣ ва муоширати онҳо бо ин забон истифода бурда мешавад. Забони русӣ аз рӯи тахассус барои мукамал намудани нутқи
-----------------------	---

	шифоҳӣ ва хаттӣ, аз худ намудани матнҳои таҳассусӣ, таҳлилу тавзеҳ додани мундариҷаи матн истифода бурда мешавад.
Намуди машғулиятҳо	Амалӣ, КМДРО, КМД
Забони таълим	Русӣ
Натиҷаҳои таълиме, ки аз тадриси фан ба даст меоянд	Донишҷӯе, ки фанни мазкурро аз худ кардааст, бояд: Донад: -луғат ва истилоҳҳои фанни мазкурро; -номи китобҳои дарсиеро, ки аз ин фан таҳия шудаанд; -номгӯи мавзӯҳои асосии фанро; Тавонад: -Интиҳоби ғояҳои асосии фанни забони русиро дуруст қабул карданро; -омода намудани амсилаҳои махсуси фанро; -ташкил ва гузаронидани тадқиқотҳои фани забони русӣ да рафти машғулиятҳо; -дуруст натиҷагирӣ намудани аз хулосаҳои таҳқиқоти фанни
Васоити таълимӣ ва таъминоти техникаи фан	Компютери фардӣ, проектор, тахтаи электронӣ
Шаклҳои назорати ҷорӣ	Супоришҳои тестӣ, суҳбати инфиродӣ
Шакли арзёбии натиҷаи ниҳони таълими фан	Имтиҳон (тестӣ компютерӣ)

1.2.3. Забони хоричӣ (англисӣ) аз рӯи ихтисос

Тавсифи мухтасари фан	Мақсади асосии омӯзиши фанни мазкур аз худ намудани забони англисӣ буда, озодона баён доштани он мебошад. Инчунин, низом ва сохтори забон ва воҳидҳои забонӣ, маводи луғавиро аз бар намоянд.
Намуди машғулиятҳо	Амалӣ, КМДРО, КМД
Забони таълим	Тоҷикӣ, русӣ
Натиҷаҳои таълиме, ки аз тадриси фан ба даст меоянд	Донишҷӯе, ки фанни мазкурро аз худ кардааст, бояд: Донад: -тарзи талаффузи овозҳо, оҳанг, задагузорӣ ва хусусияҳои асосии тарзи пурраи талаффуз, ки барои робитаи касбӣ хос мебошанд; -ҳадди кифояи дониستاني луғатҳо дар ҳаҷми 4000 воҳиди лексикӣ, ки дорон хусусияти умумӣ, инчунин маишӣ, истилоҳотӣ, умумиилмӣ, расмӣ ва ғайра мебошанд; -проблемаҳои калимабандӣ, воҳидҳои фразеологӣ, тарзҳои асосии муоширати хаттӣ ва шифоҳӣ; -муошират, нутқи муколамавӣ ва монологӣ бо истифодаи воситаи техникаи. Тавонад: -мантро тарҷума карда аз забони англисӣ ба забони тоҷикӣ; -фикру андешаи худро баён карда ба забони англисӣ; -ҷумлаву ибора сохта ба забони англисӣ; -матнро бо забони англисӣ озодона нақл намояд; аз худ намояд: -луғату истилоҳҳои фанни мазкурро; -номгӯи маводҳоеро, ки доир ба ин фан нашр шудааст; -номи китобҳои дарсиеро, ки аз ин фан таҳия шудаанд; -номгӯи мавзӯҳои асосии ин фанро.
Васоити таълимӣ ва таъминоти техникаи фан	Компютери фардӣ, проектор, тахтаи электронӣ
Шаклҳои назорати ҷорӣ	Супоришҳои тестӣ, эссе, диктант
Шакли арзёбии натиҷаи ниҳони таълими фан	Имтиҳон (тестӣ компютерӣ)

1.3. МОДУЛИ ФАНҲОИ ТАБИӢ-ИҚТИСОДӢ ВА ТЕХНОЛОГИЯИХОИ ИНФОРМАТСИОНӢ

1.3.1. Технологияҳои информатсионӣ

Тавсифи мухтасари фан	Барномаи таълимии мазкур барои донишҷӯёни ғайриихтисоси информатика, ки аз рӯи низоми кредитии таҳсилот таълим мегиранд, ба сифати дастури асосии омӯзиши фанни информатика пешбинӣ шудааст. ✓ Манбаи аввал омӯзиши системаи иттилоотии тасвири олам ва қонуниятҳои иттилоотии умумии сохту тарзи кори системаҳои худидора,
------------------------------	--

	<p>аз қабилӣ системаҳои биологӣ, ҷамъиятӣ ва техникӣ мебошад. Хусусияти ин системаҳо дар имкони иҷрои мақсадноки амалҳо зоҳир гардида, рафтори онҳо тавассути узвҳои қабул, табдил ва татбиқкунандаи иттилоотиашон идора карда мешавад;</p> <p>✓ Манбаи дуҷум ба омӯзиши усулҳо ва воситаҳои техникӣ дарёфт, гирдоварӣ, захира, табдил, ирсол ва истифодаи иттилоот бо ёрии компютер ва василаҳои технологияи муосир бахшида шудааст. Ин манба пеш аз ҳама ба татбиқи маводи таълимӣ дар ҳаёт ва ба фаъолияти амалӣ омода сохтани донишҷӯён алоқаманд мебошад.</p>
Намуди машғулиятҳо	Лексионӣ, амалӣ, КМДРО, КМД
Забони таълим	Тоҷикӣ, русӣ
Натиҷаҳои таълиме, ки аз тадриси фан ба даст меоянд	<p>Донишҷӯе, ки фанни мазкурро аз худ кардааст бояд:</p> <p>Донад:</p> <ul style="list-style-type: none"> - термнологияи асосии соҳаи компютер, фаҳмиши имкониятҳои реалӣ ва хусусияти истифодаи технологияи компютерӣ, донистани тенденсияи таракқиёт ва тақмили он, аниқ муайян кардани талаботҳои худ, ҳамчун истифодабарандаи системаи компютерӣ; - методи таҳлил, сохтор, пешниҳод ва коркарди информатсия; - методи коркардабароии алгоритмҳо ва интиҳоби программаҳо барои ҳалли масъала бо ёрии компютер. - мутахассис аз рӯи талаботи назария ва амалия бояд тайёрии баланди таҳассусӣ дошта, аз асосҳои илм бархӯрдор, фазилату маданияти баланд ва ҷаҳонбинии васеъ дошта бошад. - мутахассис ихтисоси худро қомилан донанд, назарияро бо амалия бипайвандад, дониши хешро мутассил баланд бардорад, доираи назарияро васеъ намояд, аз вақт самаранок истифода барад, аз усулу тарзҳои нав ва таҷрибаи пешқадам хуб огоҳ бошад, барнома ва ҳама маводи таълимиро таҳлил карда, онҳоро баҳо дода тавонад, байни шогирдон ва умуман доираи васеи мардум қори таълиму тарбияро самаранок қорбасти карда тавонад. - дорой асосҳои таълифи ҳуҷҷатҳо ва барномаҳои таълимӣ дошта бошад ва онҳоро дар ташаққули мазмуни таълим истифода бурда тавонад; - системаи муассисаҳои маориф ва асосҳои идоракунии онҳоро донанд; - асосҳои ташкили қорҳои таҷрибавӣ ва тадқиқотиро дар соҳаи маориф донанд; - дорой системаи донишҳо доир ба методология ва назарияи асосҳои методикаи таълими информатика бошад; - малақаҳои дар амалия татбиқ карда тавонистани усулҳо, шаклҳо ва воситаҳои таълими истифодаи маводҳои мултимедӣ ва воситаҳои техникаи муосирро дошта бошад, таҷрибаи пешқадами методиро қамъбасти карда тавонад; - дорой системаи донишҳо оид ба методикаи замонавии таълими истифодаи маводҳои мултимедӣ ва воситаҳои техникаи муосир дар муассисаҳои таълимии равияҳои гуногун бошад. <p>Тавонанд:</p> <ul style="list-style-type: none"> - иҷрои амалиётҳои асосӣ бо файлҳо ва папкаҳо дар Windows; - дурусти интиҳоб намудани замимаҳои зурури барои сохтани ҳуҷҷатҳо; - сохтан ва таҳрири намудани ҳуҷҷатҳо дар Word; - бо ёрии барномаи Excel қор қардан; - бо ёрии барномаи Power-Point презентатсия сохтан ва қор қардан; - истифодаи маводҳои мултимедӣ ва воситаҳои техникаи муосирро ҳамчун тарзи махсуси донистани олам мефаҳмад тасаввуроти том дар бораи мавқеъ ва роли истифодаи маводҳои мултимедӣ ва воситаҳои техникаи муосир дар тағироти инсон ва фарҳанги ҷаҳонӣ дошта бошад; - системаи сохторҳои асосии информатикӣ ва методи аксиоматикиро донанд; - мафҳумҳои истифодаи маводҳои мултимедӣ ва воситаҳои техникаи муосир, усулҳои ададӣ, алгебра ва назарияи ададҳо, мантиқи математикӣ ва назарияи эҳтимолиро донанд, умумӣ будани онҳо, ки татбиқи васеъ доранд фаҳмад, дар бораи инкишофи онҳо тасаввурот дошта бошад; - ғояҳои фундаметалӣ ва методҳои фанни информатикаро дар сатҳи эҷодӣ ба ибтидоӣ ва ҳолатҳои нав гузошта шударо донанд; - методологияи сохтори модел истифодаи маводҳои мултимедӣ ва воситаҳои техникаи муосирро донанд; - рамзҳои истифодаи маводҳои мултимедӣ ва воситаҳои техникаи муосирро

	<p>барои ифодаи муносибатҳои микдорӣ ва сифатӣ, инчунин соҳаҳои фан озодона истифода барад;</p> <ul style="list-style-type: none"> - зарурати мантиқан қатъӣ будани матнҳои истифодаи маводҳои мултимедӣ ва воситаҳои техникаи муосирро фаҳмад; - малакаи гузаронидани исботҳои ҷумлаҳои информатикӣ дошта бошад; - матнҳои истифодаи маводҳои мултимедӣ ва воситаҳои техникаи муосирро мустақилона омӯхта тавонад; - моделҳои мушаххаси истифодаи маводҳои мултимедӣ ва воситаҳои техникаи муосирро дар иқтисодиёт, экология, иҷтимоиёт, раваншиносӣ донад; - усулҳои адабии мушаххаси ҳалли масъалаҳоро дар компютер донад; - асосҳои илмии курси истифодаи маводҳои мултимедӣ ва воситаҳои техникаи муосирро донад; - методҳои информатикӣ ва ахборотии моделирониро, ки имконияти татбиқи истифодаи маводҳои мултимедӣ ва воситаҳои техникаи муосирро дар ҷабҳаҳои гуногуни фаъолияти инсон кушода медиҳад, донад; - зина асосии таърихи истифодаи маводҳои мултимедӣ ва воситаҳои техникаи муосирро донад ва дар бораи тамоюлҳои замонавии тараққиёти он тасаввурот дошта бошад; - қобилияти азхудкунии истифодаи маводҳои мултимедӣ ва воситаҳои техникаи муосирро хонандагонро муайян ва онро инкишоф дода тавонад; - масъалаҳои китоби дарсии информатикаро ҳал карда тавонад; <p>Малака пайдо наояд.</p> <ul style="list-style-type: none"> -луғату истилоҳҳои фанни мазкурро; -номгӯи мақолаҳоеро, ки доир ба ин фан доир шудааст; -номи китобҳои дарсиеро, ки аз ин фан таҳия шудааст; -номгӯи мавзӯҳои асосии фанро. <p>г) малака пайдо кунанд:</p> <ul style="list-style-type: none"> -мавзӯҳои гуногунро таҳлил карда хулосаи зарури бароранд; -мустақил бо технологияи муосир кор карда тавонанд; -истифода намуда тавонистани компютер, проектор ва интернет. -маълумоти умумӣ дар бораи фанни истифодаи маводҳои мултимедӣ; -омӯзиши фаҳмишҳои асосии системаи оператсионии Windows ва тарзи кор бо он; -омӯзиши усулҳои кор бо барномаҳои стандартии Windows; -тағйир намудани ҳуҷҷатҳои матнӣ бо ёрии редактори матнии Word; -омӯзиши усулҳои ҳисобкунӣҳои бисёрзинагӣ, созиши диаграмма ва гарфикҳо бо ёрии ҷадвали электронии Excel; -тақдими PowerPoint дар шакли электронӣ ё ба воситаи INTERNET; -алоқамандии PowerPoint бо барномаҳои Word, Excel ва ғайраҳо; -бунёд дохил ва истифодабарии пойғаҳи маълумотҳои маҳдуд бо ёрии ACCESS; -вирусҳои компютерӣ ва шабакаҳо; -қобилияти таҳлилнамоиро аз худ мекунад; -таҳқиқоти назариявӣ ва таҷрибавиро истифода бурда метавонад; -бо ҳамтоёни худ барои ҳамкорӣ кардан омода аст; -тарзу роҳҳои қабул, ҳифз ва қоркарди маълумотҳо (иттилоот)-ро аз худ кардааст ва бо компютер ҳамчун ба воситаи идоракунии иттилоот кор кардан метавонад; - барои гирифтани иттилоот аз шабакаҳои глобалии интернетӣ кор кардан қобилият дорад; -аз санадҳои меъёрӣ-ҳуқуқӣ истифода бурданро омӯхтааст; -аҳамияти иҷтимоии касби ояндаи худро медонад ва барои татбиқи фаъолияти касбӣ ҳавасманд аст.
Васоити таълимӣ ва таъминоти техникаи фан	Синфхонаи компютерӣ, компютерҳои фардӣ, проектор, тахтаи электронӣ
Шаклҳои назорати ҷорӣ	супоришҳои тестӣ, суҳбати инфиродӣ
Шакли натиҷаи таълими фан арзёбии ниҳонии	Имтиҳон (тестӣ компютерӣ)
1.3.2. Географияи иқтисодии Тоҷикистон бо асосҳои демография	
Тавсифи мухтасари фан	Географияи иқтисодии Тоҷикистон бо асосҳои демография аз он сарчашма мегирад, ки баъди пайдо намудани дониш ва тасаввурот оид ба табиату захираҳои он донишҷӯён минбаъд донишу малакаи худро нисбати дуруст ва

	оқилона ҷойгиркунии соҳаҳои истеҳсолот ва дар ин асос самаранок истифода бурдани сарватҳои табиӣ кишвар васеъ менамоянд, инчунин ҳолати ҳозира ва ояндаи демографияи кишвар хусусан тавалуд, ғавт ва афзоиши аҳолии кишварро меомӯзад.
Намуди машғулиятҳо	Лексионӣ, амалӣ, КМДРО, КМД
Забони таълим	Тоҷикӣ, русӣ
Натиҷаҳои таълиме, ки аз тадриси фан ба даст меоянд	Донишҷуе, ки фанни мазкурро аз худ кардааст бояд: Донад: - азхуд намудан ва омӯхтани мавқеи географияи Тоҷикистон; - пайдо намудани маълумот оид ба сарватҳои табиӣ, географияи ҷойгиршавӣ ва аҳамияти иқтисодии онҳоро; - пайдо намудани маълумот оид ба аҳолии Тоҷикистон: географияи ҷойгиршавӣ, афзоиши табиӣ, зичӣ, таркиби миллий, захираҳои меҳнатӣ; - пайдо намудани маълумот оид ба таркиби соҳавии хочагии халқ; - пайдо намудани маълумот оид ба ноҳиябандии иқтисодӣ ва робитаҳои иқтисодии Тоҷикистон; - пайдо намудани маълумот оид ба мақсад ва вазифаҳои фанни демография; - пайдо намудани маълумот оид ба аҳамияти омӯзиши демографияи шумора, таркиби аҳоли ва мӯҳоҷирати аҳоли; - пайдо намудани маълумот оид ба вазъияти демографӣ ва сиёсати демографӣ; - пайдо намудани маълумот оид ба танзими оила ва пешгуиҳои демографӣ;
Васоити таълимӣ ва таъминоти техникаи фан	Компютери фардӣ, проектор, тахтаи электронӣ
Шаклҳои назорати ҷорӣ	Супоришҳои тестӣ, сӯҳбати инфиродӣ
Шакли арзёбии натиҷаи ниҳоии таълими фан	Имтиҳон (тести кампютерӣ)

1.3.3. Экология

Тавсифи мухтасари фан	Экология илмест, ки муносибати организмҳои зиндаро байни худ ва бо муҳити зист, инчунин мавқеи инсонро дар биосфера меомӯзад.
Намуди машғулиятҳо	Лексионӣ, амалӣ, КМДРО, КМД
Забони таълим	Тоҷикӣ, русӣ
Натиҷаҳои таълиме, ки аз тадриси фан ба даст меоянд	Донишҷуе, ки фанни мазкурро аз худ кардааст, бояд: Донад: ▪ мафҳумҳо, ходисаҳо ва мушкилотҳои экологиро; ▪ қонуниятҳои асосии муҳофизати табиатро; ▪ усулҳои ҳифзи муҳити зисти мавҷудоти зиндаро; ▪ омӯхтани гардиши моддаҳо ва намудҳои онро; ▪ аз худ намудани муҳити зист ва қонуниятҳои он; ▪ захираҳои биосфера ва ҳифзи онҳоро; ▪ нишондиҳандаҳои дигаргуншавии биосфераро; ▪ аҳамияти биосфера ба мавҷудоти зиндаро. Тавонад: ▪ иттилолотро ба дониш тақдир дода тавонанд; ▪ мавқеи ихтисоси худро дар фаҳмиши инсонӣ муосир доштаро таҳлил карда тавонанд; ▪ Маҳорати суҳанронӣ доир ба масъалаҳои глобалиро тавонад; ▪ аз нигоҳи илми экологияи инсон ба равандҳои ҷаҳони муосир баҳо дода тавонанд. Аз худ намояд: ▪ луғату истилоҳоти фанро аз худ намоанд; ▪ номгӯи адабиётҳои лозимиро, ки доир ба фанни мазкур аст; ▪ Мавзӯҳои таҳқиқотии илми экологияро аз худ кунад; ▪ Донишҳо доир ба масъалаҳои глобалии экологӣ аз худ кунад;
Васоити таълимӣ ва таъминоти техникаи фан	Компютери фардӣ, проектор, тахтаи электронӣ
Шаклҳои назорати ҷорӣ	Шифой, супориши тестӣ, сӯҳбати инфиродӣ
Шакли арзёбии натиҷаи ниҳоии таълими фан	Имтиҳон (тестӣ компютерӣ)

2. БАҲШИ ФАНҲОИ ТАҲАССУСӢ

2.1. МОДУЛИ ФАНҲОИ УМУМИКАСБӢ

2.1.1. Химия

Тавсифи мухтасари фан	Химия- илм дар бораи моддаҳо, сохт, таркиб, хосият ва ба ҳамдигар табдилёбии моддаҳо меомӯзад. Фанни «Химия» ба гурӯҳи фанҳои ҳатмии бахши фанҳои таҳассусӣ аз рӯи ихтисосҳои химия, химия-биология, химия-экология ва биология-химия дохил мешавад.
Намуди машғулиятҳо	Лексионӣ, амалӣ, КМДРО, КМД
Забони таълим	Тоҷикӣ, русӣ.
Натиҷаҳои таълиме, ки аз тадриси фан ба даст меоянд	Донишҷӯе, ки фанни мазкурро аз худ кардааст, бояд: Донанд: - лугату истилоҳҳои фанни мазкурро; - номгӯи мақолаҳоеро, ки доир ба ин фан доир шудааст; - номи китобҳои дарсиеро, ки аз ин фан таҳия шудаанд; - номгӯи мавзӯҳои асосии фанро. Тавонанд: - иттилолотро ба дониш табдил дода тавонанд; - мавқеи ихтисоси худро дар фаҳмиши химияи умумии муосир дошта бошад; - аз нигоҳи химияи умумӣ ба равандҳои ҷаҳони муосир баҳо дода тавонанд. Аз худ намоянд: - мақсаду вазифаҳои фанни “Химия”-ро; - мавзӯҳои гуногунро таҳлил карда хулосаи зарури бароранд; - мустақил бо асбобҳои химиявӣ кор кардан; - истифодаи амалии усулҳои тадқиқоти фанро аз худ намоянд.
Васоити таълимӣ ва таъминоти техникаи фан	Компютер, проектор, тахтаи электронӣ, видеороликҳо, презентатсияҳо, плакатҳо.
Шаклҳои назорати ҷорӣ	Супоришҳои тестӣ, сӯҳбати инфиродӣ, санҷишҳои хаттӣ.
Шакли арзёбии натиҷаҳои таълими фан	Имтиҳон (тестӣ), шифоҳӣ

2.1.2. Физикаи тиббӣ ва математика

Тавсифи мухтасари фан	Физикаи тиббӣ (инчунин физикаи биотиббӣ, биофизикаи тиббӣ ё физикаи амалӣ дар тиб) асосан татбиқи равишҳо, назария ва усулҳои ҷисмонӣ дар тиб ё тандурустӣ мебошад. Кафедраҳои физикаи тиббӣ одатан дар беморхонаҳо ё донишгоҳҳо таъсис дода мешаванд. Физикҳои тиббӣ дар соҳаҳои зерини тиб мавҷуданд: онкологияи радиатсионӣ, радиологияи диагностикаӣ ва интервенсионалӣ, тибби ядрӣ ва муҳофизати радиатсионӣ. Дар амалияи клиникӣ физикаи тиббӣ номи як касби муайяни тиббӣ мебошад.
Намуди машғулиятҳо	Лексионӣ, амалӣ, КМДРО, КМД
Забони таълим	Тоҷикӣ, русӣ
Натиҷаҳои таълиме, ки аз тадриси фан ба даст меоянд	Донишҷӯе, ки фанни мазкурро аз худ кардааст, бояд: Донанд: ➤ мафҳумҳои асосии фанни «Физикаи тиббӣ ва математика»-ро; ➤ аҳамияти омӯзиши фанни «Физикаи тиббӣ ва математика»-ро дар ҷараёни таълим; ➤ сохтори курси «Физикаи тиббӣ ва математика»-ро; ➤ методҳои гуногуни таълими физикаи тиббӣ ва математикаро дар муассисаҳои таълимӣ; ➤ усулҳои ташкил кардани ҷараёни таълими физикаи тиббӣ ва математикаро дар муассисаҳои таълимӣ; ➤ ташкил кардан ва таҷҳизонидани кабинети физикаи тиббӣ ва математикаро дар муассисаҳои таълимӣ; ➤ методҳои ташкилу гузаронидани навъҳои гуногуни дарси физикаи тиббӣ ва математикаро; ➤ методҳои ташкилу гузаронидани навъҳои гуногуни машғулиятҳои берунисинфӣ аз физикаи тиббӣ ва математикаро; ➤ методҳои ташкилу гузаронидани навъҳои гуногуни озмоишҳои физикаи тиббӣ ва математикаро; ➤ методҳои ташкилу гузаронидани практикуми физикаи тиббӣ ва

	<p>математикаро;</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ методҳои истифодаи усулҳои интерактивии таълими физикаи тиббӣ ва математикаро; ➤ методикаи ташаккул додани мафҳумҳо, қонунҳо, назарияҳо, доир ба манзараи муосири илмии олам, доир ба имкониятҳои васеи татбиқи қонунҳо дар техника ва технология; ➤ методикаи ташаккул додани ҷаҳонбинии илмӣ, дуруст фаҳмондани соҳти олам; ➤ методикаи ташаккул додани шавқу ҳаваси хонандагон ба физика ва техника, инкишофи қобилияти эҷодӣ, дарк кардани мақсадҳои илм, баланд бардоштани таҳсилот ва бошуурона интиҳоб кардани касб; ➤ методикаи тарбияҳои ғоявӣ сиёсӣ, инсонпарварӣ, ватандӯстӣ, меҳнатдӯстӣ, башардӯстӣ, экологӣ, иҷтимоию иқтисодӣ ва ғ. <p>✓ Тавонад:</p> <p>мафҳумҳои асосии фанни «Физикаи тиббӣ ва математика»-ро шарҳу эзоҳ диҳанд;</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ аҳамияти омӯзиши фанни «Физикаи тиббӣ ва математика»-ро дар ҷараёни таълим маънидод намоянд; ✓ методҳои гуногуни таълими физикаи тиббӣ ва математикаро дар муассисаҳои таълимӣ амалӣ кунанд; ✓ таълими физикаи тиббӣ ва математикаро дар муассисаҳои таълимӣ ба роҳ монанд; ✓ кабинетҳои физикаи тиббӣ ва математикаро дар муассисаҳои таълимӣ ташкил кардаву таҷҳизонанд; ✓ навъҳои гуногуни дарси физикаи тиббӣ ва математикаро ташкилу гузаронанд; ✓ навъҳои гуногуни машғулиятҳои берунисинфӣ аз физикаи тиббӣ ва математикаро ташкилу гузаронанд; ✓ навъҳои гуногуни озмоишҳои физикаи тиббӣ ва математикаро ташкилу гузаронанд; ✓ практикуми физикаи тиббӣ ва математикаро ташкилу гузаронанд; ✓ усулҳои интерактивии таълими физикаи тиббӣ ва математикаро истифода намоянд; ✓ мафҳумҳо, қонунҳо, назарияҳо, доир ба манзараи муосири илмии олам, доир ба имкониятҳои васеи татбиқи қонунҳо дар техника ва технологияро ташаккул диҳанд; ✓ ҷаҳонбинии илмии хонандагонро ташаккул диҳанд ва соҳти оламо дуруст фаҳмонанд; ✓ шавқу ҳаваси хонандагонро ба физикаву техника бедор кардаву ташаккул диҳанд, қобилияти эҷодии онҳоро инкишоф диҳанд, мақсадҳои илмо дарк намоянд, сифати таҳсилотро баланд бардоранд ва ба бошуурона интиҳоб кардани касб аз ҷониби хонандагон мусоидат кунанд; ✓ тарбияҳои ғоявӣ сиёсӣ, инсонпарварӣ, ватандӯстӣ, меҳнатдӯстӣ, башардӯстӣ, экологӣ, иҷтимоию иқтисодии хонандагонро амалӣ намоянд. <p>Аз худ намояд:</p> <ul style="list-style-type: none"> • методҳои гуногуни таълими физикаи тиббӣ ва математикаро дар муассисаҳои таълимӣ; • соҳтори курси физикаи тиббӣ ва математикаи мактабиро; • луғату истилоҳҳои фанни мазкурро; • номгӯи мақолаҳо, ки доир ба ин фан нашр шудааст; • номи китобҳои дарсиеро, ки аз ин фан таҳия шудаанд; • номгӯи мавзӯҳои асосии фанро.
Васоити таълимӣ ва таъминоти техникаи фан	Компютерӣ фардӣ, проектор, тахтаи электронӣ, асбобҳои лаборатории
Шаклҳои назорати ҷорӣ	Супоришҳои тестӣ
Шакли арзёбии натиҷаи ниҳонии таълими фан	Имтиҳон (тестӣ компютерӣ)

2.1.3.Химияи биологӣ

Тавсифи мухтасари фан	Химияи биологӣ илмест, ки ба омӯзиши таркибу сохти химиявии моддаҳои ба таркиби организмҳои зинда дохилшаванда, роҳҳои ҳосилшавӣ ва вайроншавии онҳо машғул мебошад. Дар ин қисм бояд доир ба масъалаҳои ташаккулёбии ва таърихи инкишофи химияи биологӣ, саҳми олимони Тоҷикистон дар инкишофи он пайдоиши истилоҳҳои асосӣ, алоқаи он бо дигар фанҳо, аҳамияти саноатӣ, тиббӣ ва биологии химияи биологӣ, роли он дар инкишофи саноат, кишоварзӣ ва илм маълумотҳо дода шаванд.
Намуди машғулиятҳо	Лексионӣ, амалӣ, КМДРО, КМД
Забони таълим	тоҷикӣ, русӣ
Натиҷаҳои таълиме, ки аз тадриси фан ба даст меоянд	Донишҷӯе, ки фанни мазкурро аз худ кардааст бояд: донад; - фаҳмиш оид ба биохимия ва вазифаҳои он; - мафҳумҳои асосии биохимия, шохаҳои фанҳои биохимияро, таърихи ташаккули фанро; - дар бораи, аминокислотаҳо, карбогидратҳо, витаминҳо, ферментҳо ва кислотаҳои нукленӣ; - дар бораи пайдоиши фанни биохимия ва табодулоти организмҳои зиндаро; - дар бораи равандҳои биохимиявӣ; - фаъолияти организмҳои зинда дар протсессҳои биохимиявиро; - табодулоти биохимиявии организмҳоро; тавонад; - шинохтани пайвастагиҳои муҳимтарини биохимиявиро; - шинохтани ҳодисаҳои биохимиявӣ, сабабу натиҷаи онҳоро; - алоқамандии табиату инсонро дарк карда тавонанд; аз худ намояд; - луғату истилоҳҳои фанни мазкурро; - номгӯи адабиёту мақолаҳоеро, ки доир ба ин фан нашр шудааст; - номи китобҳои дарсиеро, ки аз ин фан таҳия шудаанд; - номгӯи мавзӯҳои асосии фанро.
Васоити таълимӣ ва таъминоти техникаи фан	Компютери фардӣ, проектор, тахтаи электрӣ, ҷамъовардаҳои табиати зинда
Шаклҳои назорати қорӣ	Супоришҳои тестӣ, сӯҳбати инфиродӣ
Шакли арзёбии натиҷаи ниҳонии таълими фан	Имтиҳон (шифохӣ)

2.1.4. Биология

Тавсифи мухтасари фан	Биология - илм оиди ҳаёт буда, номаш аз маҷмӯи ду калимаи юнонӣ: bios (ҳаёт) ва logos (сухан, таълимот) ибтидо ёфтааст. Биология сохт, фаъолияти ҳаётӣ ва муҳити зисти тамоми мавҷудоти зиндаро ҳамаҷониба меомӯзад.
Намуди машғулиятҳо	Лексионӣ, амалӣ, КМДРО, КМД
Забони таълим	Тоҷикӣ, русӣ
Натиҷаҳои таълиме, ки аз тадриси фан ба даст меоянд	Донишҷӯе, ки фанни мазкурро аз худ кардааст, бояд: Донад - луғат, истилоҳҳо ва номи китобҳои дарсии фани мазкурро; - аломатҳо ва зинаҳои ташаккулёбии материяи зинда; - таркиби биохимиявии мавҷудоти зиндаро; - сохтор ва хусусиятҳои физиологии организмҳоро; - тағйирпазирии ирсиро, мутатсия ва тағйирпазирии мутатсиониро, таснифи мутатсия, касалиҳои дар ин замина пайдошуда ва сабаби ба вучуд омадани онро; - истифодаи микроорганизмҳо дар равандҳои гуногуни технологӣ, микробиологияи саноатӣ. Муҳандисии генӣ; - Муваффақиятҳои илмии тиббӣ, биологӣ, селекцияи ҷаҳонӣ ва селекцияи Ватанӣ. Корҳои баанҷомрасонидаи олимони тоҷик дар соҳаи соҳаҳои гуногуни хоҷагии халқ ва ғайраҳо; - истифодаи донишҳои биологиро дар соҳаҳои гуногуни истеҳсоли донад. Тавонад - чиҳатҳои хоси мавҷудияти ҳаётро нишон дода тавонад; - моҳияти ҳаётро дарк карда тавонад; ба амалан муҳаё сохтани шароитҳои зарурии ҳаётӣ сарфаҳм равад;

	<ul style="list-style-type: none"> - моҳияти асоси ягонаи бунёди тамоми мавҷудоти зиндаро дарк намояд; - аҳамияти ин донишхоро дар беҳдошти вазъи сихати худ ва наздикон дарк намояд; - Аз уҳдаи ҳалли масъалаҳои амалӣ оид ба ирсият ва тағйирпазирӣ баромада тавонад; - мутатсияҳои зарарнок ва фоиданокро фарқ карда тавонад; - таърихи истифодаи донишҳои биологиро дар соҳаҳои гуногуни истеҳсоли шарҳ дода тавонад; муқоисапазир будани механизмҳои фаъолияти организмҳо ва технологияи муосиро шарҳ дода тавонад. - дарк намудани масоили мубрами муосир ва роҳҳои ҳалли онҳоро. <p>Аз худ намояд</p> <ul style="list-style-type: none"> - малакаи таҳлилнамоиро; - малакаи таҳқиқоти назариявӣ ва таҷрибавиро; - малакаи бо ҳамтоёни худ ҳамкорӣ карданро.
Васоити таълимӣ ва таъминоти техникаи фан	Компютери фардӣ, проектор, тахтаи электронӣ
Шаклҳои назорати ҷорӣ	Супоришҳои тестӣ, суҳбати инфиродӣ
Шакли арзёбии натиҷаи ниҳоии таълими фан	Имтиҳон (тестӣ компютерӣ)

2.1.5. Забони лотинӣ

Тавсифи мухтасари фан	Барномаи таълимии «Забони лотинӣ» бо мақсади омӯзиши паҳлӯҳои асосии забони лотинӣ ба донишҷӯёне, ки ба омӯзиши забонҳои хориҷии кишварҳои аврупоӣ сару кор доранд ҳамчун замина омӯзонидани мешавад. Хусусан ба донишҷӯёни шӯъбаҳои франсавӣ, олмонӣ ва англисӣ омӯзиши забони лотинӣ муҳим ва зурур арзёбӣ мешавад, зеро забони лотинӣ модари забонҳои мазкур ба шумор рафта, бе огоҳӣ аз ин забон омӯзиши воқеии забонҳои кишварҳои ғарбӣ ба даст намеояд.
Намуди машғулиятҳо	Амалӣ, КМДРО, КМД
Забони таълим	Тоҷикӣ, лотинӣ
Натиҷаҳои таълиме, ки аз тадриси фан ба даст меоянд	<p>Донишҷӯе, ки фанни мазкурро аз худ кардааст, бояд:</p> <p>Донад:</p> <ul style="list-style-type: none"> -тарзи талаффузи овозҳо, оҳанг, задагузорӣ ва хусусияҳои асосии тарзи пурраи талаффуз, ки барои робитаи касбӣ хос мебошанд; -ҳадди кифояи донишҳои луғатӣ дар ҳаҷми 1000 воҳиди лексикӣ, ки дорои хусусияти умумӣ, инчунин маишӣ, истилоҳотӣ, умумилмӣ, расмӣ ва ғайра мебошанд; -проблемаҳои калимабандӣ, воҳидҳои фразеологӣ, тарзҳои асосии муоширати хаттӣ ва шифоҳӣ; <p>Тавонад:</p> <ul style="list-style-type: none"> - мантро тарҷума кардан аз забони лотинӣ ба забони тоҷикӣ; - фикру андешаи худро баён кардан ба забони лотинӣ; - ҷумлаву ибора сохтан ба забони лотинӣ; - матнро бо забони лотинӣ нақл кардан; <p>аз худ намояд:</p> <ul style="list-style-type: none"> - луғату истилоҳҳои фанни мазкурро; - номгӯи маводеро, ки доир ба ин фан нашр шудааст; - номи китобҳои дарсиеро, ки аз ин фан таҳия шудаанд; - номгӯи мавзӯҳои асосии ин фанро.
Васоити таълимӣ ва таъминоти техникаи фан	Компютери фардӣ, проектор, тахтаи электронӣ
Шаклҳои назорати ҷорӣ	Супоришҳои тестӣ, эссе, диктант
Шакли арзёбии натиҷаи ниҳоии таълими фан	Имтиҳон (тести компютерӣ, шифоҳӣ ва хаттӣ)

2.1.6. Морфология (Анатомияи одам+гистология)

Тавсифи мухтасари фан	Анатомияи одам илмест, ки шакл сохти бадани инсонро аз нуктаи назари инкишофи вазифаи онҳо ва ба ҳам таъсир кардани сохтору вазифаи вобаста ба муҳити атроф меомӯзад. Анатомия аз калимаи юнони – (antemno, аз юнони-чок ё ташреҳ кардан) гирифта шудааст. Анатомияи
------------------------------	--

	<p>одам як қисми фанни биология буда ходисаҳои ҳаётро дар бар мегирад ва инкишофи мавҷудияти зинда, сохту вазифаи онҳоро меомузад. Фанни анатомия таҳкурсии ҳамаи илмҳои тибби буда бе донистани он ягон соҳаи мустақили тибро аз худкардан ғайри имкон аст. Анатомия бо дигар фанҳои биологи аз ҷумла бо фанҳои морфология, гисталогия, эмброология физиология саҳт алоқаманд аст.</p> <p>Гистология як баҳши анатомия мебошад, ки ба сохтори микроскопии бофтаҳо ва ҳуҷайраҳои, ки организмро ташкил медиҳанд, барои беҳтар фаҳмидан ва таҳлили фаъолияти онҳо тамаркуз мекунад.</p> <p>Гистология як ихтисосест, ки аз омӯзиши сохтори бофтаҳои органикӣ дар зер микроскоп, хоҳ одам, хоҳ ҳайвонот ё наботот иборат аст. Дар тиб, он ба ошкор ва ташхиси баъзе патологияҳо, инчунин ба корҳои сершумори тадқиқотӣ мусоидат мекунад.</p>
Намуди машғулиятҳо	Лексионӣ, амалӣ, КМДРО, КМД
Забони таълим	Тоҷикӣ, русӣ
Натиҷаҳои таълиме, ки аз тадриси фан ба даст меоянд	<p>Донишҷӯе, ки фанни мазкурро аз худ кардааст, бояд:</p> <p>Донад:</p> <ul style="list-style-type: none"> - аҳмияти шахсӣ (фардӣ) ва иҷтимоии касби худро дуруст дарк намояд; - вазифаҳои фанни анатомияи одамро донад; - давраҳои асосии инкишофи бадани одам; - сохти бадани одам хусусиятҳои синнусолӣ, ҷинсӣ ва шахсӣ. - сохти узвҳои бадан дар айёми кӯдакӣ, наврасӣ ва ҷавонӣ. - сохти бадани одами болӣ - сохт, таркиб ва вазифаҳои қисмҳои скелет ва мушакҳоро донад; - сохт, таркиб ва вазифаҳои қисмҳои системаи асаб, системаи узвҳои ҳис, нафаскаши, ихроҷ, системаи ҳазима, ғадудҳои тарашуҳи дохили, системаи дил ва рағҳоро донад; - истифодаи маълумотҳо дар тиб - таълимоти И.М.Сеченовро ва И.П.Павловро оид ба фаъолияти асаб донад; - сохт ва нақши анализаторҳоро; - фаъолияти инсонро дар шароити номусоид. - фарқи бадани инсон аз бадани ширхӯрон. - инкишофи мағзи сар, инкишофи нутқ. <p>Барои чуқур аз худ намудани мавод вобастагии курси лексионӣ, амалӣ, таҷрибаи лабораторӣ, истифодабарии пепаратҳо нақша, ҷадвал ва слайдҳо лозим аст.</p> <p>Тавонад:</p> <ul style="list-style-type: none"> - ассимилятсия ва диссимилятсияро фарқ карда тавонад; - оид ба сохт ва функцияи системаи таъҷуву ҳаракат, узвҳои сомеа, мувозинат, ҳиссиёти мушак, ломиса, шомма маълумот дода тавонад; - оид ба сохт, функцияҳои узвҳои дохилӣ; дил, шушҳо, гурдаҳо, меъда, рӯдаҳо, ғадудҳои тарашуҳи дохилива мағзи сар маълумот дода тавонад; - дониши назариявӣ ва маҳоратӣ таҷрибавиро дар машғулиятҳои таҷрибавӣ ва илмию – тадқиқотӣ истифода бурдан тавонистан. - донишҷӯӣён бояд донишҳои гирифта ва сарчашмаи адабиётҳоро барои минбаъд болоравии сатҳи тайёрии назариявии худ истифода бурда тавонад. - қобилияти таҳлилнамоиро аз худ мекунад; - таҳқиқотӣ назариявӣ ва таҷрибавиро истифода бурда метавонад; - методҳои оддии тадқиқотҳои морфологию, анатомӣ, физиологӣ истифода бурда тавонад. - аз фанни мазкур супоришҳоро дуруст таҳия карда тавонад; <p>Аз худ намоянд:</p> <ul style="list-style-type: none"> - луғати истилоҳи фанни мазкурро; - номгуи мақолаҳоеро, ки доир ба анатомияи одам нашр шудааст; - номи китобҳои дарсиеро, ки аз анатомияи одам таҳия шудааст; - номгуи мавзӯҳои асосии фанни анатомияи одам (давоми дарс). <p>Малака пайдо намоянд:</p> <ul style="list-style-type: none"> - мавзӯҳои гуногунро таҳлил карда хулосаи зарурӣ барорад; - мустақил бо асбобу объектҳои анатомӣ кор кардан; - истифодаи компютер проектор ва шабакаи интернет.

Васоити таълимӣ ва таъминоти техникаи фан	Компютери фардӣ, проектор, тахтаи электронӣ.
Шаклҳои назорати ҷорӣ	Супоришҳои тестӣ, сӯхбати инфиродӣ ва кори хатӣ
Шакли арзёбии натиҷаи ниҳоии таълими фан	Имтиҳон (тестӣ компютерӣ)

2.1.7. Физиологияи нормалӣ

Тавсифи мухтасари фан	Физиологияи нормалӣ таълими хотимавӣ дар қисмати таълимӣ то клиникаи биология тиббии донишҷӯён биохимия, анатомия, гистология, аз тарафи дигар бо физиологияи патологӣ, фармокология, ва фанҳои препедевтикаи клиникӣ алоқаманд аст. Ин фан дар асоси муносибати таҳлили синтетикӣ бо баҳодиҳии функсияҳои гуногуни организми солим аз нуқтаи назари механизмҳо ва танзими онҳо таълим дода мешавад. Асоси илмӣ ин фан пешбини вазъи фаъолият, қобилияти қорӣ ва саломатии инсон мебошад.
Намуди машғулиятҳо	Лексионӣ, амалӣ, КМДРО, КМД
Забони таълим	Тоҷикӣ, русӣ
Натиҷаҳои таълиме, ки аз тадриси фан ба даст меоянд	<p>Донишҷӯе, ки фанни мазкурро аз худ кардааст, бояд:</p> <p>Донад:</p> <ul style="list-style-type: none"> - аҳмияти шахсӣ (фардӣ) ва иҷтимоии касби худро дуруст дарк намояд; - вазифаҳои фанни физиологияи нормализиро донад; - давраҳои асосии инкишофи бадани одам; - сохт, таркиб ва вазифаҳои қисмҳои системаи асаб, нафаскашӣ, ихроҷ, ҳазми хурок, мубодилаи моддаҳо, ғадудҳои тарашуҳи дохилӣ, хун, дил ва рағҳоро донад; - истифодаи маълумотҳо дар тиб. - сохт, таркиб ва вазифаҳои қисмҳои фаъолияти функционалии узвҳоро донанд; - сохт ва нақши анализаторҳоро; - пешгирии касалиҳо ва обутоб додани мушакҳои бадан; - фаъолияти инсонро дар шароити номусоид. <p>Барои чуқур аз худ намудани мавод вобастагии курси лексионӣ, амалӣ. таҷрибаи лабораторӣ, истифодабарии препаратҳо, нақша, ҷадвал ва слайдҳо лозим аст.</p> <p>Тавонад:</p> <ul style="list-style-type: none"> - ассимилятсия ва диссимилятсияро фарқ карда тавонад; - оид ба сохт, функсия ва гигиенаи узвҳои сома, мувозинат, ҳиссиёти мушак, ломиса, шомма маълумот дода тавонад; - оид ба сохт, функсияҳои узвҳои дохилӣ; дил, шушҳо, гурдаҳо, меъда, рӯдаҳо, ғадудҳои тарашуҳи дохилӣ ва мағзи сар маълумот дода тавонад; - дониши назариявӣ ва маҳораи таҷрибавиро дар машғулиятҳои таҷрибавӣ ва илмӣ – тадқиқотӣ истифода бурдан тавонистан. - донишҷӯӣён бояд донишҳои гирифта ва сарчашмаи адабиётҳоро барои минбаъд болоравии сатҳи тайёрии назариявии худ истифода бурда тавонад. - қобилияти таҷлилнамоиро аз худ мекунад; - таҳқиқоти назариявӣ ва таҷрибавиро истифода бурда метавонад; - методҳои оддӣ тадқиқотҳои морфологию, анатомӣ, физиологӣ. - аз фанни мазкур супоришҳоро дуруст таҳия карда тавонад; <p>Аз худ намоянд:</p> <ul style="list-style-type: none"> - луғати истилоҳи фанни мазкурро; - номгуи мақолаҳоеро, ки доир ба физиологияи одам ва ҳайвонот нашр шудааст; - номи китобҳои дарсиеро, ки аз анатомия ва физиология таҳия шудааст. <p>Малака пайдо намояд:</p> <ul style="list-style-type: none"> - мавзӯҳои гуногунро таҳлил карда хулосаи зарурӣ барорад; - мустақил бо асбобу объектҳои физиологӣ кор кардан; - истифодаи компютер проектор ва шабаки интернет.
Васоити таълимӣ ва таъминоти техникаи фан	Компютери фардӣ, проектор, тахтаи электронӣ.
Шаклҳои назорати ҷорӣ	Супоришҳои тестӣ, сӯхбати инфиродӣ ва кори хатӣ
Шакли арзёбии	Имтиҳон (тестӣ компютерӣ)

натичаи таълими фан	ниҳоии	
2.1.8. Микробиология, вирусология		
Тавсифи мухтасари фан	Микробиология илмест, ки инкишоф, афзоиш, ғизогири ва паҳншавии микроорганизмҳоро дар кӯраи Замин меомӯзад. Вирус аз калимаи латинии «virus» гирифта шуда, маънояш «заҳр» аст. Вирусҳо -организмҳои хурдтарини сироятӣ мебошанд, ки сохтори ғайриҳуҷайрави молекулавӣ (ғайритабӣ) доранд, дорои як намуди кислотаи нуклеин (ДНК ё РНК) мебошанд ва дар дохили ҳуҷайра ворид шуда баъд инкишоф меёбанд. Вирусология – ин илм дар бораи вирусҳо ва сохти морфологӣ, физиология, генетика ва эволюсияи онҳо мебошад. Ба ду соҳаи калон ҷудо карда шудааст: вирусологияи тиббӣ ва байторӣ, ки роҳҳои таҳқиқ, таъбиат ва пешгири бемориҳои инсон ва ҳайвонро таҳти омӯзиш қарор медиҳад.	
Намуди машғулиятҳо	Лексионӣ, амалӣ, КМДРО, КМД	
Забони таълим	тоҷикӣ, русӣ	
Натиҷаҳои таълиме, ки аз тадриси фан ба даст меоянд	<p>Донишҷӯе, ки фанни мазкурро аз худ кардааст, бояд:</p> <p>Донад:</p> <ul style="list-style-type: none"> - аҳамияти шахсӣ (фардӣ) ва иҷтимоии касби худро дуруст дарк намоянд; - қонуниятҳои нави рушд инкишоф ва сохтори микробҳо бо баҳисобгирии донишҳо ва дастовардҳои ҳозиразамони микробиологӣ ва вирусологӣ. - ҳолати асосии сохтори ҳуҷайраи прокариотӣ; методҳои тадқиқот; асоси сохтор ва хусусиятҳои сироятнокии микробҳо; - истифодаи маълумотҳо дар тиб, хоҷагии қишлоқ ва биотехнология; - дар натиҷаи омӯзиши фан донишҷӯён бояд дар бораи усулҳои рангкунӣ, инчунин дар бораи кишти тозаи ҳар як бактерия зинаҳои гуногуни инкишофи кишти тоза тасаввурот пайдо кунанд. - номгуи мақолаҳоеро, ки доир ба вирусология нашр шудааст; - номи китобҳои дарсиеро, ки аз вирусология таҳия шудааст. <p>Тавонад:</p> <ul style="list-style-type: none"> - иттилотро ба дониш табдил додан; - донишҳои назариявӣ ва маҳорати таҷрибавиро дар машғулиятҳои таҷрибавӣ ва илмию – тадқиқотӣ истифода бурда тавонистан. - интиҳоби ғояҳои асосии фанни Вирусологиро дуруст қабул кардан; - омода намудани амсилаҳои махсуси фанниро; - ташкил ва гузаронидани тадқиқотҳои сохти таҷрибавии ва мушоҳидавии вирусироро дар рафти машғулиятҳоро; - қобилияти таҳлилнамоиро аз худ мекунанд; - таҳқиқоти назариявӣ ва таҷрибавиро истифода бурда тавонанд; - дар амал донишҳои назариявиро дар соҳаҳои гуногуни хоҷагии халқ истифода карда тавонанд; - сифати корҳои иҷрошударо назорат бурда тавонанд; - масъалагузори карданро омӯхта онро иҷро карда тавонад; - усулҳои гуногуни рангкунӣ ва таҳлили биохимиявиро пурра ва аниқ омӯзанд; - мустақилона қарор қабул карда тавонанд. <p>Аз худ намоянд:</p> <ul style="list-style-type: none"> - мақсаду вазифаи фанни “Микробиология” ва “Вирусология” – ро; - назарияҳои асосии олимони соҳаро; - таърифҳо, мафҳумҳои асосӣ ва истилоҳоти махсуси соҳаи микробиология ва вирусологияро; - истифодаи амалии методҳои тадқиқотии фанро. - номгуи мақолаҳоеро, ки доир ба ин фан доир шудааст; - номи китобҳои дарсиеро, ки аз ин фан таҳия шудаанд; - номгуи мавзӯҳои асосии фанро. 	
Васоити таълимӣ ва таъминоти техникаи фан	Компютери фардӣ, проектор, тахтаи электронӣ	
Шаклҳои назорати ҷорӣ	Супоришҳои тестӣ, суҳбати инфиродӣ	
Шакли натиҷаи таълими фан	арзёбии ниҳоии	Имтиҳон (тестӣ компютерӣ)

2.1.9. Физиологияи патологӣ

Тавсифи мухтасари фан	Физиологияи патологӣ – илм дар бораи фаъолияти ҳаётии ҷисми бемори одам ва ҳайвонот, яъне физиологияи организми бемор мебошад. Маводи таҳқиқи физиологияи патологӣ бештар омӯзиши қонунҳои қимқимии вайроншавии вазифаи ҳуҷайра, узвҳо ва организми том ҳангоми бемориҳо мебошад.
Намуди машғулиятҳо	Лексионӣ, амалӣ, КМДРО, КМД
Забони таълим	Тоҷикӣ, русӣ
Натиҷаҳои таълиме, ки аз тадриси фан ба даст меоянд	<p>Донишҷӯе, ки фанни мазкурро аз худ кардааст, бояд:</p> <p>Донад:</p> <ul style="list-style-type: none"> -аҳмияти шахсӣ (фардӣ) ва иҷтимоии касби худро дуруст дарк намояд; - вазифаҳои фанни физиологияи патологиро донад; - давраҳои асосии инкишофи бадани одам; - сохт, таркиб ва вазифаҳои қисмҳои системаи асаб, нафаскашӣ, ихроҷ, ҳазми хурук, мубодилаи моддаҳо, ғадудҳои тарашуҳи дохилӣ, хун, дил ва рағҳоро донад; - истифодаи маълумотҳо дар тиб. - сохт, таркиб ва вазифаҳои қисмҳои фаъолияти функционалии узвҳоро донад; - сохт ва нақши анализаторҳоро; - пешгирии касалиҳо ва обутоб додани мушакҳои бадан; - фаъолияти инсонро дар шароити номусоид. <p>Барои чуқур аз худ намудани мавод вобастагии курси лексионӣ, амалӣ. таҷрибаи лабораторӣ, истифодабарии препаратҳо, нақша, чадвал ва слайдҳо лозим аст.</p> <p>Тавонад:</p> <ul style="list-style-type: none"> - ассимилятсия ва диссимилятсияро фарқ карда тавонад; - оид ба сохт, функсия ва гигиенаи узвҳои сомеа, мувозинат, ҳиссиёти мушак, ломиса, шомма маълумот дода тавонад; - оид ба сохт, функсияҳои узвҳои дохилӣ; дил, шушҳо, гурдаҳо, меъда, рӯдаҳо, ғадудҳои тарашуҳи дохилӣ ва мағзи сар маълумот дода тавонад; - дониши назариявӣ ва маҳораи таҷрибавиро дар машғулиятҳои таҷрибавӣ ва илмию – тадқиқотӣ истифода бурдан тавонистан. -донишҷӯӣён бояд донишҳои гирифта ва сарчашмаи адабиётҳоро барои минбаъд болоравии сатҳи тайёрии назариявии худ истифода бурда тавонад. - қобилияти таҷлилномаиро аз худ мекунад; - таҳқиқоти назариявӣ ва таҷрибавиро истифода бурда метавонад; - методҳои оддии тадқиқотҳои морфологию, анатомӣ, физиологӣ. - аз фанни мазкур супоришҳоро дуруст таҳия карда тавонад; <p>Аз худ намоянд:</p> <ul style="list-style-type: none"> - луғати истилоҳи фанни мазкурро; - номгуи мақолаҳоеро, ки доир ба физиологияи одам ва ҳайвонот нашр шудааст; - номи китобҳои дарсиеро, ки аз анатомия ва физиология таҳия шудааст. <p>Малака пайдо намояд:</p> <ul style="list-style-type: none"> - мавзӯҳои гуногунро таҳлил карда хулосаи зарурӣ барорад; - мустақил бо асбобу объектҳои физиологӣ кор кардан; - истифодаи компютер проектор ва шабакаи интернет.
Васоити таълимӣ ва таъминоти техникаи фан	Компютери фардӣ, проектор, тахтаи электронӣ.
Шаклҳои назорати ҷорӣ	Супоришҳои тестӣ, сӯхбати инфиродӣ ва кори хаттӣ
Шакли натиҷаи таълими фан арзёбии ниҳоии	Имтиҳон (тестӣ компютерӣ)

2.1.10. Анатомияи патологӣ

Тавсифи мухтасари фан	Анатомияи патологӣ як фанни илмӣ ва амалӣ мебошад, ки равандҳои патологӣ ва бемориҳоро бо ёрии илмӣ, асосан микроскопӣ, омӯзиши тағйиротҳое, ки дар ҳуҷайраҳо ва бофтаҳои бадан, узвҳо ва системаҳои узвҳо ба амал меоянд, меомӯзад. Дар айни замон мафҳумҳои «анатомияи патологӣ» ва «патолог» барои истинод ба фанни тиб асосан дар Федератсияи Россия ва як қатор
------------------------------	---

	мамлакатҳои собик СССР истифода мешаванд.
Намуди машғулиятҳо	Лексионӣ, амалӣ, КМДРО, КМД
Забони таълим	Тоҷикӣ, русӣ
Натиҷаҳои таълиме, ки аз тадриси фан ба даст меоянд	<p>Донишҷӯе, ки фанни мазкурро аз худ кардааст, бояд:</p> <p>Донад:</p> <ul style="list-style-type: none"> - аҳмияти шахсӣ (фардӣ) ва иҷтимоии касби худро дуруст дарк намояд; - вазифаҳои фани анатомияи одамро донад; - давраҳои асосии инкишофи бадани одам; - сохти бадани одам хусусиятҳои синнусолӣ, чинсӣ ва шахсӣ. - сохти узвҳои бадан дар айёми кӯдакӣ, наврасӣ ва ҷавонӣ. - сохти бадани одами болӣ - сохт, таркиб ва вазифаҳои қисмҳои скелет ва мушакҳоро донад; - сохт, таркиб ва вазифаҳои қисмҳои системаи асаб, системаи узвҳои ҳис, нафаскаши, ихроҷ, системаи ҳазима, ғадудҳои тарашуҳи дохили, системаи дил ва рағҳоро донад; - истифодаи маълумотҳо дар тиб - сохт ва нақши анализаторҳоро; - фаъолияти инсонро дар шароити номусоид. - фарқи бадани инсон аз бадани ширхӯрон. - инкишофи мағзи сар, инкишофи нутқ. <p>Барои чуқур аз худ намудани мавод вобастагии курси лексионӣ, амалӣ, таҷрибаи лабораторӣ, истифодабарии пепаратҳо нақша, ҷадвал ва слайдҳо лозим аст.</p> <p>Тавонад:</p> <ul style="list-style-type: none"> - ассимилятсия ва диссимилятсияро фарқ карда тавонад; - оид ба сохт ва функцияи системаи таъяву ҳаракат, узвҳои сомеа, мувозинат, ҳиссиёти мушак, ломиса, шомма маълумот дода тавонад; - оид ба сохт, функцияҳои узвҳои дохилӣ; дил, шушҳо, гурдаҳо, меъда, рӯдаҳо, ғадудҳои тарашуҳи дохилива мағзи сар маълумот дода тавонад; - дониши назариявӣ ва маҳоратӣ таҷрибавиро дар машғулиятҳои таҷрибавӣ ва илмию – тадқиқотӣ истифода бурдан тавонистан. - донишҷӯӣён бояд донишҳои гирифта ва сарчашмаи адабиётҳоро барои минбаъд болоравии сатҳи тайёрии назариявии худ истифода бурда тавонад. - қобилияти таҳлилнамоиро аз худ мекунад; - таҳқиқотӣ назариявӣ ва таҷрибавиро истифода бурда метавонад; - методҳои оддии тадқиқотҳои морфологию, анатомӣ, физиологӣ истифода бурда тавонад. - аз фанни мазкур супоришҳоро дуруст таҳия карда тавонад; <p>Аз худ намоянд:</p> <ul style="list-style-type: none"> - луғати истилоҳи фанни мазкурро; - номгуи мақолаҳоеро, ки доир ба анатомияи одам нашр шудааст; - номи китобҳои дарсиеро, ки аз анатомияи одам таҳия шудааст; - номгуи мавзӯҳои асосии фанни анатомияи одам (давоми дарс). <p>Малака пайдо намоянд:</p> <ul style="list-style-type: none"> - мавзӯҳои гуногунро таҳлил карда хулосаи зарурӣ барорад; - мустақил бо асбобу объектҳои анатомӣ кор кардан; - истифодаи компютер проектор ва шабакаи интернет.
Васоити таълимӣ ва таъминоти техникаи фан	Компютери фардӣ, проектор, тахтаи электронӣ.
Шаклҳои назорати ҷорӣ	Супоришҳои тестӣ, сӯхбати инфиродӣ ва кори хатӣ
Шакли арзёбии натиҷаи ниҳони таълими фан	Имтиҳон (тестӣ компютерӣ)
2.1.11. Фармокология	
Тавсифи мухтасари фан	Фармокология илми биологӣ-тиббист, ки таҳия, тавлид, таҳлил ва назорати сифати маводи дорувориро меомӯзонад. Дар ин фан роҳҳои ниғаҳдорӣ, гузаронидайн ва таснифи доруҳо низ омӯзонида мешаванд. Дар шакли васеъаш илм дар бораи маводҳои фаъоли физиологӣ.

Намуди машғулиятҳо	Лексионӣ, амалӣ, КМДРО, КМД
Забони таълим	Тоҷикӣ, русӣ
Натиҷаҳои таълиме, ки аз тадриси фан ба даст меоянд	<p>Донишҷӯе, ки фанни мазкурро аз худ кардааст, бояд донанд:</p> <ul style="list-style-type: none"> - луғату истилоҳҳои фанни мазкурро; - номгӯи мақолаҳоеро, ки доир ба ин фан доир шудааст; - номи китобҳои дарсиеро, ки аз ин фан таҳия шудаанд; - номгӯи мавзӯҳои асосии фанро <p>Тавонад:</p> <ul style="list-style-type: none"> - интихоби ғояҳои асосии фанро дуруст қабул кардан; - омода намудани амсилаҳои махсуси фанниро; - тавлиду таҳлили маводҳои доруворӣ - дарки дурусти мафҳум ва қонунҳои фармакологӣ; <p>Аз худ намояд:</p> <ul style="list-style-type: none"> - мақсаду вазифаҳои фанни «Фармакология» - ро; - таърифҳо, мафҳумҳои асосӣ ва истилоҳоти махсуси соҳаи фармакологияро; - истифодаи амалии методҳои тадқиқоти фанро. - мавзӯҳои гуногунро таҳлил карда хулосаи зарурӣ барорад; - мустақил роҳҳои ворид намудани доруҳо ба организмро аз худ намояд.
Васоити таълимӣ ва таъминоти техникаи фан	Компютери фардӣ, проектор, тахтаи электронӣ
Шаклҳои назорати ҷорӣ	Супоришҳои тестӣ, суҳбати инфиродӣ, корҳои лабораторӣ
Шакли арзёбии натиҷаи ниҳони таълими фан	Имтиҳон (тестӣ компютерӣ)

2. БАҲШИ ФАНҲОИ ТАХАССУСӢ

2.2. МОДУЛИ ФАНҲОИ ТАХАССУСӢ

2.2.1. Таълими асосҳои бемориҳои дарунӣ

Тавсифи муҳтасари фан	<p>Бемориҳои дарунӣ (терапия, бемориҳои дарунӣ) як соҳаи тиб буда, бо масъалаҳои этиология, патогенез ва зухуроти клиникаи бемориҳои узвҳои дарунӣ, ташхиси онҳо, табобати ғайриҷарроҳӣ, пешгирии ва барқарорсозӣ машғул аст.</p> <p>Ба соҳаи терапия бемориҳои узвҳои нафаскашӣ (пульмонология), системаи дилу раг (кардиология), узвҳои меъдаю рӯда (гастроэнтерология), системаи пешоб (нефрология), бофтаҳои пайвандкунанда (ревматология) ва ғайра дохил мешаванд. Духтурон бо табобати ғайриҷарроҳии бемориҳои дарунӣ машғуланд. терапевт (интернист) номида мешаванд (аз дигар <i>therapeutès</i> юнонӣ, ғамхор.</p>
Намуди машғулиятҳо	Лексионӣ, амалӣ, КМДРО, КМД
Забони таълим	Тоҷикӣ, русӣ
Натиҷаҳои таълиме, ки аз тадриси фан ба даст меоянд	<p>Ҳангоми таълими фанни асосҳои бемориҳои дарунӣ донишҷӯён бояд:</p> <p>1. Маълумот дошта бошанд:</p> <ul style="list-style-type: none"> - мазмуни мафҳумҳои гастроэнтерология - бемориҳои рӯдаи меъда, пульмонология - бемориҳои шуш, гепатология - бемориҳои чигар, нефрология - бемориҳои гурда, кардиология - бемориҳои системаи дилу рағҳо, гематология - бемориҳои хун ва узвҳои хунсоз, ревматология - бемориҳои бофтаи пайвандак, эндокринология - бемориҳои системаи эндокринӣ, гериатрия - табобати беморони солхӯрда, тибби варзишӣ - тағйироти патологӣ, ки ҳангоми варзиш ба амал меоянд, методҳои тадқиқотӣ ва ғайраҳо. <p>2. Донанд.</p> <ul style="list-style-type: none"> - бемориҳои сироятӣ бемориҳое мебошанд, ки аз микроорганизмҳои патогенӣ ба вучуд меоянд; - чи гуна баргараф намудани бемориҳои системаи дилу рағҳо; - чи гуна баргараф намудани бемориҳои хун ва узвҳои хунсоз; - чи гуна баргараф намудани бемориҳои системаи эндокринӣ; - чи гуна баргараф намудани бемориҳои гурда; - чи гуна баргараф намудани бемориҳои рӯдаи меъда. <p>3. Аз худ намоянд:</p> <ul style="list-style-type: none"> - табобати беморони солхӯрда;

	- тағйироти патологӣ, ки ҳангоми варзиш ба амал меоянд; - бемориҳои бофтаи пайвандак; - роҳ, усул, воситаҳои омӯзиши таърихи беморон.
Васоити таълимӣ ва таъминоти техникаи фан	Компютери фардӣ, проектор, тахтаи электронӣ
Шаклҳои назорати ҷорӣ	Супоришҳои тестӣ, суҳбатӣ инфиродӣ
Шакли арзёбии натиҷаи ниҳоии таълими фан	Имтиҳон (тестӣ компютерӣ)

2.2.2. Ҷарроҳии умумӣ

Тавсифи мухтасари фан	Ҷарроҳии умумӣ як бахши ҷарроҳӣ мебошад, ки ба узвҳои холигоҳи шикам, аз ҷумла сурхрӯда, меъда, рӯдаи борик, рӯдаи ғафс, чигар, гадуди зери меъда, пуфак ва роҳи сафро ва аксар вақт гадуди сипаршакл (вобаста ба имкониятҳои он) нигаронида шудааст. мутахассисон). Онҳо инчунин бо бемориҳои пӯст, сина, бофтаҳои нарм ва чурра мубориза мекунанд. Бахше на танҳо ба муолиҷа, балки инчунин ба ташхис, тадқиқи бемориҳо ва ихтилолҳо ва пешгирии онҳо нигаронида шудааст.
Намуди машғулиятҳо	Лексионӣ, амалӣ, КМДРО, КМД
Забони таълим	Тоҷикӣ, русӣ
Натиҷаҳои таълиме, ки аз тадриси фан ба даст меоянд	Донишҷӯе, ки фанни мазкурро аз худ кардааст, бояд донанд: - луғату истилоҳҳои фанни мазкурро; - номгӯи мақолаҳо, ки доир ба ин фан доир шудааст; - номи китобҳои дарсиеро, ки аз ин фан таҳия шудаанд; - номгӯи мавзӯҳои асосии фанро Тавонад: - интихоби ғояҳои асосии фанро дуруст қабул кардан; - омода намудани амсилаҳои махсуси фанниро; - тавлиди таҳлили маводҳои доруворӣ - дарки дурусти мафҳум ва қонунҳои фармакологӣ; Аз худ намояд: - мақсаду вазифаҳои фанни «Фармакология» - ро; - назарияҳои асосии муҳаққиқони соҳаро; - таърифи мафҳумҳои асосӣ ва истилоҳоти махсуси соҳаи фармакологияро; - истифодаи амалии методҳои тадқиқоти фанро. - мавзӯҳои гуногунро таҳлил карда хулосаи зарурӣ бароранд; - мустақил роҳҳои ворид намудани доруҳо ба организмро аз худ намояд.
Васоити таълимӣ ва таъминоти техникаи фан	Компютери фардӣ, проектор, тахтаи электронӣ
Шаклҳои назорати ҷорӣ	Супоришҳои тестӣ, суҳбати инфиродӣ
Шакли арзёбии натиҷаи ниҳоии таълими фан	Имтиҳон (тестӣ компютерӣ)

2.2.3. Таълими асосҳои бемориҳои кӯдакона

Тавсифи мухтасари фан	Бемориҳои кӯдакона як категорияи томи тиб мебошанд, ки як қатор бемориҳои сироятиро дар бар мегиранд, ки ба давраи кӯдакӣ хосанд. Бо вучуди ин, ин маҳдудият ҳеҷ гуна кафолат намедиҳад, ки беморӣ дар синни калонсолӣ рух намедиҳад. Тибби муосир тавсия медиҳад, ки эмгузаронии ҳатмиро риоя кунанд, гарчанде ки бисёре аз волидон то ҳол аз додани онҳо ба фарзандонашон худдорӣ мекунанд. Ҷама бемориҳои сироятии кӯдакона тавассути тамос бо бемор тавассути қатраҳои ҳавоӣ ё тамоси хонаводагӣ интиқол дода мешаванд. Дар баъзе мавридҳо, кӯдак метавонад сироят накунад, зеро антителоҳо аз модар гузаштанд.
Намуди машғулиятҳо	Лексионӣ, амалӣ, КМДРО, КМД
Забони таълим	Тоҷикӣ, русӣ
Натиҷаҳои таълиме, ки аз тадриси фан ба даст меоянд	Ҳангоми таълими фанни асосҳои бемориҳои кӯдакона донишҷӯён бояд: 1. Маълумот дошта бошанд: - кадом сироятҳои кӯдакӣ маълуманд ва онҳо ба беморони хурд чӣ гуна таҳдид мекунанд? Ва дар бораи ин бемориҳо:

	<ul style="list-style-type: none"> - бемориҳои шадиди роҳи нафас; - сироятҳои рӯда; - менингит, моноклеоз; - Табларзаи арғувонӣ; - сурхак; - Сулфайи кабуд ва ғайра; <p>2. Донанд.</p> <ul style="list-style-type: none"> - аденоидҳо - чамъшавии бофтаҳои лимфоидӣ дар шакли бодомакҳо дар бинӣ; - антителоҳои секреторӣ (IgA) дар дохили бофтаи лимфоид чамъ мешаванд; - ихроҷи луобӣ ё чирк аз порчаҳои бинӣ; - сироятҳои музмин; - таъсири омилҳои хашмгин (нафасгирии дуди тамоку, чанги сохтмон, маводи кимиёвӣ ва ғ. аз ҷониби кӯдак); - эрозӣ. Шакли вазнинтари беморӣ. <p>3. Аз худ намоянд:</p> <ul style="list-style-type: none"> - табобати бемориҳои кӯдакона; - шакли махсусан вазнини беморӣ, ки бо якбора бад шудани ҳолати кӯдак тавсиф мешавад; - хориш ва дард, ки ҳангоми ламс кардан ба узв ё пешоб кардан шадидтар мешавад; - роҳ, усул, воситаҳои омӯзиши таърихи беморон.
Васоити таълимӣ ва таъминоти техникаи фан	Компютери фардӣ, проектор, тахтаи электронӣ
Шаклҳои назорати ҷорӣ	Супоришҳои тестӣ, суҳбатӣ инфиродӣ
Шакли арзёбии натиҷаи ниҳони таълими фан	Имтиҳон (тестӣ компютерӣ)

2.2.4. Бемориҳои дарунӣ

Тавсифи мухтасари фан	<p>Бемориҳои дарунӣ (терапия, бемориҳои дарунӣ) як соҳаи тиб буда, бо масъалаҳои этиология, патогенез ва зуҳуроти клиникаи бемориҳои узвҳои дарунӣ, ташхиси онҳо, табобати ғайриҷарроҳӣ, пешгири ва барқарорсозӣ машғул аст.</p> <p>Ба соҳаи терапия бемориҳои узвҳои нафаскашӣ (пульмонология), системаи дилу раг (кардиология), узвҳои меъдаю рӯда (гастроэнтерология), системаи пешоб (нефрология), бофтаҳои пайвандкунанда (ревматология) ва ғайра дохил мешаванд. Духтурон бо табобати ғайриҷарроҳии бемориҳои дарунӣ машғуланд. терапевт (интернист) номида мешаванд (аз дигар <i>therapeutēs</i> юнонӣ, ғамхор.</p>
Намуди машғулиятҳо	Лексионӣ, амалӣ, КМДРО, КМД
Забони таълим	Тоҷикӣ, русӣ
Натиҷаҳои таълиме, ки аз тадриси фан ба даст меоянд	<p>Ҳангоми таълими фанни асосҳои бемориҳои дарунӣ донишҷӯён бояд:</p> <p>1. Маълумот дошта бошанд:</p> <ul style="list-style-type: none"> - мазмуни мафҳумҳои гастроэнтерология - бемориҳои рӯдаи меъда, пульмонология - бемориҳои шуш, гепатология - бемориҳои чигар, нефрология - бемориҳои гурда, кардиология - бемориҳои системаи дилу рағҳо, гематология - бемориҳои хун ва узвҳои хунсоз, ревматология - бемориҳои бофтаи пайвандак, эндокринология - бемориҳои системаи эндокринӣ, гериатрия - табобати беморони солхӯрда, тибби варзишӣ - тағйироти патологӣ, ки ҳангоми варзиш ба амал меоянд, методҳои тадқиқотӣ ва ғайраҳо. <p>2. Донанд.</p> <ul style="list-style-type: none"> - бемориҳои сироятӣ бемориҳое мебошанд, ки аз микроорганизмҳои патогенӣ ба вучуд меоянд; - чи гуна баргараф намудани бемориҳои системаи дилу рағҳо; - чи гуна баргараф намудани бемориҳои хун ва узвҳои хунсоз; - чи гуна баргараф намудани бемориҳои системаи эндокринӣ; - чи гуна баргараф намудани бемориҳои гурда; - чи гуна баргараф намудани бемориҳои рӯдаи меъда. <p>3. Аз худ намоянд:</p>

	- табобати беморони солхӯрда; - тағйироти патологӣ, ки ҳангоми варзиш ба амал меоянд; - бемориҳои бофтаи пайвандак; - роҳ, усул, воситаҳои омӯзиши таърихи беморон.
Васоити таълимӣ ва таъминоти техникаи фан	Компютери фардӣ, проектор, тахтаи электронӣ
Шаклҳои назорати ҷорӣ	Супоришҳои тестӣ, суҳбатӣ инфиродӣ
Шакли арзёбии натиҷаи ниҳони таълими фан	Имтиҳон (тестӣ компютерӣ)

2.2.5. Педиатрия

Тавсифи мухтасари фан	Педиатрия илмест, ки хусусиятҳои заҳролудшавӣ ва бемориҳои бадани кӯдак, инчунин усулҳои табобат ва ҳифзи саломатии кӯдаконро меомӯзад. Вазифаи асосии педиатрия нигоҳ доштан ё баргардонидани ҳолати саломатии кӯдак (дар ҳолати беморӣ) мебошад, ки ба ӯ имкон медиҳад, ки иқтидори модарзодии ҳаётии худро пурра амалӣ созад.
Намуди машғулиятҳо	Лексионӣ, амалӣ, КМДРО, КМД
Забони таълим	Тоҷикӣ, русӣ
Натиҷаҳои таълиме, ки аз тадриси фан ба даст меоянд	Ҳангоми таълими фанни асосҳои педиатрия донишҷӯён бояд: 1. Маълумот дошта бошанд: - кадом сироятҳои кӯдакӣ маълуманд ва онҳо ба беморони хурд чӣ гуна таҳдид мекунанд? Ва дар бораи ин бемориҳо: - бемориҳои шадиди роҳи нафас; - сироятҳои рӯда; - менингит, мононуклеоз; - Табларзаи арғувонӣ; - сурхак; - сулфайи кабуд ва ғайра; 2. Донанд. - педиатрияи клиникӣ вазифаи асосии ташхис, табобат ва барқарорсозии марҳила ба марҳилаи кӯдаки беморро дорад; - педиатрияи илмӣ вазифадор аст, ки парадигмаҳои тартиб диҳад, ки педиатрро дар қори амалии худ дар марҳалаи ҳозира роҳбарӣ мекунанд; - парадигма матритсаи интизомӣ, маҷмӯи дастовардҳои илми аз ҷониби ҷама эътирофшуда мебошад; - педиатрияи экологӣ таъсири омилҳои табииро ба саломатии кӯдакон меомӯзад; - педиатрияи профилактикӣ як системаи тадбирҳои мебошад, ки ба пешгирии бемориҳо ва маъҷубӣ мусоидат мекунанд. 3. Аз худ намоянд: - табобати бемориҳои кӯдакона; - шакли махсусан вазнини беморӣ, ки бо якбора бад шудани ҳолати кӯдак тавсиф мешавад; - роҳ, усул, воситаҳои омӯзиши таърихи беморон.
Васоити таълимӣ ва таъминоти техникаи фан	Компютери фардӣ, проектор, тахтаи электронӣ
Шаклҳои назорати ҷорӣ	Супоришҳои тестӣ, суҳбатӣ инфиродӣ
Шакли арзёбии натиҷаи ниҳони таълими фан	Имтиҳон (тестӣ компютерӣ)

2.2.6. Бемориҳои сироятӣ

Тавсифи мухтасари фан	Бемориҳои сироятӣ як гурӯҳи бемориҳои мебошанд, ки дар натиҷаи воридшавии микроорганизмҳои патогенӣ (патогенӣ), вирусҳо ва прионҳо ба организм ба вуҷуд меоянд. Барои он ки микробҳои патогенӣ бемории сироятӣ ба вуҷуд оваранд, вай бояд вирулентӣ (заҳронокӣ; вируси лотинӣ — заҳр) дошта бошад, яъне қобилияти баргараф кардани муқовимати бадан ва зоҳир кардани таъсири заҳролуд. Яке аз хусусиятҳои бемориҳои сироятӣ мавҷудияти давраи инкубатсия, яъне давра аз лаҳзаи сироят то пайдо шудани нишонаҳои аввалини клиникӣ мебошад. Давомнокии ин давра аз усули сироят ва намуди ангеһанда вобаста буда, метавонад аз якчанд соат то якчанд сол давом кунад.
------------------------------	--

Намуди машғулиятҳо	Лексионӣ, амалӣ, КМДРО, КМД
Забони таълим	Тоҷикӣ, русӣ
Натиҷаҳои таълиме, ки аз тадриси фан ба даст меоянд	<p>Ҳангоми таълими фанни асосҳои бемориҳои сироятӣ донишҷӯён бояд:</p> <p>1. Маълумот дошта бошанд:</p> <ul style="list-style-type: none"> - рӯда (вабо, дизентерия, домана, сальмонеллез, эшерихиоз); - роҳҳои нафас (грипп, сил, дифтерия, сирояти аденовирусӣ, сулфай кабуд, сурхак, мурғ); - "хун" (вараҷа, сирояти ВНМО); - бо механизмҳои гуногуни интиқол (инфексияи энтеровирус); - вирусӣ (грипп, парагрипп, сурхак, гепатити вирусӣ, сирояти ВНМО, сирояти ситомегаловирус, менингит); - бактериявӣ (вабо, вабо, дизентерия, сальмонеллез, стрептококк, сироятҳои стафилококкӣ, менингит) ва ғайраҳо. <p>2. Донанд.</p> <ul style="list-style-type: none"> - бемориҳои сироятӣ бемориҳое мебошанд, ки аз микроорганизмҳои патогенӣ ба вучуд меоянд; - мубориза бар зидди ҳашароти зараррасон - нест кардани ҳашарот - интиқолдиҳандагони эҳтимолии сироят (хомӯшакҳо, шапушҳо); - баланд бардоштани муқовимати бадан ба гигиена ва тарбияи ҷисмонӣ; - гузаронидани вакцинаҳои пешгирикунанда; - тадбирҳои карантин; - таъобати манбаи сироят. <p>3. Аз худ намоянд:</p> <ul style="list-style-type: none"> - карантин маҷмӯи чораҳо барои пешгирии паҳншавии сироят мебошад; - безаргардонии ҷои истиқомат,; - муайян кардани тамос бо беморон, дур кардани иҷтимоӣ; - роҳ, усул, воситаҳои омӯзиши таърихи беморон.
Васоити таълимӣ ва таъминоти техникаи фан	Компютери фардӣ, проектор, тахтаи электронӣ
Шаклҳои назорати ҷорӣ	Супоришҳои тестӣ, суҳбатӣ инфиродӣ
Шакли арзёбии натиҷаи ниҳони таълими фан	Имтиҳон (тестӣ компютерӣ)

2.2.7. Дерматовенерология

Тавсифи мухтасари фан	<p>Дерматовенерология (пӯстшиносӣ) як соҳаи тиб буда, бо ташхис ва таъобати бемориҳои пӯст ва венерологӣ машғул аст.</p> <p>Венерология як бахши тиб мебошад, ки сироятҳои бо роҳи ҷинсӣ гузаранда ё бемориҳои бо роҳи алоқаи ҷинсӣ гузарандаро меомӯзад. Венерология (лотинӣ Venus, гениативӣ Veneris — Venus, дар румҳои қадим олиҳаи ишқ доштанд) илм дар бораи рафти таъобат, пешгирӣ ва пешгирии бемориҳои бо роҳи алоқаи ҷинсӣ гузаранда мебошад. Венерология илм дар бораи бемориҳои сироятии системаи таносулии занона ва мардона мебошад.</p> <p>Пӯстшиносӣ як соҳаи тиб буда, сохтор ва фаъолияти пӯст ва замимаҳои он – мӯй, нохунҳо, инчунин луобпардаҳо, бемориҳои пӯст, замимаҳо ва пардаҳои луобпардаи он, усулҳои пешгирӣ ва таъобати онҳоро меомӯзад.</p>
Намуди машғулиятҳо	Лексионӣ, амалӣ, КМДРО, КМД
Забони таълим	Тоҷикӣ, русӣ
Натиҷаҳои таълиме, ки аз тадриси фан ба даст меоянд	<p>Донишҷӯе, ки фанни мазкурро аз худ кардааст, бояд донад:</p> <ul style="list-style-type: none"> -луғат ва ислоҳҳои фанни дерматовенерологияро; -номи китобҳои дарсиеро, ки аз ин фан таҳия шудаанд; -номгӯи мавзӯҳои асосии фанро. <p>Тавонад</p> <ul style="list-style-type: none"> -интиҳоби ғояҳои асосии фанни дерматовенерологияро дуруст қабул карданро; -омода намудани амсилаҳои махсуси фанӣ -ташкил ва гузаронидани тадқиқотҳои дерматовенерология дар рафти машғулиятҳо; -дуруст натиҷагирӣ намудан аз хулосаҳои таҳқиқотӣ

	<p>дерматовенерология;</p> <p>-дарки дурусти ва қонунҳои дерматовенерологияро омӯзад;</p> <p>-муайян намудани хусусиятҳои дерматовенерологиядар рафти фаъолият;</p> <p>-муайян намудани таъсири гурӯҳ ба шахс ва шахс ба гурӯҳ.</p> <p>Аз худ намояд:</p> <p>-мақсаду вазифаҳои фанни дерматовенерология;</p> <p>-назарияҳои асосии муҳаққиқони соҳа;</p> <p>-таърифҳо, мафҳумҳои асоси ва ислоҳоти махсуси дерматовенерология-истифодаи амалии методҳои тадқиқоти фанро</p>
Васоити таълимӣ ва таъминоти техникаи фан	Компютери фардӣ, проектор, тахтаи электронӣ, тахтаи синфӣ
Шаклҳои назорати чорӣ	Супоришҳои тестӣ, суҳбатӣ инфиродӣ
Шакли арзёбии натиҷаи ниҳоии фан	Имтиҳон (тести компютерӣ)

2.2.8. Тибби судӣ

Тавсифи мухтасари фан	<p>Тибби судӣ як соҳаи махсуси тиб мебошад, ки ба татбиқи донишҳои тиббӣ ва дигар донишҳои соҳаи илмҳои табиатшиносӣ барои эҳтиёҷоти мақомоти ҳифзи ҳуқуқ ва адлия машғул аст.</p> <p>Тибби судӣ – илми махсуси тиб, низоми донишҳои илмӣ дар бораи қонуниятҳои пайдоиш, усулҳои ошкор, усулҳои таҳқиқ ва баҳодиҳии далелҳои тиббӣ, ки ҳамчун манбаи далел дар рафти тафтиш дар қонун хизмат мекунанд. Масалан, гузарондани экспертизаи судию тиббӣ на танҳо барои муайян кардани сабаби марги ногаҳонӣ ё пайдо кардани ҷинояткор, балки барои муқаррар намудани падарӣ, дараҷаи муносибатҳо, муфассал тафтиш кардани ҳар гуна осори биологӣ ёрӣ мерасонад.</p> <p>Тибби судӣ як соҳаи тиб мебошад, ки системаи донишҳои илмӣ, усулҳои тадқиқот ва арзёбии экспертизаи далелҳо (объектҳо, равандҳо, падидаҳо) мебошад, ки дар асоси он масъалаҳои дорои хусусияти тиббию биологӣ дар фаъолияти мақомоти дахлдор ба вучуд меоянд. коркунони органҳои ҳифзи ҳуқуқ дар рафти муруфияи судӣ ва баъзе вазифаҳои конкретии ниғахдории тандурустии амалӣ ҳал карда мешаванд.</p>
Намуди машғулиятҳо	Лексионӣ, амалӣ, КМДРО, КМД
Забони таълим	Тоҷикӣ, русӣ
Натиҷаҳои таълиме, ки аз тадриси фан ба даст меоянд	<p>Донишҷӯе, ки фанни мазкурро аз худ кардааст, бояд:</p> <p>Донад:</p> <ul style="list-style-type: none"> - аҳмияти шахсӣ (фардӣ) ва иҷтимоии касби ҳудро дуруст дарк намояд; - вазифаҳои фанни тибби судиро донад; - хусусиятҳои муайян кардани механизм ва таъини захмҳо ба шахсони зинда, инчунин вазнинии зарари ба саломати расонидашударо; - пошидани хун ва доғоро барои муайян кардани аслиҳои зарбазанӣ, хусусиятҳои зарба ва ҷойгиршавии ҷабрдида ва ҳамлакунанда; - осори пайдоиши биологиро дар сатҳҳои ҳуҷайравӣ ва зерҳуҷайравӣ; - осори пайдоиши биологиро дар сатҳи супрахуҷайра; - муайянкунии рамзҳои генҳои инфиродии ҳуҷайравӣ барои муайян кардани дараҷаи робитаи байни шахсони алоҳида ва мансубияти осори биологӣ ба шахсони мушаххас. <p>Тавонад:</p> <ul style="list-style-type: none"> - азназаргузаронии ҷасадҳо дар ҳолатҳои марги зӯрварӣ; - экспертизаи судии ҷасадҳо ҳангоми гумонбарӣ ба истифодаи зӯрварӣ; - азназаргузаронии ҷабрдидагон, гумонбаршудагон, айбдоршавандагон ва шахсони дигар, инчунин экспертизаи судии тиббии шаҳрвандон барои муайян кардани хусусият ва вазнинии зарар ба саломатӣ; - азназаргузаронии далелҳои шайъии пайдоиши биологӣ; - экспертиза оид ба парвандаҳои ҷиноятӣ ва шаҳрвандӣ; <p>Малака пайдо намояд:</p> <ul style="list-style-type: none"> - мавзӯҳои гуногунро таҳлил карда ҳулосаи зарурӣ барорад; - мустақил бо асбобу объектҳои тибби судиро кор кардан; - истифодаи компютер проектор ва шабакаи интернет.
Васоити таълимӣ ва таъминоти техникаи	Компютери фардӣ, проектор, тахтаи электронӣ.

фан	
Шаклҳои назорати ҷорӣ	Супоришҳои тестӣ, сӯхбати инфиродӣ ва кори хатӣ
Шакли арзёбии натиҷаи ниҳони таълими фан	Имтиҳон (тестӣ компютерӣ)

2.2.9. Тибби оилавӣ

Тавсифи мухтасари фан	Тибби оилавӣ, ки қаблан таҷрибаи оилавӣ буд, як ихтисоси тиббӣ мебошад, ки ба нигоҳубини ҳамаҷонибаи саломатии одамони синну соли гуногун бахшида шудааст. Мутахассисро духтури оилавӣ ё табиби оилавӣ меноманд. Дар Аврупо ин фанро одатан амалияи умумӣ ва табибро ҳамчун табиби умумӣ меноманд. Ин ном хусусияти куллии ин табақ ва инчунин решаҳои оилавии онро таъкид мекунад. Амалияи оилавӣ як бахши кӯмаки аввалияи тиббию санитарӣ мебошад, ки ба шахс ва оила аз ҳар синну сол, ҷинс, беморӣ ва узвҳои бадан нигоҳубини доимӣ ва ҳамаҷонибаи тиббӣ мерасонад. Табибони оилавӣ аксар вақт табибони ёрии аввалия мебошанд.
Намуди машғулиятҳо	Лексионӣ, амалӣ, КМДРО, КМД
Забони таълим	Тоҷикӣ, русӣ
Натиҷаҳои таълиме, ки аз тадриси фан ба даст меоянд	Донишҷӯе, ки фанни мазкурро аз худ кардааст, бояд: Донад: - аҳмияти шахсӣ (фардӣ) ва иҷтимоии касби худро дуруст дарк намояд; - вазифаҳои фанни тибби оилавино донад; - давомноқӣ ва давомнокии мушоҳида; - кӯмаки аввалияи тиббии бисёрсоҳа; - муносибат ба оила ҳамчун воҳиди ёрии тиббӣ; - профилактика ҳамчун асоси фаъолияти духтур ва ҳамшираи шафқат; - масъулияти бемор, аъзоёни оилаи ӯ ва ҷамъият барои нигоҳ доштан ва беҳтар намудани саломатӣ. Тавонад: - муносибатҳо дар системаи табиби оилавӣ (ҳамшираи шафқат) - муҳити иҷтимоӣ-экологӣ; - профилактика ҳамчун асоси фаъолияти духтур ва ҳамшираи шафқат; - муносибат ба оила ҳамчун воҳиди ёрии тиббӣ; - азназаргузарониҳои далелҳои шайъии пайдоиши биологӣ; Малакаи пайдо намояд: - мавзӯҳои гуногунро таҳлил карда хулосаи зарурӣ барорад; - истифодаи компютер проектор ва шабакаи интернет.
Васоити таълимӣ ва таъминоти техникаи фан	Компютери фардӣ, проектор, тахтаи электронӣ.
Шаклҳои назорати ҷорӣ	Супоришҳои тестӣ, сӯхбати инфиродӣ ва кори хатӣ
Шакли арзёбии натиҷаи ниҳони таълими фан	Имтиҳон (тестӣ компютерӣ)

2.2.10. Бемориҳои сироятии кӯдакона

Тавсифи мухтасари фан	Бемориҳои сироятӣ як гурӯҳи бемориҳои мебошанд, ки дар натиҷаи воридшавии микроорганизмҳои патогенӣ (патогенӣ), вирусҳо ва прионҳо ба организм ба вуҷуд меоянд. Барои он ки микробҳои патогенӣ бемориҳои сироятӣ ба вуҷуд оваранд, вай бояд вирулентӣ (заҳрнокӣ; вируси лотинӣ — заҳр) дошта бошад, яъне қобилияти бартараф кардани муқовимати бадан ва зоҳир кардани таъсири заҳролуд. Яке аз хусусиятҳои бемориҳои сироятӣ мавҷудияти давраи инкубатсия, яъне давра аз лаҳзаи сироят то пайдо шудани нишонаҳои аввалини клиникӣ мебошад. Давомнокии ин давра аз усули сироят ва намуди ангебанда вобаста буда, метавонад аз якчанд соат то якчанд сол давом кунад.
Намуди машғулиятҳо	Лексионӣ, амалӣ, КМДРО, КМД
Забони таълим	Тоҷикӣ, русӣ
Натиҷаҳои таълиме, ки аз тадриси фан ба даст меоянд	Ҳангоми таълими фанни асосҳои бемориҳои сироятии кӯдакона донишҷӯён бояд: 1. Маълумот дошта бошанд: - кадом сироятҳои кӯдакӣ маълуманд ва онҳо ба беморони хурд чӣ гуна таҳдид мекунад? Ва дар бораи ин бемориҳо:

	<ul style="list-style-type: none"> - бемориҳои шади роҳи нафас; - сироятҳои рӯда; - менингит, моноклеоз; - табларзаи арғувонӣ; - сурхак; - сулфаи кабуд ва ғайра; <p>2. Донанд.</p> <ul style="list-style-type: none"> - антителоҳои секреторӣ (IgA) дар дохили бофтаи лимфоид чамъ мешаванд; - ихроҷи луобӣ ё чирк аз порчаҳои бинӣ; - сироятҳои музмин; - таъсири омилҳои хашмгин (нафасгирии дуди тамоку, чанги сохтмон, маводи кимӣ ва ғ. аз ҷониби кӯдак); - эрозӣ, шакли вазнинтари беморӣ. <p>3. Аз худ намоянд:</p> <ul style="list-style-type: none"> - табобати бемориҳои кӯдакона; - шакли махсусан вазнини беморӣ, ки бо якбора бад шудани ҳолати кӯдак тавсиф мешавад; - хориш ва дард, ки ҳангоми ламс кардан ба узв ё пешоб кардан шадидтар мешавад; - роҳ, усул, воситаҳои омӯзиши таърихи беморон.
Васоити таълимӣ ва таъминоти техникаи фан	Компютери фардӣ, проектор, тахтаи электронӣ
Шаклҳои назорати ҷорӣ	Супоришҳои тестӣ, суҳбатӣ инфиродӣ
Шакли арзёбии натиҷаи ниҳони таълими фан	Имтиҳон (тестӣ компютерӣ)

2.2.11. Анестезиология ва реаниматология

Тавсифи мухтасари фан	<p>Анестезиология як соҳаи тибби клиникӣ, ки усулҳои муҳофизати бадан аз осеби ҷарроҳӣ ва оқибатҳои он, инчунин аз ихтилоли патологӣ, ки бевосита дар натиҷаи бемории ҷарроҳӣ ба вучуд омадаанд, тавассути назорат кардани функцияҳои ҳаётан муҳими бадан ҳангоми ҷарроҳӣ ва дар давраи бевоситаи пас аз ҷарроҳӣ омӯхта мешавад.</p> <p>Реаниматсионӣ (реаниматсионӣ) як фанни назариявӣ мебошад, ки бозёфтҳои илмӣ он дар реаниматсия дар клиника истифода мешаванд ё аниқтараш илме, ки намунаҳои марг ва эҳёи баданро меомӯзад, то усулҳои муассиртарин барои табобати бемориҳо пешгирӣ ва барқарор кардани функцияҳои ҳаётан муҳими бадан.</p>
Намуди машғулиятҳо	Лексионӣ, амалӣ, КМДРО, КМД
Забони таълим	Тоҷикӣ, русӣ
Натиҷаҳои таълиме, ки аз тадриси фан ба даст меоянд	<p>Ҳангоми таълими фанни асосҳои анестезиология ва реаниматология донишҷӯён бояд:</p> <p>1. Маълумот дошта бошанд:</p> <ul style="list-style-type: none"> - анестезиология ба умумӣ ва махсус тақсим мешавад; - ҷароҳати ҷарроҳӣ таъсири шадид ба бадан буда, боиси фишори амалиётӣ - тағйироти патофизиологӣ мегардад; - таъмини беҳатарии бемор дар ҳама марҳилаҳои табобати ҷарроҳӣ тавассути пешгирӣ ё кам кардани аксуламали бадан ба осеби ҷарроҳӣ; - соҳаи манфиатҳои илмӣ реаниматсия равандҳои патофизиологӣ мебошад; - ҳангоми марг, ҳолати терминалӣ ва барқарорсозии функцияҳои ҳаётан муҳим ба амал меоянд; - ду дараҷаи реаниматсия вучуд дорад: реаниматсияи асосӣ ва махсусгардонидашуда. <p>2. Донанд.</p> <ul style="list-style-type: none"> - анестезиологияи умумӣ асосҳои назариявии анестезияи умумӣ ва маҳаллӣ, омодагӣ ба наркоз, усулҳои анестезия, клиникаи наркозӣ, физиологияи патологияи вайрон кардани функцияҳои ҳаётан муҳим, ки ҳангоми ҷарроҳӣ ва наркоз ва усулҳои табобати онҳо мебошанд; - анестезиологияи хусусӣ интиҳоби анестезияро вобаста ба хусусиятҳои ҳолати бемор ва даҳолати ҷарроҳӣ баррасӣ мекунад; - арзёбии функцияҳои ҳаётан муҳими беморон дар шӯъбаи эҳғарӣ, инчунин

	<p>машварати духтурони дигар шӯъбаҳо;</p> <ul style="list-style-type: none"> - таъмин кардани доруҳо ва воситаҳои инфузия, ҳисоб кардани вояҳо, таъмини дастрасии маъмурияти онҳо. - таъмини равшани роҳи нафас (интубатсия, вентилятсияи сунъии шуш). <p>3. Аз худ намоянд:</p> <ul style="list-style-type: none"> - дар ҳоле, ки ҷарроҳ нишондодҳоро барои ҷарроҳиро муайян мекунад, анестезиолог муқобил нишондодҳоро ба он муайян мекунад; - интиҳоби усули беҳавфтарини наркоз бо назардошти синну сол, вазъи саломатии бемор; - муоинаи пас аз ҷарроҳии бемор, агар лозим бошад; - роҳ, усул, воситаҳои омӯзиши таърихи беморон.
Васоити таълимӣ ва таъминоти техникаи фан	Компютери фардӣ, проектор, тахтаи электронӣ
Шаклҳои назорати ҷорӣ	Супоришҳои тестӣ, суҳбатӣ инфиродӣ
Шакли арзёбии натиҷаи ниҳоии таълими фан	Имтиҳон (тестӣ компютерӣ)

2.2.12. Бемориҳои ҷарроҳӣ

Тавсифи мухтасари фан	<p>Ҷарроҳӣ як соҳаи тиб мебошад, ки бемориҳои шадид ва музминро меомӯзад, ки бо усули оперативӣ (ҷарроҳӣ) табобат карда мешаванд. Ҷарроҳӣ яке аз соҳаҳои қадимтарини тиб мебошад. Қадимтарин усули ҷарроҳӣ, ки барои он далелҳо мавҷуданд, трепанатсия аст, ки дар он сӯроҳ ба косахонаи сар парма карда ё харошида мешавад ва ба ин васила матери дураро мекушояд, то мушкilotи саломатии марбут ба фишори дохили косахонаи сар ва дигар бемориҳоро муолиҷа кунад.</p>
Намуди машғулиятҳо	Лексионӣ, амалӣ, КМДРО, КМД
Забони таълим	Тоҷикӣ, русӣ
Натиҷаҳои таълиме, ки аз тадриси фан ба даст меоянд	<p>Ҳангоми таълими фанни асосҳои бемориҳои ҷарроҳӣ донишҷӯён бояд:</p> <p>1. Маълумот дошта бошанд:</p> <ul style="list-style-type: none"> - барқарор кардан ё иваз кардани узвҳои осебдида – протези рағҳо, клапанҳои сунъии дил; - мустақкам кардани ҳалқаи чурра бо торҳои синтетикӣ; - кам кардани ҳаҷм ва майдони даҳлат ба бадан - мини-дастрасӣ, техникаи лапароскопӣ, ҷарроҳии рентгении эндоваскулярӣ, инчунин ҷарроҳии молекулавӣ.; - амалиётҳои таъчириро хангоми аниқ кардани ташхис ва тайёрии бемор ба ҷарроҳӣ мавқуф гузоштан мумкин аст ва ғайраҳо. <p>2. Донанд.</p> <ul style="list-style-type: none"> - омода кардани бемор ба ҷарроҳӣ; - барқарорсозии бемор пас аз ҷарроҳӣ; - таъмини дастрасии ҷарроҳӣ (буридани пӯст ё луобпарда); - табобати ҷарроҳии узв, барқарорсозии тамомияти бофтаҳои хангоми ҷарроҳӣ вайроншуда. <p>3. Аз худ намоянд:</p> <ul style="list-style-type: none"> - тарзи табобати бемориҳои нуқсонҳои модарзодии дил; - тарзи табобати бемориҳои ҷарроҳии кӯдакона; - тарзи табобати бемориҳои перфорацияи бачадон, абсцесси субдиафрагматикӣ, нуқсонҳои бадастомадаи дил, захми сӯроҳшуда, дарди хоб ва ғайра; - роҳ, усул, воситаҳои омӯзиши таърихи беморон.
Васоити таълимӣ ва таъминоти техникаи фан	Компютери фардӣ, проектор, тахтаи электронӣ
Шаклҳои назорати ҷорӣ	Супоришҳои тестӣ, суҳбатӣ инфиродӣ
Шакли арзёбии натиҷаи ниҳоии таълими фан	Имтиҳон (тестӣ компютерӣ)

2.2.13. Онкология

Тавсифи мухтасари фан	<p>Онкология як соҳаи тиб буда, варамҳои бад ва бадсифат, механизмҳои ва шаклҳои пайдоиш ва инкишофи онҳо, усулҳои пешгирӣ, ташхис ва табобати онҳоро меомӯзад.</p>
------------------------------	---

	Бемориҳои онкологӣ системавӣ буда, ба ин ё он роҳ ба тамоми узвҳо ва системаҳои инсон таъсир мерасонанд. Шаклҳо ва вариантҳои зиёди ҷараёни саратон мавҷуданд. Гарчанде ки беморон аксар вақт ташҳиси онкологиро ҳамчун ҳукми қатл қабул мекунанд, на ҳама варамҳои ашаддӣ ба марг оварда мерасонанд.
Намуди машғулиятҳо	Лексионӣ, амалӣ, КМДРО, КМД
Забони таълим	Тоҷикӣ, русӣ
Натиҷаҳои таълиме, ки аз тадриси фан ба даст меоянд	Ҳангоми таълими фанни асосҳои онкология донишҷӯён бояд: 1. Маълумот дошта бошанд: - бартарафсозии ҷарроҳӣ (ҷарроҳӣ) варам ва / ё метастазҳо; - ҷарроҳии паллиативӣ (масалан, бартараф кардани роҳи нафас ё монеаи меъдаю рӯда дар варамҳои ғайримуқаррарӣ); - радиатсияи варамҳо ва метастазҳо бо радиатсияи ионизатсиякунанда; - химиотерапияи ситостатикӣ ва/ё ситотоксикӣ ва ғайра. 2. Донанд. - иммунотерапия барои ҳавасмандкунии иммунитетии зидди тумори ҳуди бадан; - табобати гормоналӣ барои варамҳои ба гормон ҳассос ва / ё ба гормон вобаста; - табобати мақсаднок ин табобати варамҳо бо доруҳои мебошад, ки бевосита ба ҳуҷайраҳои мақсаднок таъсир мерасонанд; - табобати саратон, ба монанди истифодаи иловаҳои парҳезӣ (масалан, буттамева акай, селен, витамини С, амигдалин, чойи сабз), самаранокии собитшударо надорад. 3. Аз худ намоянд: - ташҳиси саратонро ҳамчун ҳукми қатл; - ҳар як одам дар бадан мунтазам ҳуҷайраҳои саратон ва микротуморҳоро инкишоф медиҳад.
Васоити таълимӣ ва таъминоти техникаи фан	Компютери фардӣ, проектор, тахтаи электронӣ
Шаклҳои назорати ҷорӣ	Супоришҳои тестӣ, суҳбатӣ инфиродӣ
Шакли арзёбии натиҷаи ниҳони таълими фан	Имтиҳон (тестӣ компютерӣ)

2.2.11. Акушерӣ ва гинекологӣ

Тавсифи муҳтасари фан	Акушерӣ як соҳаи тиб ва байторӣ буда, равандҳои физиологӣ ва патологияи дар бадани зан ва мутаносибан духтаронро вобаста ба ҳомиладорӣ ва ҳомиладорӣ, ҳангоми таваллуд ва давраи баъди таваллуд омӯхта, инчунин усулҳои нигоҳубини акушериро таҳия мекунад. Пештар, акушерӣ нигоҳубини навзодро дар бар мегирифт, ки ҳоло ба неонатология ҷудо карда шудааст. Гинекология як соҳаи тиб буда, бемориҳоеро меомӯзад, ки танҳо ба бадани зан хос аст, пеш аз ҳама бемориҳои системаи репродуктивии занона. Гинекология бештар бо акушерӣ алоқаманд аст, ки падидаҳои бадани занро бо ҳомиладорӣ ва таваллуд, аз лаҳзаи ҳомиладорӣ то охири давраи баъди таваллуд меомӯзад; инчунин ба ҷарроҳӣ ва дигар соҳаҳои тибби амалӣ, касалиҳои асаб, дарун ва ғайра наздик аст;
Намуди машғулиятҳо	Лексионӣ, амалӣ, КМДРО, КМД
Забони таълим	Тоҷикӣ, русӣ
Натиҷаҳои таълиме, ки аз тадриси фан ба даст меоянд	Ҳангоми таълими фанни асосҳои акушерӣ ва гинекология донишҷӯён бояд: 1. Маълумот дошта бошанд: - илми акушерӣ набояд як қисми терапия ё ҷарроҳӣ ҳисобида шавад; - омузиши акушерӣ мавҷуд будани клиникаи махсусро талаб мекунад; - таърихи акушерӣ умуман бо таърихи тиб зич алоқаманд аст; - гинекология бо урология, эндокринология, педиатрия ва бемориҳои дарунӣ алоқаманд аст; - гинекологияи муосир ба дастовардҳои муосир дар омӯзиши анатомия, гистология, физиология, биохимияи бадан ва махсусан системаи репродуктивӣ таъки мекунад; 2. Донанд. - акушерка — корманди миёнаи тиб, мутахассиси акушерӣ, ки ба занони

	<p>ҳомиладор ва занон ҳангоми таваллуд (ҳангоми таваллуд) кумак мерасонад;</p> <ul style="list-style-type: none"> - расонидани ёрии аввалини акушерӣ ва гинекологӣ; - омода кардани асбобҳо барои қабули мутахассис; - дар замони муосир дар гинекология чунин усулҳои инструменталии тадқиқот, аз қабили гистеросальпингография, колпоскопия, гистероскопия, лапароскопия, томографияи магнитии резонансӣ, ултрасадои узвҳои коси кос ва ғадудҳои ширӣ, зондкунии бачадон, биопсияи эндометрия ва гарданаки бачадон истифода мешаванд. <p>3. Аз худ намоянд:</p> <ul style="list-style-type: none"> - кӯмак ба духтур ҳангоми муоинаи зан; - Барои ташҳиси диагностикаии девораҳои маҳбал ва қисми маҳбали бачадон, колпоскоп ва оинаҳои маҳбал истифода мешаванд; - Сатҳи дарунии бачадон бо гистероскоп тафтиш карда мешавад; - роҳ, усул, воситаҳои омӯзиши таърихи беморон.
Васоити таълимӣ ва таъминоти техникаи фан	Компютери фардӣ, проектор, тахтаи электронӣ
Шаклҳои назорати ҷорӣ	Супоришҳои тестӣ, суҳбатӣ инфиродӣ
Шакли арзёбии натиҷаи ниҳони таълими фан	Имтиҳон (тестӣ компютерӣ)

2.2.15. Оториноларингология

Тавсифи мухтасари фан	<p>Оториноларингология як баҳши тиб ва ихтисоси тиббӣ буда, дар ташҳис ва табобати патологияҳои гӯш, гулӯ, бинӣ ва сару гардан равона шудааст.</p> <p>Ҷудошавии оториноларингология ба як фанни мустақил дар миёнаҳои асри 19 оғоз ёфт. Асоси иттиҳодия ягонагии анатомия топографияи ин узвҳо, муносибати физиологӣ ва функционалии онҳо буд.</p> <p>Маълумоти асосӣ дар бораи бемориҳои гӯш, гулӯ ва бинӣ аллакай аз табибони қадим дастрас буд. Онҳо усулҳои гуногуни муолиҷа хеле бомуваффақият ба қор бурданд, баъзеи онҳо хануз ҳам аҳамияти худро гум накардаанд.</p>
Намуди машғулиятҳо	Лексионӣ, амалӣ, КМДРО, КМД
Забони таълим	Тоҷикӣ, русӣ
Натиҷаҳои таълиме, ки аз тадриси фан ба даст меоянд	<p>Ҳангоми таълими фанни асосҳои оториноларингология донишҷӯён бояд:</p> <p>1. Маълумот дошта бошанд:</p> <ul style="list-style-type: none"> - ЛОР бемориҳои се узвҳо якбора табобат мекунад, зеро ин узвҳо дар робитаи зичи физиологӣ ҳастанд; - бо ҳуди хамин сабаб касалиҳои ин узвҳо, хусусан касалиҳои сирояткунанда аксар вақт табобати комплекси талаб мекунад; - Он чизе, ки духтури ЛОР табобат мекунад, вайроншавии тамоми узвҳои ЛОР - яъне нафаскашии душвори бинӣ, ихтилоли бӯй, шунавоӣ дорад ва ғайра. <p>2. Донанд.</p> <ul style="list-style-type: none"> - отоларинголог (ЛОР) табибест, ки ба пешгирӣ ва табобати бемориҳои гӯш, бинӣ ва гулӯ; - Ихтисораи ЛОР аз калимаи "ларингооторхинолог" гирифта шудааст. Калимаи «отоларингология» маънои «илми гӯш, бинӣ ва гулӯ»-ро дорад; - табобати тонзиллитҳои шадид (тонзиллит) - илтиҳоби шаклҳои лимфоидии ҳалқаи перифарингалӣ (аксар вақт бодомҳои палатин илтиҳоб мешаванд); - табобати фарингит - илтиҳоби пардаи луобпардаи ва бофтаи лимфоидии ҳалқ. <p>3. Аз худ намоянд:</p> <ul style="list-style-type: none"> - ҷароҳатҳои бинӣ, гӯш, ҳалқ, аз ҷумла хориҷ кардани ашёи бегонаро аз узвҳои ЛОР (ки аксар вақт кӯдакони хурдсол дар он ҷо мемонанд) табобат мекунад; - бемориҳои ЛОР, асосан бемориҳои сироятии роҳҳои болоии нафаскашӣ; - роҳ, усул, воситаҳои омӯзиши таърихи беморон.
Васоити таълимӣ ва таъминоти техникаи фан	Компютери фардӣ, проектор, тахтаи электронӣ
Шаклҳои назорати ҷорӣ	Супоришҳои тестӣ, суҳбатӣ инфиродӣ

Шакли арзёбии натиҷаи ниҳоии таълими фан	Имтиҳон (тестӣ компютерӣ)
2.2.16. Офтальмология	
Тавсифи мухтасари фан	Офтальмология як соҳаи тиб буда, чашм, анатомия, физиология ва бемории онро меомӯзад, инчунин усулҳои таъобат ва пешгирии бемориҳои чашмро таҳия мекунад. Офтальмология дар замонҳои қадим пайдо шудааст. Ном ва симои Пени Анх Ирӣ, яке аз табибони бемориҳои чашм, ки дар миёнаҳои ҳазораи 2 пеш аз милод дар Миср зиндагӣ мекард, дар санги мазор кандакорӣ шуда, то имрӯз боқӣ мондааст. Офтальмолог (окулист) табибест, ки ба ташхис, таъобат ва пешгирии бемориҳои чашм ихтисос дорад.
Намуди машғулиятҳо	Лексионӣ, амалӣ, КМДРО, КМД
Забони таълим	Тоҷикӣ, русӣ
Натиҷаҳои таълиме, ки аз тадриси фан ба даст меоянд	Ҳангоми таълими фанни асосҳои офтальмология донишҷӯён бояд: 1. Маълумот дошта бошанд: - вазнинии мушкिलоти биниш душвор аст - қисми муҳими ҷаҳони атроф барои шахс мавҷудияти худро қатъ мекунад; - пешгирии қисман ва пурра аз даст додани биниш - ин кори духтури чашм аст; - нигоҳи қӯдак, бар хилофи назари калонсолон, доимо тағйир меёбад; - миопия - нуқсони визуалӣ, ки дар он тасвир ба пеши чашми ретина нигаронида шудааст ва шахс объектҳои дурро равшан дида наметавонад ва ғайра. 2. Донанд. - Офтальмологияи педиатрӣ барои омӯзиши хусусиятҳои ин тағирот ва патологияҳои алоқаманд пешбинӣ шудааст; - дурбинӣ - нуқсони визуалӣ, ки дар он тасвир дар паси чашми чашм нигоҳ дошта мешавад ва шахс ашёҳои наздикро равшан намебинад; - маҷмӯи линзаҳои озмоишӣ бо ҷаҳорҷӯбаҳои озмоишӣ ва лавозимот; - проектори аломати автоматӣ бо лавозимот. 3. Аз худ намоянд: - ташхиси офтальмологиро донад; - ҷадвалҳо барои муайян кардани дарки ранг; - роҳ, усул, воситаҳои омӯзиши таърихи беморон.
Васоити таълимӣ ва таъминоти техникаи фан	Компютери фардӣ, проектор, тахтаи электронӣ
Шаклҳои назорати ҷорӣ	Супоришҳои тестӣ, суҳбатӣ инфиродӣ
Шакли арзёбии натиҷаи ниҳоии таълими фан	Имтиҳон (тестӣ компютерӣ)